

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÜSTDİL FARKINDALIK BECERİLERİ
İLE YAZMA BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

TUĞBA NUR BEYRET

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Zekerya BATUR

UŞAK

Temmuz,2015

**ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÜSTDİL FARKINDALIK BECERİLERİ
İLE YAZMA BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

TUĞBA NUR BEYRET

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Zekerya BATUR

Uşak

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Temmuz, 2015

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ
ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÜST DİL FARKINDALIK BECERİLERİ
İLE YAZMA BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Tuğba Nur BEYRET

Türkçe Eğitimi Anabilim Dalı

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Temmuz, 2015

Danışman: Doç. Dr. Zekerya BATUR

Bu araştırmanın amacı, ortaokul öğrencilerinin üstdil farkındalık becerileri ile yazma becerileri arasındaki olası ilişkiyi belirlemektir. Araştırmanın evrenini Uşak, ili merkezinde 2014-2015 öğretim yılında öğrenim gören 5, 6, 7, ve 8. sınıf öğrencileri oluşturmuş; örnekleme için TEOG verilerine göre başarısı “orta düzey” olarak ifade edilebilecek Uşak ili Merkez Ergenekon Ortaokulu’nun 33’ü kız 27’si erkek; orta ve yüksek düzeydeki(Türkçe dersi başarılarına göre) 60 ortaokul öğrencisi seçilmiştir. Bu rakam her sınıf düzeyinden (5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) 15 kişi olacak şekilde belirlenmiştir. Öğrencilerin üstdil farkındalık seviyelerini ölçmek için, fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık testleri uygulanmış, bunların toplamından üstdil farkındalık testi elde edilmiştir. Elde edilen veriler 3 alan uzmanı ve araştırmacı tarafından değerlendirilmiş; testlerin öğrencilerin yazma becerisi ile anlamlı bir ilişkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Öğrencilerin yazma becerilerini ölçmek için “öykü tamamlama” yöntemine başvurulmuş; kompozisyonlar Çetin(2002)’in hazırlamış olduğu kompozisyon analitik puanlama ölçeğine göre 3 alan uzmanı ve araştırmacı tarafından değerlendirilmiştir.

Elde edilen veri ve analizlerden ortaokul öğrencilerinin üst dil farkındalık becerileri ve yazma becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Üst dil farkındalık becerilerinin alt boyutları olarak ele alınan fonolojik, morfolojik,

semantik ve sentaktik farkındalık becerileri ayrı ayrı ele alındığında da yine aynı durum söz konusudur.

Üst dil farkındalık becerilerinin ortaokul öğrencilerinin yazma becerilerini anlamlı bir oranda bir yordadığı, farkındalık becerileri yüksek olan öğrencilerin yazma becerilerinin de yüksek olduğu; bu becerilerin düşük olduğu öğrencilerde yazma becerisinin de düşük olduğu gözlemlenmiştir. Öğrencilerin üst dil becerilerinin gelişimine katkı sağlanmasının yazma becerilerini de geliştireceği durumu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: üstdil, fonolojik farkındalık, morfolojik farkındalık, semantik farkındalık, sentaktik farkındalık, yazma becerisi.

ABSTRACT**RELATIONSHIP BETWEEN METALINGUISTIC AWARENESS SKILLS
AND WRITING SKILLS OF MIDDLE SCHOOL STUDENTS****Tuğba Nur BEYRET****Turkish Education Department****Uşak University the Institute of Social Sciences, July, 2015****Advisor : Assoc.Prof.Dr. Zekerya BATUR**

The purpose of this study is to determine the potential relationship between metalinguistic awareness skills and writing skills of middle school students. The population of the research is formed by 5th, 6th, 7th and 8th grade students which attend the 2014-2015 school year in Uşak city center. The sample of the research have been selected by medium and high leveled (according to their success in Turkish lesson) 60 middle school students, 33 female and 27 male students that attend in Uşak province Middle School which can be expressed as a “medium level” school according to the TEOG test. This number is specified to be 15 people from each grade level (5th, 6th, 7th and 8th grades). Phonological, morphological, semantic, syntactic tests have been applied to measure the metalinguistic awareness level of the students, metalinguistic awareness test was obtained from the sum of these tests. The obtained results were evaluated by three domain experts and researchers; prediction of the tests of students writing skills was examined. To measure the students ' writing skills "complete story " method has been employed; the compositions were evaluated according to the analytical scoring scale which was prepared by Çetin(2002) by three experts and researchers. According to the obtained

data and analyses it is possible to say that there is a significant relationship between middle school students' metalinguistic awareness skills and their writing skills. To the matter in hand as the dimensions of metalinguistic awareness skills; we can also discuss the same case when phonological, morphological, semantic and syntactic awareness skills taken separately. This awareness skills, writing skills of middle school students showed that a significant proportion of procedure. It has been observed that, students with high awareness skills also have high writing skills; students which have low writing skills are also low in these skills. It emerged the fact that contributing to the development of metalinguistic skills of the students, will also develop their writing skills.

Keywords: metalinguistic, phonological awareness, morphological awareness, semantic awareness, syntactic awareness, writing skill.

ÖN SÖZ

Çocukların yaşla birlikte zihinsel ve dil süreçlerinin gelişimiyle , üstdil becerilerinde daha iyi performans gösterdiği gözlenmiş; ayrıca, çocukların hem dil hem de zihinsel gelişimindeki artışla bu becerileri daha iyi yerine getirebilmesi bu becerilerin dil ve genel bilişsel yetenek arasındaki yakın ilişkisi çalışmalarda ortaya çıkmış ; üstdil gelişiminin uzmanlar tarafından ilerleyen yaşlarda da devam ettiği ifade edilmesine rağmen çalışmalar genelde ilk çocukluk ve ilkokul dönemindeki çocuklarla sınırlı kalmıştır.

Bu çalışmada, ortaokul öğrencilerinin üst dil farkındalık becerileri ile yazma becerileri arasındaki olası ilişki üzerinde durulmuştur.

Tez çalışmam boyunca benden hiçbir desteğini esirgemeyen başta danışman hocam Doç. Dr. Zekerya Batur olmak üzere bütün hocalarıma, aileme ve sevgili dostlarıma teşekkürü borç bilirim.

Tuğba Nur Beyret

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı : Tuğba Nur BEYRET

Doğum Yeri ve Tarihi : KİLİS 01/09/1988

Lisans Öğretimi : Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe
Öğretmenliği

Bildiği Yabancı Dil : İngilizce (Orta)

Bilimsel Faaliyetleri : Batur, Z. ,Beyret,T. ,Demirtürk, N. (2014).
Reklam Metinlerinde Kullanılan Anne Modelinin Sunumuna İlişkin Bir İçerik
Analizi Karşılaştırması: Türkiye-ABD Örneği. Uşak Üniversitesi I. Uluslararası Yeni
Medya ve Kadın Sempozyumu(Yayımlanmamış Bildiri).

Batur, Z. ve Beyret,T. (2013). Kelime Öğretiminde Çizgi Filmlerin Yeri: Pepee. Yeni
Türkiye Dergisi, sayı : 55 [s.1297].

İş Deneyimi: Uşak Üniversitesi,Türkçe Eğitimi Bölümü,Araştırma Görevlisi(2012-
.....)

İletişim : tubanurbeyret@gmail.com

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Teknik Yazma ile Yaratıcı Yazma Arasındaki Farklar.....	16
Tablo 2a: 5. Sınıflarda Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	33
Tablo 2b: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	34
Tablo 2c: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	34
Tablo 2d: 5. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	35
Tablo 2e: 5. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	35
Tablo 2f: 5. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	36
Tablo 2g: 5. Sınıflarda Sözcükten Bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	36
Tablo 2h: 5. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	37
Tablo 3a: 5. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	38
Tablo 3b: 5. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	40

Tablo 4a: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamısını Bulma Maddelerine Verdiği Doğru Cevap Sayıları.....	41
Tablo 4b: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Zıt Anlamısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	42
Tablo 4c: 5. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	43
Tablo 4d: 5. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	44
Tablo 5a: 5. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	45
Tablo 5b: 5. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	46
Tablo 6a: 6. Sınıflarda Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	47
Tablo 6b: 6. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	48
Tablo 6c: 6. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	49
Tablo 6d: 6. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	49
Tablo 6e: 6. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	50

Tablo 6f: 6. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	50
Tablo 6g: 6.Sınıflarda Sözcükten Bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	51
Tablo 6h: 6. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	51
Tablo 7a: 6. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	53
Tablo 7b: 6. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	55
Tablo 8a: 6. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	56
Tablo 8b: 6. Sınıflarda Sözcüklerin Zıt Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	56
Tablo 8c: 6. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	57
Tablo 8d: 6. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	58
Tablo 9a: 6. Sınıf Öğrencilerinin Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	59
Tablo 9b: 6. Sınıflarda Kelimleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	60
Tablo 10a: 7. Sınıfların Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	62
Tablo 10b: 7. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	62

Tablo 10c: 7. Sınıflarda Sözcükleri Onu Meydana Getiren Hecelere Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	63
Tablo 10d: 7. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	63
Tablo 10e: 7. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	64
Tablo 10f: 7. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	64
Tablo 10g: 7. Sınıflarda Sözcükten bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	65
Tablo 10h: 7. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	65
Tablo 11a: 7. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	67
Tablo 11b: 7. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	69
Tablo 12a: 7. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	70
Tablo 12b: 7. Sınıfların Sözcüklerin Zıt Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	71
Tablo 12c: 7. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	72
Tablo 12d: 7. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	73

Tablo 12e: 7. Sınıflarda Sözcüklerde Eşseslilik Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	74
Tablo 13a: 7.Sınıflarda Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	75
Tablo 13b: 7. Sınıflarda Kelimeleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	75
Tablo 14a: 8. Sınıflarda Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	77
Tablo 14b: 8. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	78
Tablo 14c: 8. Sınıflarda Sözcükleri Onu Meydana Getiren Hecelere Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	78
Tablo 14d: 8. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	79
Tablo 14e: 8. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	79
Tablo 14f: 8. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	80
Tablo 14g: 8. Sınıflarda Sözcükten Bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	80
Tablo 14h: 8. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	81
Tablo 15a: 8. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	83
Tablo 15b: 8. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	85

Tablo 16a: 8. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	86
Tablo 16b: 8. Sınıflarda sözcüklerin Zıt Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	87
Tablo 16c: 8. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	88
Tablo 16d: 8. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	89
Tablo 16e: 8. Sınıflarda Sözcüklerde Eşseslilik Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	89
Tablo 17a: 8. Sınıflarda Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	91
Tablo 17b: 8. Sınıflarda Kelimeleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı.....	91
Tablo 18. Ortaokul Öğrencilerinin Fonolojik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerisi Ortalama Puanları.....	93
Tablo 19.Ortaokul Öğrencilerinin Morfolojik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerisi Ortalama Puanları.....	96
Tablo 20.Ortaokul Öğrencilerinin Semantik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerisi Ortalama Puanları.....	98
Tablo 21.Ortaokul Öğrencilerinin Sentaktik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerisi Ortalama Puanları.....	100
Tablo 22. Ortaokul Öğrencilerinin Tüm Farkındalık Becerilerinin Yazma Becerilerini Yordama Düzeyi ve Yazma Becerisi Ortalama Puanları.....	102

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZ ÖZETİ.....	ii
ABSTRACT.....	iv
JÜRİ ENSTİTÜ ONAY SAYFASI	
ÖN SÖZ	vi
ÖZGEÇMİŞ	vii
TABLolar LİSTESİ	viii
I.BÖLÜM.....	1
1.Giriş	1
1.1.Temel Dil Becerileri	2
1.2.Yazma Becerisi	2
1.3.Yazma Öğretimi.....	4
1.4.Yazı Türleri.....	5
1.5.Türkçe öğretim Programlarında Yazma Becerisi.....	7
1.6. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi'nde Yazma Becerisi ve Kazanımları.....	9
1.7.Üstdil Farkındalık Becerileri.....	13
1.7.1.Fonolojik Farkındalık.....	16
1.7.2. Morfolojik Farkındalık.....	17
1.7.3.Semantik(Anlambilimsel) Farkındalık.....	19
1.7.3.1.1.Eşadlılık	20
1.7.3.1.2.Çokanlamlılık.....	20
1.7.3.2.Anlamsal İlişkiler.....	20
1.7.3.2.1.Altanlamlılık	20
1.7.3.2.2.Eşanlamlılık	20
1.7.3.2.3.Karşıtanlamlılık.....	20
1.7.3.3.Sözlüksel Alan	20
1.7.3.4.Anlamsal Alan	20
1.7.3.5.Anlam Değişmeleri	20
1.7.3.6.Anlam Sınıflaması	20
1.7.3.6.1.Anlam Daralması	21
1.7.3.6.2.Anlam Genişlemesi.....	21

1.7.3.6.3.Anlam Kayması	21
1.7.3.6.4.Genelleşme.....	21
1.7.3.7.Düzanlam	21
1.7.3.8.Yananlam	21
1.7.3.9.Anlam Bulanıklığı.....	21
1.7.4.Sentaktik Farkındalık	22
1.7.4. Üst Dil Farkındalık Becerileri ile Yazma Becerileri Arasındaki İlişki	22
1.9.Problem Durumu.....	22
1.10.Araştırmanın Gerekçesi ve Önemi.....	24
1.11.Problem Cümlesi.....	25
1.11.1.Alt Problemler.....	25
1.12.Sınırlılıklar	25
1.13.Sayıtlılar	25
1.14.Tanımlar	25
II. BÖLÜM	27
2.Yöntem.....	27
2.2.Araştırmanın Modeli.....	27
2.3. Evren ve Örneklem	27
2.4.Veri Toplama Araçları	27
2.4.1.Fonolojik Farkındalık Testi.....	28
2.4.2.Morfolojik Farkındalık Testi.....	28
2.4.3.Semantik Farkındalık Testi	28
2.4.4.Sentaktik Farkındalık Testi	29
2.4.5.Üstdil Farkındalık Testi	29
2.4.6.Kompozisyon Analitik Puanlama Ölçeği.....	29
2.5.Verilerin Toplanması	31
2.6.Verilerin Analizi	31
III. BÖLÜM	32
3.BULGULAR VE YORUM.....	32
3.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	32
3.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	46
3.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular.....	61
3.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	76
IV. BÖLÜM.....	103
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	103
KAYNAKÇA.....	106

EKLER..... 106

I.BÖLÜM

1.Giriş

1.1.Temel Dil Becerileri

En basit şekliyle “bir iletişim aracı” olarak tarif edilen dilin birçok araştırmacı tarafından yapılmış farklı tanımlamaları mevcuttur. Ferdinand de Saussure dili, işaretler ve göstergelerden oluşmuş bir sistem olarak tanımlarken (1985:18) ; Chomsky’ye göre ise dil; düşüncenin temel aracıdır. Dil, özel bir zihinsel yapılanmayla bağlantılıdır, salt daha üst düzeydeki zekâyyla bağlantılı değildir (2001: 112). Yarım asrı aşan çalışmaları ile Türkçeye ve bu dilin anlam özelliklerine ışık tutmaya çalışan, Türkçenin bir kültür dili olduğunu savunan Doğan Aksan dili, sözlü ve yazılı olarak iletişimde kullandığımız, doğduğumuzda hazır bularak edinmeye başladığımız, doğrudan doğruya insana özgü, çok güçlü, büyülü bir düzen; düşünme düşünülünü aktarma dizgesi biçiminde tanımlar(1997:13).Nitekim Mehmet Kaplan da dilin kültürel kodlarla olan ilişkisini ;“dil, hayatın aldığı bir şekildir ve milletin çağlar boyunca yaşadığı tarihin adeta özetidir”(2001:140) diyerek ifade eder.

Beceri, bilgilerin bilinçli olarak uygulamaya aktarılmasıdır. Beceri üç bileşenden oluşur. Bunlar: Bilgi, uygulama bilgisi ve işi yapma bileşenleridir. Bir beceriyi gerçekleştirmek için bilmek, harekete geçmek ve uygulamak gerekir. Bilmek, iş-görevle ilgili bilgilere sahip olmayı, harekete geçmek, iş görevle ilgili zihinsel ve fiziksel kaynakları harekete geçirmeyi içerir. Yani düşünme, sorgulama, sorun çözme, karar verme, vb. zihinsel kaynaklarla, iş için gerekli fiziksel kaynaklar harekete geçirilerek iş-görev yapılmaktadır(Güneş,2009).Dil becerileri, bireylerin dinlediklerini, gördüklerini, okuduklarını tam ve doğru olarak anlaması ve yine bunları tam ve doğru olarak başkalarına anlatması biçiminde özetlenebilir(Maltepe,2006). Bireysel ve toplumsal olarak toplumda, genellikle konuşan ve dinleyen konumunda bulunduğu(Taşer, 2009)düşünülürse okuma ve yazmayı diğer iki beceriye göre daha az kullanıldığı tespitini yapmak mümkündür. Okuma ve yazmaya yönelik tutumumuz diğer becerilere oranla daha düşük kalabilmektedir (Temizkan, Sallabaş, 2009).Oysa iyi bir ana dili kullanıcısı bu dört temel dil becerilerini etkin olarak kullanabilmelidir. Ana dili gelişiminde edinim sırası dinleme, konuşma, okuma ve yazma şeklinde oluşmaktadır. Dil becerilerini anlama ve anlatma becerileri olarak ayırdığımızda dinleme ve okuma anlama becerileri; konuşma ve yazma ise anlatma becerileri başlığı altında değerlendirilmektedir. Bu becerilerin arasında yazma becerisi diğer dil becerilerine göre ağır gelişmekte ve çok sayıda alıştırma yapmayı gerekli kılmaktadır (Demirel,2003).Çünkü “yazma ana dili becerileri arasında en karmaşık ve en güç olan bir beceridir.

Özel bir zaman ayrılmasına gerek duyurmaktadır” (Demirel’den akt .Çifci,2006:114).Yazma becerisi dinleme ve konuşma gibi doğal ortamda kendiliğinden kazanılamamakta ancak uygun bir eğitimle mümkün olabilmektedir.

1.2.Yazma Becerisi

Yazma, zihinde yapılandırılmış duygu, düşünce ve bilgilerin gözden geçirilmesiyle, bu bilgilerin yazılı olarak ifade edilmesi durumu(Güneş,2007:259),bir başka deyişle herhangi bir konuda duygu, hayal ya da özgün fikirleri belli bir düzen ve bütünlük içinde yazıya geçirme işi(Göçer,2010:178),bilginin elde edilmesi ve bilginin ifade edilmesi ile ilgili süreçlerden oluşan bir beceri(Carter vd., 2002: 246), bilinçle bilinçaltının birleşip bütünleşmesine yardımcı olan bir tür ruhsal-sinirsel kas etkinliğidir(Covey,2006:153).Bunun için yazma, ön bilgileri gözden geçirme, düzenleme ve aktarma olarak üç aşamadan oluşur. Yazının amacı, yöntemi, konusu ve sınırları belirlenerek yazılacak bilgiler seçilir, seçilen bilgiler çeşitli zihinsel işlemlerden geçirilerek düzenlenir, düzenleme sonucu aktarılmasına karar verilen duygu, düşünce ve bilgiler, harf, hece, kelime ve cümleler aracılığıyla aktarılır. Yazma becerileri bu üç aşamadaki çalışmalarla geliştirilir(MEB,2009).Yazma kendi içinde oldukça karmaşık bir eylemdir.Tüm beceriler gibi yazma becerisi de ancak uygulamalar yapılarak kazanılabilir. Demirel ve Şahinel (2006:111)’in ifadesiyle yazma becerisi kazandırabilmenin en temel yolu “yazdırmak”tır. Düşüncelerin açık, akıcı ve etkili biçimde yazılı olarak iletilebilmesi için bir yazının üretilmesi sürecinin bileşenleri şunlardır:

- 1.Söz dizim
2. İçerik
3. Dil bilgisi
4. Metin düzeni
5. Sözcük seçimi
6. Amaç
7. Hedef kitle
8. Yazarın yazma süreci (yazma konusunu saptamak, düşünceleri saptamak, yazıya başlamak, taslakları oluşturmak, gözden geçirmek, geri bildirim almak, vb.) (Raimes,1983:6).

Ayrıca Deniz(2003:242) başarılı bir yazılı anlatımın gerçekleşebilmesi için sağlam ve zengin bir kelime hazinesine sahip olmak, bol ve dikkatli okumak, iyi bir gözlemci olmak, başarıya niyetli, azimli ve bir amaca sahip olmak, dilin özelliklerini ve inceliklerini bilmek, geniş düşünmek ve bol hayal kurmak, duygu ve düşünceleri mantıklı ve ahenkli bir düzen içine sokabilmek, orijinal (özgün) olmak, yazma işini zevkle yapabilmek gibi özelliklerin de bulunması gerektiğini ifade eder.

Dillerin meydan gelmesinde ve varlığını sürdürmesinde, yazının etkisi söze göre daha güçlüdür. Bu güçlük yazı dilinin doğasında mevcut bulunan kuralcı ve katı yapısından kaynaklanmaktadır(Beyreli ve diğerleri,2005). Yazılı anlatımdaki dil kullanımları düzenlidir ve yazılı anlatımın oldukça gelişmiş bir söz dizimi ve çok zengin bir söz dağarcığı vardır. Eşanlımlı sözcükler, kullanım sıklığı az olan sözcükler metin oluşturma aşamasında göz önünde bulundurulur (Günay, 2007: 37). Aynı zamanda yazma o anda içinde bulunulan bağlamdan uzaklaşmayı sağladığı için soyutlama ve eleştirel düşünmeyi de mümkün kılar.

Yazma becerisinin gelişimi diğer dil becerileri ile yakından ilişkilidir çünkü anadili eğitimi tek boyutlu ve yönlü bir beceri alanı değildir; çok yönlü ve girişik etkinlikleri içeren bir yapıya sahiptir(Sever,2000), bireyin dinleme ve konuşmadan sonra edindiği okuma ve yazma becerileri kazandırılırken bunların bir bütünlük teşkil etmesi gerektiğine hassasiyet gösterilmelidir çünkü birinin gelişimi diğerine katkı sağlar ve bu sebepten de ayrı ayrı düşünülemez(Yangın,2002). Yazma becerisinin gelişmesi ile birlikte bireylerin bilgiyi transfer etme, kendi düşünceleri ile bilgiler arasında bağlantı kurma ve metnin yapısında tutarlılık sağlama imkânları artmakta; öğrencilerde estetik bir duyarlılık ön plana çıkmaktadır (Ungan, 2007). Yazma becerileri başarılı olan öğrenciler, zihinlerinde yapılandığı bilgileri inceleme, gözden geçirme, sorgulama, ilişkilendirme, kontrol etme vb. işlemlerle daha kolay düzenleyebilmektedirler (Güneş, 2009: 11). Dil becerileri bir çarkın dişlileri gibi düşünülürse bu yapının doğru ve sağlıklı bir biçimde işleyebilmesi için bütün dişlilerin görevini yerine getirmesi gerekir. Bunlardan birinin aksaklık göstermesi durumunda bütün yapıda bir problem ortaya çıkar. Bu bakımdan öğrenme ve öğretme sürecinde okuma/görsel okuma, dinleme, konuşma, sözlü anlatım/görsel sunu ve yazma becerileri dil bilgisi kurallarının işlevselliğinden de yararlanılarak bütünsel bir anlayışla geliştirilmeye çalışılmalıdır. Okuma, yazmadan; konuşma dinlemeden; anlatma anlamadan düşünülemez. Yazma becerisi, yazıda anlatılanların okunması ve mesajının alınmasıyla işlevini yerine getirmiş olur. Yazının bu işlevi yerine getirmesinde yazıyı yazanın kültürel birikimi, yazma yeteneği vb. yanında diğer dil becerilerinin gelişmişlik düzeyi de önemli rol oynamakla birlikte(Göçer,2010:186), “yazma özyeterlik algısı” şeklinde tanımlanan bireyin metin oluşturabilme yeteneğine yönelik kişisel algısı da önemlidir(Demir, 2013:89).

Yazma becerileri yalnızca Türkçe derslerinde değil; bireyin duygu, düşünce ve görüşlerini aktarması gerektiği her ortamda ve derste gereklidir. Birey bu noktada yeterli donanıma sahip değilse konulara hâkim olsa bile bildiklerini aktarmada güçlük yaşayacaktır. Yazı yazmak zor, belli bir birikim ve bilgi isteyen bir uğraştır (Yalçın,1998: 149). Bu zor uğraşı bireylerin isteyerek ve severek yapabilecekleri alışkanlığa dönüştürmenin yolu, ilköğretimde verilen yazma becerisine yönelik eğitime bağlıdır.

1.3.Yazma Öğretimi

Yazma öğretimi ilkokul birinci sınıftan itibaren ilkokuma yazma etkinlikleriyle başlar. İllokuma yazma eğitiminin temel amacı temel dil becerilerinden yola çıkarak çocuğun hayat boyunca kullanabileceği temel okuma yazma becerilerini kazandırabilmektir Güneş(2007). Bu süreçte; okuduklarını anlamak ve kendini ifade etmek; yeni kelimeler öğrenmek, kullanmak; okunan hikâyeleri dinlemek; iyi konuşmak ve konuşmaya katılmak; seslerle harfleri ilişkilendirmek; dildeki sesleri ayırt edebilmek; harfleri tanımak, okumak ve yazmak gibi becerilerin geliştirilmesi gerektiğini ifade eder.

Öğrenme gerçekleşirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunlar;

- Yaparak ve yaşayarak öğrenme
- Tekrar etme
- Doğru davranışların pekiştirilmesi
- Bilgilerin basitten karmaşığa doğru sıralanması
- Geri dönüt verme
- Kavratarak öğretme
- Öğrenilenlerin önceki bilgilerle bütünleştirilmesi
- Öğrenciye görelilik
- Hayatilik(Yaşama yakınlık)
- Öğrenci grubunun yapısı
- Yeterli süre (Güneş,2004;91,92, Demirel,2007;23, Ergün ve Özdaş,1997;5-13, Özbek,2008;171,173) şeklinde sıralanabilir ;

Yazma eğitiminde kazandırılması hedeflenen bazı davranışlara da ulaşabilmek için bu ilkeler çerçevesinde hareket etmek gerekmektedir. Bu bağlamda yazma eğitiminin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz(Göğüş 1978; 236-239, 372, Aktaş ve Gündüz 2005; 62, Maltepe, 2006, Yıldız vd 2006,Bölükbaş vd 2007,Göçer 2010 :181, Demirel ve Şahinel 2006;111,112);

- Yazma süreci içselleştirmek.
- Yazma etkinliklerini başka derslerle, özel yaşamla ilişkilendirmek.
- Doğru yazma sorumluluğu kazandırmak.
- Yazım kurallarını öğretmek.
- Yazı türlerini tanımak ve öğrencilerin yeni ürünler ortaya çıkarmasını sağlamak.
- Sözcüklerin doğru yazılışını, doğru yazım yoluyla doğru söylenişini öğretmek.
- Bir formu yönergelere uygun olarak doldurmasını sağlamak.
- Bütün alanlarda kullanabilir olmak ve bütüncül bir öğrenme sağlamak.
- Kendisinin ya da başkasının yazısını okuyup geri dönüt vermek.
- Metnin içinde bağlam kurabilmek.
- Eksik bırakılmış bir metni tamamlayabilmek.

- Öğrencilerin farklı kişilik özellikleri göz önünde bulundurularak buna uygun etkinlikler vermek.
- Yazarken olaylara, düşüncelere, gerekli ve mantıklı bir düzen verebilmek.
- Yazma konusunda istekli öğrencileri yüreklendirmek ve ödüllendirmek.

Yazma öğretiminde öğretmenlerin dikkat etmesi gereken ilkeleri ise şöyle sıralayabiliriz (Göğüş,1978;240-242,Özbay,2011;178,Göçer,2010;181-182);

- Yazma becerisi yazı yazmakla öğrenilir. Yazma eğitimi yönteminin temel ilkesi “yazdırmaktır”.
- Öğrencilere sık sık uygulama yaptırılmalıdır.
- Çalışmalar öğrenci merkezli olmalıdır.
- Öğrencilerin düşünceleri önemsenmeli, öğrencinin etkinliklerinden oluşan bir arşiv oluşturulmalıdır.
- Öğrencide yazıya başlamadan önce konu hakkında merak ve ilgi uyandırılmalıdır.
- Öğrencinin fikirlerini rahat bir biçimde ifade edebileceği bir ortam sağlanmalı, öğrencinin özgüvenini yıpratıcı söylemlerden kaçınılmalıdır.
- Yazılan yazılar yapıcı bir yaklaşımla eleştirilmelidir.
- Teori ve pratik bir arada verilerek öğretimde bütünlük bir yapı benimsenmelidir.

1.4.Yazı Türleri

Yazı türlerini hedefledikleri amaç, içerikleri ve yapısal özelliklerine göre sınıflandırdığımızda yaratıcı yazılar ve bildirici yazılar olarak ikiye ayırmak mümkündür(Maltepe,2007;25).

Bildirme yazıları arasında özgeçmiş, dilekçe, mektup, rapor, karar, ilan, tutanak, tebliğ, makale, röportaj, kitap eleştirisi gibi belli bir plana göre yazılan, bilgilerin toplanıp sunulduğu ve açıklandığı yazılardır. Bildirme yazılarında yazım ve imla; noktalama işaretleri; sözcüklerin doğru yerde kullanılması ve ifadenin düzgünlüğü önemlidir(Maltepe,2007;25).

Yaratıcı yazılarda ise dış dünyadan elde edinilen izlenimlerin farklı bir bakış açısı ile ortaya koyulması söz konusudur. Bireyin bu şekilde bir ürün çıkarabilmesi için ; başkalarından farklı düşünebilmesi, konu hakkındaki alışılmış yargıları düşünmeyi erteleme, esnek düşünmesi, sentez yapabilmesi ve hızlı düşünerek pek çok fikri bir anda mantık süzgecinden geçirebilmesi gerekir(Temizkan,2010;624,625). Yaratıcı yazmada kişisel ifadeler kullanarak belli bir üslup sahibi olmak, sınırlar oldukça geniş olduğu için yazmaktan zevk almak, hayal gücünü kullanarak orijinal düşünceler ortaya çıkarmak, düşüncede doğruluk ya da standartlaşmadan daha çok

özgünlük, hayal gücü, dili etkili kullanabilme yeteneği gibi durumlar söz konusudur. Anı, öykü, roman, oyun, gezi, masal, deneme, şiir gibi yazı çalışmaları bu başlık altında değerlendirilmektedir(Göğüş,1978;300).

Teknik yazılar ile yaratıcı yazılar arasındaki farklar Temizkan(2010;631) tarafından şu tabloyla ifade edilmiştir;

Tablo 1.Teknik yazma ile yaratıcı yazma arasındaki farklar

	Teknik Yazma	Yaratıcı Yazma
İçerik	Gerçeğe dayanan, açık	Yaratıcı, mecazi ya da sembolik
Dinleyici,Seyirci	Özgül	Genel
Amaç	Bilgi vermek, eğitmek, ikna etmek	Eğlendirmek, cezpt etmek
Tarz	Resmi, standart, akademik	Sanatsal, mecazi
Tavır	Objektif	Subjektif
Söz Dağarcığı	Spesifik	Genel çağrışım yapan
Düzen	Ardışık,sistematik	Keyfi, sanatsal

Yazma becerisini geliştirmeye yönelik yazma çalışmalarını kontrollü yazma, güdümlü yazma, serbest yazma (Aktaş ve Gündüz,2005;105, Demirel, 2006;113,Yıldız vd. 2006;216,217,218) şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Kontrollü yazmada amaç, öğrencilere bir durumu, bir görünüşü tasvir ettirmek; sözcük veya cümle yapılarını değiştirmeksizin ya da istenilen değişiklikleri yaparak yazmalarıdır. Bunun için ;

- Yer değiştirme çalışmaları(Verilen cümledeki sözcüklerin değiştirilerek aynen yazılması)
- Dönüştürme çalışmaları (Verilen yapının başka bir yapıya dönüştürülmesi. Ör; Metinde geçen bütün I. tekil şahıs zamirleri yerine III. Tekil şahıs zamiri yazılması.)
- Örneğe uygun kompozisyon yazma
- Yeniden sıraya koyma(Düzensiz verilen sözcük ya da cümlelerden düzenli bir cümle ya da paragraf oluşturulması)
- Sorulara cevap vererek paragraf yazma (Bir dizi soruya cevap vererek bütünlüklü bir paragraf oluşturma)
- Tamamlama alıştırmaları yaptırılabilir.

Güdümlü yazmada önceden belirlenen bir metnin bir bölümü derste öğrencilere yazdırılır.

- Dikte yapma (Söz konusu metnin aynen yazılması)

- Dikteli kompozisyon (Dinlenen metnin tekrar yazılmasının istenmesi)
- Not alma
- Öz Yazma (Metnin belirli sınırlarla özünü verecek şekilde yazılan yazı)
- Anahatları Belirleme
- Özetleme gibi etkinlikler güdümlü yazma başlığı altında değerlendirilebilir.

Serbest yazmada öğrencilerin duygu ve düşüncelerini kendi üsluplarına göre yazma ilkelerine uyarak yazmaları istenir. Bunun için öğrencilere kompozisyon, mektup, gözlenen ya da yaşanan olaylarla ilgili yazma çalışmaları yaptırılabilir. Öğrencileri yazıya alıştırmak amacıyla 1936 İlkokul Türkçe Programı'nda da "yaptıkları işleri anlatmaları, milli bayram ve tatillerde edindikleri izlenimlerin, mevsimlerin değişiminin, bir resmin ya da tablonun anlatımı, bir hikâyenin sonunun tamamlanması hatta bunlardan ilham alarak bir hikâye yazımı, okunan parçaya uygun başlık bulunması"(Kültür Bakanlığı,1936: 72-74) gibi etkinliklere başvurulabileceği ifade edilmiştir. Ayrıca 1948 İlkokul Türkçe Programı'nda yazma çalışmalarında eğitimcilerin, öğrenciyi zaman, satır, cümle, sayfa sayısı bakımından kısıtlamamaları; öğrencinin dili kullanma, gözlem, düşünme, hayalde canlandırma yeteneği, hakikate uygunluk, ifadede samimilik ve dil yanlışları gibi ölçütlerle değerlendirmeleri istenmiştir(1936 İlkokul Programı'ndan Akt:Uçgun,2011:5).

1.5.Türkçe öğretim Programlarında Yazma Becerisi

Türkçenin bir ders olarak öğretimi ve ders içeriğinin bir program oluşturularak sistematığe oturtulmaya çalışılması Tanzimat dönemi ile başlamıştır(Coşkun,2007:1-4).1924 İlk Mektep Türkçe Müfredat Programı'nda İlkokulların I.kademesi için hazırlanan Türkçe öğretim programlarında elifba dersinde kazandırılan beceriler tahrir, imla ve yazı derslerinde geliştirilmeye çalışılmıştır,1924 Lise I. Devre Müfredat Programı'nda ise yazma eğitiminin imla ve kitabet dersleri vasıtasıyla verildiği görülür(Doğan,2011:16,Uçgun,2011:1,13).

1926 İlk Mektep Müfredat Programı'nda yazma becerisine yönelik Elifba,Kıraat,İnşad,Yazı,Tahrir,Sarf derslerinin olduğu görülür.Dersin işlenişinde uygulanacak esaslara göz atıldığında bunların, modern yazma eğitimi ilkeleri ile örtüştüğünü görebilmekteyiz(Uçgun,2011:3).

1 Kasım 1928'de Latin harflerinin kabul edilmesiyle birlikte 1924 programının tekrar gözden geçirilmesi gereği doğmuştur.1929 Orta mektep Türkçe Programı'nda Türkçe programı ders dağılımı "gramer,tahrir ve kıraat " bölümlerine ayrılmıştır.Yazma eğitimi açısından daha doyurucu bir içeriğe sahip olan bu Program'da Türkçe dersinin başlıca amaçlarından biri "Talebeyi yazı ile meramını ifadeye alıştırmak"tır(Uçgun,2011:12).

1930 İlk Mektep Müfredat Programı'nda yazma becerisi ve öğretimine dair herhangi bir değişiklik söz konusu olmamıştır(Uçgun,2011:4).

1931-1932 Ders Senesi Tadilatı Türkçe Programı'nda çok önemli değişiklikler göze çarpmaz. Programa “İstida yazmak, resmi işlere taallük eden mevzular üzerine tahrirat ve tezkereler yazmak” maddesi eklenerek öğrencilerin resmi işlerle ilgili yazma becerisi kazanması hedeflenmiştir(Doğan,2011:22).

1936 İlkokul Türkçe Programı'nda ilkokuma yazma öğretiminin hangi yöntemle gerçekleştirileceği netlik kazanır. Programda ilk devredeki öğrencileri yazılı ifadeye alıştırmak amacıyla “yaptıkları işleri anlatmaları, milli bayram ve tatillerde edindikleri izlenimlerin, mevsimlerin değişiminin, bir resmin ya da tablonun anlatımı, bir hikâyenin sonunun tamamlanması hatta bunlardan ilham alarak bir hikâyeye yazımı, okunan parçaya uygun başlık bulunması” gibi etkinliklere başvurulabileceği ifade edilmiştir(Uçgun,2011:5).

1938 Türkçe Programı'nın da tahrir dersleriyle ilgili çok değişiklik içermediği görülür(Calp, 2005: 25,Uçgun,2011:13).

1948 İlkokul Türkçe Programı'nda önceki programlardan farklı olarak yazma çalışmalarında alıştırmaların öğrencinin dikkatini çekecek şekilde yaptırılması istenmiş; ilkokuma okuma yazma öğretiminde cümle yönteminin uygulanacağı ifade edilmiştir(Uçgun,2011:5).

1949 Türkçe Programı'nın ilk bölümünde anlama ve anlatma becerilerine dikkat çekilmiştir. Bu programda yazma becerisine yönelik özetleme ve serbest yazma tekniklerinin öne çıkarıldığı görülür. Bu programda öğrencinin kendini yazılı bir biçimde düzgün ifade edebilmesi için ; Gözlem ve anlatma yeteneğinin gelişmiş olması,anlamını kavrayarak kullandığı kelimelerin sayısını çoğaltması,yazacağı ifadeleri belli bir düzene göre sıralayabilmesi,imla kurallarını bilmesi ve bunları doğru bir biçimde uygulayabilmesi gerekmektedir. Bu program, 1962 yılında tekrar gözden geçirilerek yeniden yayımlanmış ve 1981'e kadar uygulanmıştır(Doğan, 2011:24, Uçgun,2011:13).

1968 İlkokul Türkçe Programı'nın yazma eğitimi bakımından önceki programlardan en önemli farkı bağımsız olarak hazırlanan “yazı” bölümüdür. Yazı dersinde öğrencilerin, okunaklı, süratli, işlek ve güzel bir el yazısı kazanmalarını, yazarken doğru durmaya, temizliğe ve düzenli olmaya alışmalarını, güzelliklere ve sanata karşı ilgi duymalarını,kendilerinin ve arkadaşlarının el yazılarındaki bozuklukları görmelerini ve bu bozuklukları düzeltmelerini sağlamak amaçlanmıştır (Uçgun,2011:7).

1981 İlköğretim Türkçe Eğitim Programı önceki programlara göre daha planlı hazırlanmıştır. Anlama ve anlatma başlıkları altında okuma, dinleme, konuşma ve

yazma becerilerini geliştirmeye yönelik hedeflere yer verilmiştir. Programda konuşma ve yazma becerileri birlikte değerlendirilmiş, öğrencilerin yazılı ve sözlü anlatım bakımından kazanacakları davranışlar ifade edilmiştir. Bu programda öğrencilerine yönelik ,1-5.sınıflarında öğrencilere kazandırılan yazma eğitimi ile ilgili beceri ve alışkanlıkların 6-8.sınıflarda alıştırmalarla geliştirilmeye çalışılacağı ifade edilmiştir.(Doğan,2011:30, Uçgun,2011:8,15).

1997 yılında yeni bir program daha hazırlanmıştır. Bu programda yazma becerisinin öğrencileri dikkatli, özenli, sabırlı olmaya, yaratıcı ve estetik düşünmeye sevk ettiği ifade edilmiştir. Kuralına uygun bir biçimde oturarak temiz ve düzgün yazı yazma alışkanlığı kazandırmak, yazı araç ve gereçleri tanımasını; temiz ve ekonomik kullanmasını sağlamak, okunaklı; işlek; güzel ve hızlı bitişik eğik yazı yazabilmeleri, imla ve noktalama işaretlerini; rakamları ve matematik işaretlerini kuralına uygun kullanabilmeleri, dekoratif yazı yazabilmeleri, eleştiriye açık olabilmelerini sağlamak amaçlanmıştır(Uçgun,2011:13).

2004 yılında ilköğretim okullarının 1-5. uygulanmak üzere yeni bir program hazırlanmıştır. Bu program daha sonra 2005 yılında 6-8.sınıflar için yeniden düzenlenmiştir.

1.6. 2005 İlköğretim Türkçe Dersi'nde Yazma Becerisi ve Kazanımları

2005'te hazırlanan yeni programda yapılandırmacı yaklaşımla birlikte modern öğretim ilke ve yöntemleri esas alınarak öğrenen merkeze konulmuş; bilişsel anlayış, disiplinler arası ve tematik yaklaşım ve sarmallık ilkelerinden, yararlanıldığı ve öğrencinin zihinsel becerilerini geliştirerek bilgiyi yapılandırabilmesinin hedeflendiği ifade edilmiştir (Fer,2005: 20, Demirel ve Şahinel,2006:12, Gelen ve Beyazıt,2007:461,463, Demir ve Fer, 2009: 208, MEB, 2009 : 10,Uçgun,2011:9)

1-5.Sınıflar için hazırlanan İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Program ve Kılavuzu'nda yazma ile birlikte zihinsel becerilerin de geliştirilmesinin amaçlandığı ifade edilmiş; bu çerçevede yazmaya hazırlık, yazma amacını belirleme, uygun yöntem seçme, konuyu sınırlandırma, dikkatini yoğunlaştırma ve kurallarına uygun yazma kazanımlarına yer verilmiştir. Ardından kendini yazılı olarak ifade etme becerileri ele alınmıştır. Bu amaçla düşüncelerini mantıksal bütünlük içinde yazma, farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanma, karşılaştırma yapma, sebep-sonuç ilişkisi kurma, sınıflama, değerlendirme, özetleme gibi anlamayı ve zihinsel becerileri geliştirici kazanımlar sıralanmıştır. Ayrıca, eğlenmek ve bilgi edinmek için yazma, sorgulayıcı, ikna edici, betimleyici ve serbest yazma gibi tür, yöntem ve teknikler de verilmiştir(MEB,2009: 18).

2005 Türkçe Dersi Programı yazma alanına ait kazanımlar şöyle sıralanabilir;

5.Sınıf

I. Yazma Kurallarını Uygulama

- 1.Yazmaya hazırlık yapar.
- 2.Yazma amacını belirler.
- 3.Kelimeler, cümleler ve satırlar arasında uygun boşluk bırakır.
- 4.Anlamlı ve kurallı cümleler yazar.
- 5.Yazılarında noktalama işaretlerini doğru yazar ve yerinde kullanır.
- 6.Yazılarında imla kurallarını uygular.
- 7.Sayfa düzenine ve temizliğe dikkat eder.
- 8.Yazılarında sözlük ve imla kılavuzundan yararlanır.
- 9.Sıralamalarda sayı sembol ve işaretlerden yararlanır.
- 10.Bütün yazılarını bitişik eğik yazı ile yazar.
- 11.Konu dışına çıkmadan yazar.
- 12.Yazılarında kelime tekrarından kaçınır.

II. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme

- 1.Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanır.
- 2.Öğrendiği yeni kelimeleri yazılarında kullanır.
- 3.Yazısına uygun başlık belirler.
- 4.Yazısında alt başlıkları belirler.
- 5.Yazısının giriş ve sonuç cümlelerini özenle seçer.
- 6.Yazılarında söz varlığından yararlanır.
- 7.Olayları oluş sırasına göre yazar.
- 8.Yazılarında mizahi öğelere yer verir.
- 9.Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun kullanır.
- 10.Yazılarında farklı cümle yapılarına yer verir.
- 11.Mantıksal bütünlük içinde yazar.
- 12.Yazılarında genelden özele, özelden genele doğru yazar.
- 13.Yazılarında ana fikre yer verir.
- 14.Yazılarında yardımcı fikre yer verir.
- 15.Yazılarında farklı düşünmeye yönlendiren ifadeleri kullanır.
- 16.Yazılarında kendi yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.
- 17.Yazılarında uygun ifadeleri kullanarak destekleyici ve açıklayıcı örnekler verir.
- 18.Yazısını anlam ve biçim açısından değerlendirir.
- 19.Yazılarında karşılaştırmalar yapar.
- 20.Yazılarında sebep-sonuç ilişkileri kurar.
- 21.Yazılarında tanımlamalar yapar.
- 22.İmza atar ve anlamını bilir.
- 23.İzlenim ve deneyimlerine dayalı yazılar yazar.
- 24.Duygu, düşünce ve hayallerini anlatan yazılar yazar.
- 25.Kendisini tanıtan yazılar yazar.
- 26.Özet çıkarır.

- 27.Kendisine ilginç ve çekici gelen karakter, olay, yer, an vb. ilgili görüş ve düşüncelerini yazar.
- 28.Bir fikre katılıp katılmadığını nedenleriyle açıklayan yazılar yazar.
- 29.Bir etkinliğin işin vb. aşamalarını anlatan yönergeler hazırlar.
- 30.Sorular yazar.
- 31.Formları yönergelerine uygun doldurur.
- 32.Dilek, istek ve şikâyetlerini yazılı olarak ifade eder.
- 33.Eksik bırakılan metni yazarak tamamlar.

III.Tür,Yöntem ve Tekniklere Uygun Yazma

- 1.Günlük,anı vb. yazar.
- 2.Davetiye,tebrik kartı yazar.
- 3.Mektup yazar.
- 4.Duyuru, afiş vb. yazar.
- 5.Açıklayıcı ve bilgilendirici yazılar yazar.
- 6.Hikâye yazar.
- 7.Yazılarında betimlemeler yapar.
- 8.Kısa oyunlar yazar.
- 9.Şiir yazar.
- 10.İkna edici yazılar yazar.
- 11.Sorgulayıcı yazılar yazar.
- 12.İş birliği yaparak yazar.
- 13.Not alır.
- 14.Vurgulamak istediği kelime ya da cümleleri farklı yazar.
- 15.Planlı yazma yöntemine uygun yazar(MEB,2009: 111-116).

Programda 6-8.sınıf öğrencilerine yönelik yazmayla ilgili olarak metinler yazma, kendi yazdıklarını değerlendirme, kendini yazılı olarak ifade etme alışkanlığı kazanma, yazım ve noktalama kurallarını kavrama ve uygulama ile ilgili amaçlara yönelik kazanımlar yer aldığı görülür, sürecin dinleme/izleme, konuşma, okuma ve dil bilgisi etkinlikleriyle de desteklenmesi gerektiği ifade edilir(MEB,2006:7).

2005 İlköğretim 6-8.Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda yazma kazanımları altı ana başlık altında verilmiştir. Yazma eğitimi altı amaç ve kırk iki kazanımdan oluşmaktadır. Yazma becerisi ve kazanımları ise şunlardır;

6-8.Sınıflar

1.Yazma Kurallarını Uygulama

- 1.Kâğıt ve sayfa düzenine dikkat eder.
- 2.Düzgün, okunaklı ve işlek "bitişik eğik yazı"yla yazar.
- 3.Elektronik ortamdaki yazışmalarda biçim ile ilgili kurallara uyar.

4. Standart Türkçe ile yazar.

5. Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar

6. Yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin yerine Türkçelerini kullanır.

7. Olayları ve bilgileri sıraya koyarak anlatır.

8. Yazısında sebep-sonuç ilişkileri kurar.

9. Yazısında amaç-sonuç ilişkileri kurar.

10. Tekrara düşmeden yazar.

11. Yazım ve noktalama kurallarına uyar.

2. Planlı Yazma

1. Yazma konusu hakkında araştırma yapar.

2. Yazacaklarının taslağını oluşturur.

3. Yazısını bir ana fikir etrafında planlar.

4. Yazısının ana fikrini yardımcı fikirlerle destekler.

5. Konunun özelliğine uygun düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.

6. Atasözü, deyim ve söz sanatlarını uygun durumlarda kullanarak anlatımını zenginleştirir.

7. Yazdığı metni görsel materyallerle destekler.

8. Yazısına konunun ve türün özelliğine uygun bir giriş yapar.

9. Yazıyı etkileyici ifadelerle sonuca bağlar.

10. Yazıya, konuyla ilgili kısa ve dikkat çekici bir başlık bulur.

11. Dipnot, kaynakça, özet, içindekiler vb. kısımları uygun şekilde düzenler.

12. Yazma yöntem ve tekniklerini kullanır.

3. Farklı Türlerde Metinler Yazma

1. Olay yazıları yazar.

2. Düşünce yazıları yazar.

3. Bildirme yazıları yazar.

4. Şiir yazar.

4. Kendi Yazdıklarını Değerlendirme

1. Yazdıklarını biçim ve içerik yönünden değerlendirir.

2. Yazdıklarını dil ve anlatım yönünden değerlendirir.

3. Yazdıklarını yazım ve noktalama kurallarına uygunluk yönünden değerlendirir.

5. Kendini Yazılı Olarak İfade Etme Alışkanlığı Kazanma

1. Duygu, düşünce, hayal, izlenim ve deneyimlerini yazarak ifade eder.

2. Yeni öğrendiği kelime, kavram, atasözü ve deyimleri kullanır.

- 3.İlgi alanına göre yazar.
- 4.Şiir defteri tutar.
- 5.Günlük tutar.
- 6.Beğendiği sözleri, metinleri ve şiirleri derler.
- 7.Okul dergisi ve gazetesi için yazılar hazırlar.
- 8.Yazdıklarını başkalarıyla paylaşır ve onların değerlendirmelerini dikkate alır.
- 9.Yazdıklarından arşiv oluşturur.
- 10.Yazma yarışmalarına katılır.

6.Yazım ve Noktalama Kurallarını Uygulama

- 1.Yazım kurallarını kavrayarak uygular.
- 2.Noktalama işaretlerini işlevlerine uygun olarak kullanır.(MEB,2006:30,40).

Programda yazma becerisini geliştirmek amacıyla not alma, özet çıkarma, boşluk doldurma, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, kontrollü yazma, güdümlü yazma, yaratıcı yazma, metin tamamlama, tahminde bulunma, bir metni kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma, bir metinden hareketle yeni bir metin oluşturma, duyulardan hareketle yazma, grup olarak yazma ve eleştirel yazma(MEB,2006:70-72) yöntem ve tekniklerine, çeşitli etkinlik örneklerine yer verilmiştir.

1.7.Üstdil Farkındalık Becerileri

Üstdil kavramının tanımı ve gelişimi çok eski tarihlere dayanmamaktadır. Kavram (Jakobson'dan Akt:Roberts,2011) “dilnin ikincil görevlerinden biri olan bir dili geliştirmek için dil hakkında konuşma durumu” tanımını takip ederek gelişim göstermiştir. Jakobson'un bu tanımı tabi ki kapsamlı karmaşık bir biliş ya da teknik bir üstdil tanımı olmamıştır. Bu öncelikli dil becerisi olan “bir dili bilme” ile ikincil düzeyde bir dil becerisi olan “bilmeyi bilme” şeklinde ifade edilebilecek üstdil farkındalığını alanlara ayırmıştır(Roberts,2011: 9).

Luria ise üstdil becerilerinin gelişmesini “şeffaf-geçirimsiz”(transparent-opaque) metaforu ile açıklamıştır(Akt:Roberts,2011).Buna göre çocuklar ilk kurallara uygun konuşmaya başladıkları dönemde nesnelere ve fiillere karşılık gelen kelimeleri kullanırken kelime ve arasındaki ilişkiye odaklanamazlar. Bu ilişki ancak çocuğun yaşamışlıkları ve bilişsel gelişimiyle mümkün olur. Hakes(1980) buna ek olarak iletişimde ve dil sisteminde amacın örtük bilgilerle şeffaf anlaşılır ifadeler üretebilmek olduğunu ifade eder(Akt:Roberts,2011) bu durum ise üstdil aktivitelerinde dilin, düşüncelerin nesnelleştirilmesiyle oluşturulabilir.

Bowey(1988)'e göre birey “kişisel standartlarımıza uyup uymadığına bağlı bir şekilde kendi davranışlarımızı bilişsel olarak pekiştirme veya cezalandırma süreci” olarak tanımlanan öz düzenleme; “Kişinin kendi davranışlarını gözlemesi, değerlendirmesi ve durumun gereklerine uygun olarak ayarlaması” şeklinde

tanımlanan öz izleme (self-regulation, self monitoring) yetilerine sahip olduğunda dildeki farklılıklar açık bir şekilde ortaya çıkar. Aynı zamanda Chaudron (1983), Kolinsky(1987) ve Gombert (1992) örtük ve açık öğrenme süreçleri arasında bir fark olması gerektiği üzerinde uzun tartışmalar yaparak örtük öğrenmenin açık öğrenme ile desteklenmesiyle bilişsel düzeyde ciddi bir farkın olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu durumu destekleme ise düşüncelerin, örtük öğrenmelerin, nesnelleştirilmesi ve yaşama yakınlaştırılması ile mümkündür.

Üstdil farkındalığının bilişsel süreçlerini kapsayan bu tür farklılıklar –öz izleme ve öz düzenleme ile ortaya çıkan farklılıklar- terminolojik düzeyde yansımaları bulmuştur. Gombert(1992) araştırmalarında üstdil kavramının bilinçli iradesel aktiviteler olduğunu söylerken Bowey((1988) üstdil fonksiyonlarının “doğal ve bilinçli davranışlar arasındaki süreç” savı ile aynı doğrultuda görüş belirterek, üstdil fonksiyonlarının “sistemik bir bilişsel kavram” olduğunu vurgulamıştır.

Üstdil farkındalığının ne olduğu “farkındalık” kavramının epistemolojik açıdan ne olduğuna dair farklı görüşler kaçınılmaz olarak, çocuğun devam edegelen dilsel ve bilişsel gelişiminin üstünde ne gibi bir etkisi olduğunun tespitini belirsizleştirmiştir. Bowey(1988) üstdil becerilerini çocuğun dil edinimi esnasında edindiği bir beceri olduğunu düşünürken;Hakes(1980), Tunmer(1984), Gombert(1992) üstdil farkındalığı becerisinin edinimini,okuma yazma gibi daha sonradan kazanılan ikincil becerilerden olduğunu ileri sürmüşlerdir. İleri sürülen tüm bu görüşlerin Kingman(1988),ve Harris’in (1989) raporlarında da ifade ettiği gibi eğitim alanında “dili anlama(knowledge about language)” ya dair artan bir ilgiyle açıklamak mümkündür.Tinkel(1986),Nicholas ve Lightbown(2008) ise Kingman Raporu(1988)’nun önerdiği gibi öğrencinin zaten sezgisel olarak öğrendiği şeyin daha çok farkında olmasını bekler.

Üstdil farkındalığı, dilin normal bilinç farkındalığı düzeylerinden daha üst düzeyde bir kavram olarak tarif edilebilir. Üstdil farkındalığı okuma, heceleme ve kelimeleri öğrenmede oldukça önemli bir rol oynar. Üstdil farkındalığının artmasıyla okuduğunu anlama düzeyinin oldukça yükseldiği yükseldiği birçok çalışmada görülür(Acarlar ve Turan,2002; Cain,2007;Zipke,2007).

Üstdil farkındalığı birçok araştırmacı tarafından dil hakkında düşünme, dilin yapısal özelliklerini bilinçli olarak düzenleme olarak tanımlanmaktadır(Chaney,1989, Edwards ve Kirkpatrick, 1999; Karmiloff ve Karmiloff- Smith,2001).Üstdil terimi birçok farklı beceriyi tanımlamak için kullanılmaktadır. Cümleyi sözcüklere, sözcüğü hecelere ve sesbirimlere ayırma, cümlenin dilin bileşenleri açısından doğru olup olmadığı kararını verme, sesleri birleştirerek sözcükler oluşturma, uyaklı sözcükler bulma, ses ve sözcük oyunları yapma ve benzeri gibi işlemler üstdil becerilerini değerlendirmek için kullanılan pek çok işlem den bazılarıdır. Araştırmacılar çocuklarda üstdil farkındalığını dilin farklı bileşenleri (sesbilgisi, biçimbilgisi, söz dizimi, anlambilgisi ve edimbilim) için incelemiştirler. (Chaney,

1989; Edwards ve Kirkpatrick, 1999; Tunmer, Bowey ve Grieve, 1983; Vellutino ve Scanlon, 1987). Tüm bu çalışmalar üstdil farkındalığının çocukluk döneminde aşamalı olarak geliştiğini ve ilkökull yıllarında da sürdüğünü göstermiştir (Acarlar, Turan, 2002 : 64). Genel olarak, çocuklar 4 yaşına kadar, bazı durumlarda ise 7-8 yaşına kadar bu yargılarda bulunamamaktadır. Sayar ve Turan (2012) çalışmalarında, üstdil gelişiminde en büyük değişimin 7 ile 8 yaş arasında gerçekleştiğini; 8-12 yaş arasındaki çocukların, 4-7 yaş arasındaki çocuklara göre üstdil görevlerinde daha doğru ve daha hızlı performans gösterdiğini belirterek üstdil gelişiminin çocukluk boyunca devam ettiğinden bahsetmişlerdir. Ayrıca bu konu ile ilgili olarak Flood ve Menyuk da (1983) çocukların dilin kuralları hakkında açıkça konuşamadıkları halde dil gelişiminin ilk yıllarında bile üstdil becerilerinin varlığından bahsetmiştir.

Yüksek düzeyde bir üstdil farkındalığında; sesler, heceler, tekrarlar, uyaklar, kelimelerde biçimlerin taşıdığı anlam, bir kavramı uygun sözcük ve cümlelerle ifade, eşleştirmeler, gerçek anlam, yan anlam, eşsesli, zıt anlamlı sözcükler, argo, akademik dil jargonu gibi birçok kavram mevcuttur. Bu bağlamda “üstdil farkındalığı dilin her parçasını kapsar.” denilebilir.

Otomatik bir süreci içeren normal dil işlemlerinin tersine, üstdil işlemleri bilinçli bir kontrolü gerektirmektedir. Dili kullanan kişi, genellikle bir ifadeyi oluşturan sesbirim (fonem), biçimbirim (morfem), sözcük gibi yapıları ilgilendiren kuralları bilir ve bu bilgisini kullanarak konuşabilir. Ancak bu bilgi örtülü bilgidir ve otomatik düzeyde kullanılır. Dili oluşturan bu yapılar ve kuralları hakkında bilinçli olarak düşünmek, analizler yapmak, onları manipüle etmek farklı bir zihinsel ve dil bilgisel boyuttur. Üstdil farkındalığı, dil kazanım sürecinde önemli bir rol oynamaktadır (Bialystok ve Ryan, 1985).

Üstdil farkındalığının dil gelişimi ile güçlü bağlantıları bulunmaktadır. Üstdil farkındalığında dil ile ilgili yargılarda düzeltme yargılarının daha erken geliştiği görülürken düzeltme ve değişimleme becerilerinin daha sonraki dönemlerde geliştiği görülür. Ayrıca, bazı araştırmacıların gerçek farkındalığın artmış dil bilgisiyle gerçekleşeceği de ifade edilir. Üstdilsel süreçler çocukların daha sonraki hem dil gelişimlerini yordayabilmektedir (Sayar ve Turan, 2012 : 51).

Üstdil farkındalığı;

- sesbilgisel (fonolojik) farkındalık
- semantik farkındalık
- sentaktik farkındalık
- morfolojik farkındalık becerilerini kapsamaktadır (Chaney, 1994:371; Sayar ve Turan, 2012 : 50).

Fonolojik farkındalık dildeki en küçük sesbirimi olan fonemleri fark edebilme

ve bunlarla işlem yapabilme, morfolojik farkındalık; dilde parçalanamayan en küçük anlamlı birimler olarak adlandırılan morfemleri doğru bir biçimde ayırabilme, birleştirebilme, bunların gramatikal fonksiyonlarının ne olduğunu bilme, semantik farkındalık; bireyin sözcük dağarcığında bulunan kelimeleri düz, yan, eş, zıt vb. anlamlar açısından bilip, kullanabilmesidir. Sentaktik farkındalık, dilin cümle yapısı, cümle türleri, kelimelerin birleşme usulleri ile kelime gruplarını bilmeye dair oluşmuş farkındalıktır.

Üstdil becerilerinin bu kollarına bakıldığında, çocukların okumayı öğrenmesinde önemli bir etkiye sahip olduğu birçok çalışmada kanıtlanan okul öncesinde fonolojik farkındalık becerilerinin gelişimi üzerinde yoğunlaşıldığı görülürken (Juel, Griffith ve Gough, 1986; Lomax ve McGree, 1987; Tunmer ve Nesdale, 1985) diğer kollarda maalesef geniş bir literatüre rastlanılmamıştır.

Üstdil becerilerinin bazı işlemler açısından evrenselliği söz konusu olmakla beraber, dillerin farklı yapı ve özelliklerinin üstdil gelişiminde de farklılıklara neden olması söz konusudur. Türk çocuklarında üstdil gelişimine ilişkin yapılan çalışma sayısı ise çok sınırlıdır. Öney ve Durgunoğlu (1997) Türkçenin ses bilgisel olarak şeffaf yazımının yani harf-ses ilişkilerinin düzenli olmasının ilkökul birinci sınıftaki sözcük tanıma becerilerinin gelişimini hızlandırdığını bulmuşlardır.

1.7.1.Fonolojik Farkındalık

Fonem kelimesi “phonema” kelimesinden gelmektedir ve ses anlamında kullanılır. Fonem (sesbirim), en küçük ayırıcı, kesintili, işlevsel, karşıtlığa dayanan, sesbirimciklerden oluşan ve ikinci eklemlilik düzenine bağlanan birim olarak tanımlanır (Vardar, 1998:77).Dil bilgisi kitapları incelendiği zaman uzmanların çoğunlukla çözümlenmeye sesten başladığı görülür. Çünkü dil , “içinde birbiriyle ilişkili, birbirine bağımlı seviyeleri bulunan ve her seviyesi kendi içinde başlı başına bir sisteme sahip olan bir yapı” olarak tanımlanır. Gelişigüzel bir sıralanışa sahip olmayan dil belirli kurallar içerisinde sıralanma ve yapılanma sergiler. Dilin her bir katmanına dilbilimsel seviye (linguistic level) olarak bakılarak bu seviyeler basitçe şu bölümlere ayrılmıştır: Sesbilimsel seviye > Biçimbilimsel seviye > Söz dizimsel seviye > Anlambilimsel seviye. Sesbilimsel seviye yapısal olarak işin temelini oluşturur ve bu seviyenin temelini de fonem adı verilen yapılar oluşturur(Demirci,2011 : 361).Jakobson(2002) bir dilin bütün konuşurlarının eğer doğru telaffuz edilirse,duydukları tüm sesleri en ince ayrıntılarına kadar ayırt edebildiklerini ifade eder.

Fonolojik farkındalık, konuşma dilinin farklı yollarla daha küçük bileşenlere bölünmüş olabileceğini ve seslerle bir takım işlemler yapabileceğini anlama; bir kelimeyi meydana getiren ses birimlerin farkında olma; cümlelerin sözcüklerden, sözcüklerin hecelerden ve hecelerin de seslerden oluştuğunun farkında olma bilgisi

olarak tanımlanabilir (Chard ve Dickson, 1999; Allor, 2002; Anthony ve Francis,2005; Gray ve McCutchen, 2006; Turan ve Akoğlu 2011).

Çocuklar için cümlelerin bağımsız kelimelere parçalanabileceğinin algılanması, kelimelerin de bağımsız seslere parçalanabileceğinin algılanmasının ön koşuludur. Çocuğun fonolojik farkındalığını gösteren beceriler karmaşıklaşan görevlerle devam eder(Erdoğan,2009: 28).Fonolojik farkındalık becerileri 3 düzeyde incelenmektedir;

1.Basit Düzey Fonolojik Farkındalık Becerileri

- Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma.
- Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma.

2.Orta Düzeyde Fonolojik Farkındalık Becerileri

- Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme.
- Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme.

3.Üst Düzey Fonolojik Farkındalık Becerileri

- Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma.
- Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme.
- Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme.
- Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma(Rubba'dan Akt: Erdoğan,2009: 29).

Fonolojik farkındalık ile okuma-yazma gelişimi arasındaki ilişkinin varlığı, 1970'lerden bu yana yapılan çalışmalar ile desteklenmektedir (Stahl ve Murray, 1994).Fonolojik farkındalık gelişim süreci ile ilgili ,çocuğun okuma-yazma öğretim sürecinde ses birimlerini öğrenmeden önce,konuşma dilinin seslerden oluştuğunu anlaması çocuğa okuma yazma öğretiminde kolaylık sağlayacağı ; “çocukların konuşma seslerinin farkındalığını geliştirmeye başlamalarına olanak tanıyan etkenin, okumayı öğrenme süreci olabileceği ; Okuma becerilerinin fonolojik farkındalık üzerindeki etkisini destekleyen sonuçların, bu iki değişken arasında karşılıklı nedensellik içeren bir ilişkinin olabileceği” gibi farklı teoriler mevcuttur(Ehri, 1989; Sonnenschein ve Munsterman, 2002, Oudeans, 2003).

1.7.2.Morfolojik Farkındalık

Morfem, “dilde daha küçük parçalara ayrılamayan en küçük anlamlı birim, en küçük gösterge” olarak tanımlanır (Korkmaz, 1992:10; Vardar, 1998:45).

Kelimelerin iç yapısındaki dil olgularına ilişkin kurallarla ilgilenen ve bir dilin anlam taşıyan en küçük parçası olarak ifade edilen morfem ile ilgili araştırmaların yapıldığı

alan morfoloji (biçimbilim) olarak ifade edilebilir. Kısaca morfoloji dildeki biçimbirimleri, yani kök ve ekleri inceleyen alandır. Kökleri ve ekleri sınıflandırır ve bu unsurları açıklamaya çalışır. Dildeki kök ve eklerin nasıl kullanıldığını, birbirleriyle ilişkilerini, isim ve fiil köklerini, yapım ve çekim eklerini, sözcük türlerini ve türetme şekilleriyle kök, ek, gövde gibi kavramlara temas eder, sözcük türlerinin ayrımında temel alınacak ölçütleri saptar(Toklu,2003).Örneğin “çaydanlık” kelimesinin kök ve eklerine nasıl ayrılacağı ve bu kök ve eklerin tanımlama ve açıklamalarının nasıl yapılacağı, bu bilgi alanının konusu dâhilindedir.

Morfolojinin alanı, “yapım ve çekim ekleri arasındaki ayrım” olarak ifade edilebilir(Kirby vd.,2012 :390).Çekim ekleri kelimenin dilbilgisel fonksiyonunu değiştirirken kelime sınıfını değiştirmez. “Oyna-” fiili görülen geçmiş zaman eki ve I.tekil şahıs eki ile birlikte çekimlediğimizde ortaya “oynadım” ifadesi çıkar ki burada fiilin yapı değiştirmediğini yine fiil olarak kaldığını görürüz.Yapım ekleri ise kelimelerden yeni kelimeler türeterek kelimelerin sınıfını değiştirir. Örneğin “an-” yapısı bir fiil iken bu fiile isim yapan “ı” ekini getirdüğümüzde “anı” kelimesi ortaya çıkar ki kelimenin yapısı değişir ve fiilden bir isim ortaya çıkar.

Morfolojik farkındalığın oluşması yazılı ve sözlü ifadelere bolca muhatap olmak ve bunları sıklıkla kullanmakla ilişkilidir.

İlkokul çağındaki çocukların ise kelimeleri morfemlerine ayırabilmesi; ekine köküne ve değişen gramatikal rolüne dikkat edebilmesi yaşına göre değişim göstermiştir. Carlisle ve Fleming’in (2003) yaptığı çalışmada 1.sınıf öğrencilerine bildiği kelime yapısı verilmiş ve kelimeyi uygun biçimde ayırması istenmiştir. Çocuklar kelimeyi ayırabilmelerine rağmen ayırdıkları yapıların gramatikal fonksiyonunu bilememişlerdir, aynı uygulama 3.sınıf öğrencilerine yapıldığında çocuklar hem kelimeyi ayırmada hem de yeni gramatikal fonksiyonları bilmede başarılı olmuşlardır.

Litetaratüre bakıldığında uzmanların, “morfolojik farkındalığı kazanmada sözcüklerin çekimli hallerinin,yapım eki almış halinden daha önce ve doğal bir biçimde öğrenildiği” konusunda fikir birliğine varıldığı görülür(Kuo ve Anderson, 2006 ; Kirby vd.,2012).

Yapılan bir çok çalışmada dil öğreniminde, morfolojik farkındalığa sahip olmanın ciddi bir etkisi olduğu vurgulanmıştır (Ginsberg, Honda, O’Neil, 2011; Kuo ve Anderson, 2006; Ramirez, Chen, Geva ve Kiefer, 2010).Morfolojik farkındalık becerilerini ölçen çalışmalar kelime seviyesinde dil yapısına odaklanır ve dili kullananların cümle şemalarında görülen kelimelerin morfemik yapısının incelenmesini gerektirir(Tong,Deacon,Cain,2013;23). Morfolojik farkındalık becerisini kazanmış bir birey aynı kökten türetilmiş farklı kelimeleri ayırt edebilir şeklen aynı fakat anlamsal olarak farklı olan kelime formlarının arasındaki farkı bilebilir.Örneğin “boya-” fiilinden “boyacı” , “boyama” gibi kelimeler türetilip aynı

zamanda uzunluk anlamına gelen “boy” kelimesini ve bundan türeteceği kelimelerin farklı olması gerektiğini bilir.

Günlük hayatta kullandığımız birçok kelimeye bakıldığında bunların morfem(biçimbirim) olarak adlandırdığımız yapıların bir araya oluştuğunu söylemek mümkündür.Bu parçaların bir araya gelmesiyle anlamın farklılaşması zihnimize bu yapılara dair bir farkındalık yaratmaktadır.Özellikle okuduğunu anlama konusunda morfolojik farkındalığın olumlu etkisi yapılmış birçok çalışmada vurgulanmıştır(Carlisle, 2000;Deacon, Kirby,2004; Foorman, Petscher, Bishop, 2012;Kiefer,Box,2013).

1.7.3.Semantik(Anlambilimsel) Farkındalık

Anlambilim “anlamına gelen” ya da “gösterilen” anlamında Yunanca “semanio” eyleminin değişik türevlerinden üretilmiştir. (Kılıç,2009 ;17).Anlambilim,;dili anlam yönünden ele alan,göstergenin gösterilen bölümünü ya da içeriği eşsürekli ve artsürekli açılardan inceleyen;dilsel birimleri bilimsel ve felsefi açıdan inceleyen dilbilim dalı olarak tanımlanır(Vardar,1998 ; Kılıç,2009).

Anlam tanımlaması oldukça güç,her zaman belirsiz bir özellik gösteren,soyut,somut bir dizgeye indirgenemeyen bir olgudur.Ayrıca genel özellikleriyle dilsel birimlerin anlamı kullandıkları bağlamda olduğu gibi,toplumdan topluma,kışiden kişiye değişme özelliği gösterir.anlam tanımı yapılırken dayanılan temel ölçütler şunlardır;

- Biçimin maddesel yanı olan ses ve yazıbirimler.
- Kavramsal tasarımların ve zihindeki anlamın üretimine katılan ruhsal etmenler.
- Dilsel biçimlerin gönderimde bulunduğu dil dışı dünyadaki nesnel,durumlar ve görünüm, yani göndergeler.
- Konuşucu ve dilsel biçimlerin kullanıldığı özel durum(Toklu,2003:90).

Anlam, karmaşık bir bağlamsal ilişkiler, sesbilgisi, söz dizimi, sözcük bilgisi ve onlar aracılığıyla üretilen iletilerin toplamıdır(Kılıç,2009;14).Wittengenstein’e göre ise “bir sözcüğün anlamı onun dildeki kullanımıdır.”

Dil bir göstergeler dizgesidir. Anlam, göstergenin iki bileşeni olan gösteren yani ses imgesi ile onun dünyada yapmış olduğu şey, insan, olaylar ve bunların nitelikleri arasındaki sürtüşmeden doğar. Bu göstergeler aracılığı ile insanların nasıl iletişim kurduklarını incelemek, anlambilimin görevidir.

Sözcükler anlamları açısından incelenirken şu başlıklar karşımıza çıkmaktadır(Kıran ve Kıran,2012;249-269).

1.7.3.1.Eşadlılık ve Çokanlamlılık

1.7.3.1.1.Eşadlılık

Yazılışları ve söylenişleri aynı olup; anlamları farklı olan sözcüklerdir.(çay kelimesi hem bir içecek hem de akarsu anlamına gelir.)

1.7.3.1.2.Çokanlamlılık

Bir gösterenin bir çok gösterilene belirtmesi durumudur.(Baş kelimesi insanlarda ve hayvanlarda bulunan bir organ,bir topluluğu yöneten kimse,başlangıç,temel,bir arazideki en yüksek tepe anlamlarına gelebilmektedir.)

1.7.3.2.Anlamsal İlişkiler

Bu ilişkileri ortaya koyabilmek için “içerme” ölçüt olarak kullanılır.

1.7.3.2.1.Altanlamlılık

Birbiriyle anlam ilişkisi olan birden çok sözcüğü içeren kavramdır. Örneğin domates,biber,fasulye,patlıcan “sebze” sözcüğünün altanlamlarıdır.

1.7.3.2.2.Eşanlamlılık

Yazılışları farklı olduğu halde anlamları aynı veya çok yakın olan sözcükler olarak tanımlanabilir. Saklamak-gizlemek, duymak-işitmek gibi.

1.7.3.2.3.Karşıtanlamlılık

Anlam açısından birbirinin karşıtının oluşturduğu ilişkiye verilen addır. Büyük-küçük,doğru-yanlış,bulmak-kaybetmek gibi.

1.7.3.3.Sözlüksel Alan

Aynı kavram etrafında öbeklenebilen sözcükler bütünün oluşturduğu, aynı kavramı sunmak ya da geliştirmek, gerçekliğin aynı alanını betimlemek, aynı düşüncüyü ifade etmek için kullanılan sözcüklerin tümünün oluşturduğu yapısal düzene verilen addır. Sözlüksel alanı kısaca “belli bir etkinlik ya da bir bilgi alanı için kullanılan sözlük birim kümesi” olarak tanımlayabiliriz. Hukuk, mimarlık, tıp, edebiyat terimleri, bir yemek tarifi için kullanılan sözcük kümesi buna örnek teşkil edebilir.

1.7.3.4.Anlamsal Alan

Bir metinde birçok kez kullanılan aynı sözcüğün almış olduğu anlamların tümüne o sözcüğün anlamsal alanı denir.Yani düzenlam ve yananlamların toplamı o sözcüğün anlamsal alanını oluşturur diyebiliriz.

1.7.3.5.Anlam Değişmeleri

Kullanımlara, gereksinimlere; diğer sözcüklerle ilişkilerine göre, zaman içinde bir sözcüğün anlamı farklılaşabilir. Bu farklılaşmanın temelinde tarihsel, dilbilimsel, toplumsal ve ruhsal nedenler olabilir.

1.7.3.6.Anlam Sınıflaması

1.7.3.6.1.Anlam Daralması

Anlamalı bir dil göstergesinin daha sınırlı bir kapsam içermeye başlaması, genel bir anlamdan dar bir anlama geçerek değişmesidir. Örneğin oğlan kelimesi önceden hem kız hem erkek evlat için kullanılırken şu anda sadece erkek çocuğu için kullanılmaktadır.

1.7.3.6.2.Anlam Genişlemesi

Anlamalı bir dil göstergesinin daha geniş bir kapsam içermesi durumudur. Örneğin dal(ağacın dalı) sözcüğü, anlam genişlemesine uğrayarak kol, şube, ince, uzun yapıllı anlamlarında kullanılır.

1.7.3.6.3.Anlam Kayması

Ad aktarması, benzetme gibi söz sanatlarıyla gerçekleşen anlam değişimidir; bir başka deyişle, yeni bir anlam oluşturmak için sözcüklerin gerçek anlamlarından kayarak kalıplaşması durumudur. Örneğin “tabağımı bitir.” Cümlesindeki tabak sözcüğü anlam kayması yoluyla tabağın içindeki yemeği belirtir.

1.7.3.6.4.Genelleşme

Genelleşme de bir tür anlam değişmesi olarak düşünülebilir. Bazı dillerde bir özel isim genelleşerek bir tür ismine ya da sığfata dönüşebilir. Peçeteye “selpak”, yapıştırıcıya “uhu” demek yaygın olarak gördüğümüz genelleme örnekleridir.

1.7.3.7.Düzanlam

Düzanlam, bir göstergenin kavramsal içeriği olduğundan kavramsal anlam olarak da kullanılır. Sözcüklerin anlamları ile ilgilenenlerin ilk başvurdukları şey, bir sözcüğün düz ya da kavramsal anlamını yakalamaktır. Bir sözcüğün düz anlamı, sözlüğün genel kullanım bağlamındaki anlamının temel, zorunlu bileşenlerini içerir.

1.7.3.8.Yananlam

Yananlam bir sözcüğün, bir dilsel birimin, düzanlamının dışındaki ya da ötesindeki o sözcüğü dillendiren kişinin, duygusal yorumlaması ve değerlendirmesi gibi niteliklerin toplamıdır.

1.7.3.9.Anlam Bulanıklığı

Toplumdan topluma değişen kavramlar, değerler, kültür, uygarlık toplumun dünyaya bakış açısını oluştururlar; bu bakış açısı da anlatımını ve yansımalarını dilde bulur. Birey de, bunların üzerine, kendi bireyselliğinden, deneyimlerinden kaynaklanan bakış açısını ekleyerek, kendi dilini kendi anlam dizgesi doğrultusunda kurar ve iletişimi engellemek adına, kendi dizgesiyle, toplumun dilinin dizgesini bağdaştırmaya çalışır. Anlam bulanıklığı çoğunlukla, konuşucu ve alıcının kendine özgü anlam dizgelerini, her iletişim eyleminde ölçüt olarak ortaya koymasından kaynaklanır. Anlam bulanıklığı cümledeki öğelerin eksikliğinden, sözcüklerin yanlış

anlamda kullanılmasından, söz dizimi yanlışlarından, anlamca çelişen sözcüklerin bir arada kullanılmasından kaynaklanabilir.

Yapılan çalışmaların birçoğunda bir kelimeyi hatırlama ve bilmenin –her ne kadar ses ve şekilsel bilginin arka planında yatan bir faktör de olsa - kelimenin sessel ve şekilsel bilgisini bilmekten daha önemli olduğu ortaya çıkmıştır(Craik,Lockhart,1972).Semantik bilgi otomatik olarak kelimenin görüntüsünü bireye sunar fakat yine de farkındalığa eriştiremeyip uzun süreli belleğe gönderemez bu noktada semantik görevlerdeki en önemli faktörün hafıza ve bellek eğitimi olduğu görülür(Fisher ve Craik, 1977) .

1.7.4.Sentaktik Farkındalık

Yan yana dizilen kelimeler, ya yargı bildirerek cümleyi, ya da varlık, kavram ve hareketleri karşılayarak bir üst yapı olan kelime gruplarını meydana getirir. Bu diziliş anlamlı bir diziliştir. Yargısız bir anlatım birimi olan kelime grupları ile yargılı bir anlatım birimi olan cümlenin yapısı, işleyişi, görevleri ve anlam özellikleri sentaksın(söz diziminin) konusudur(Karahan,2007;Altun,2004).

Söz dizimi farkındalığı, ilk çocukluk döneminde oluşmaya başlayan ve 1-3 yaş arasında çok hızlı bir gelişimin gözlemlendiği dilin yapılarını anlama şeklidir(Snow vd.,1998 ; Lightsey,Frye ,2004 ;29).Söz dizimi farkındalığı 2 yaş altı çocuklarda, cümlede özne ile yüklem yeri değiştiğinde bunu fark edebilmekle başlar. Çocuklar bu dönemde “Annem babamı aradı.” cümlesi ile “Babam annemi aradı.” cümlesi arasındaki dizimden kaynaklanan anlam farkını anlayabilirler. Çocuğun olgunlaşmasıyla kurduğu cümleler de uzar ve karmaşıklaşır bu da onlara dilin daha karmaşık yapılarını anlama olanağı verir.

1.8.Üstdil Farkındalık Becerileri ile Yazma Becerileri Arasındaki İlişki

Üstdil farkındalığı ile ilgili işlemlerdeki başarının ilkökul döneminde artması üstdil becerileri ve okuma becerisi arasındaki ilişkiyi inceleyen birçok çalışmanın yapılmasına neden olmuştur (Bowey ve Patel, 1988;Gibb ve Randall, 1988; Menyuk ve Chesnick, 1997).Bu çalışmalar, bu iki beceri arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiştir. Konuşmanın sözcüklerden, sözcüklerin hece ve seslerden, cümlelerin söz dizimi kurallarından oluştuğunun farkında olunmasının okuma becerisinin kazanımı için gerekli olduğu görülmektedir. Sözcük ve söz dizimi farkındalığı gibi dilin farklı bileşenlerine ilişkin tüm beceriler okuma başarısı ile ilişkili olmakla beraber, dilin ses bilgisel (phonological) özelliklerinin farkında olunmasının okuma kazanımı için gerekli temel becerilerden biri olduğu yapılan birçok çalışmada görülmüştür(Durgunoğlu ve Öney, 1999; Lundberg,Frost ve Petersen, 1988; Torneus, 1984; Vellutino ve Scanlon, 1987).

1.9.Problem Durumu

Yazma öğretimi ilkökul birinci sınıftan itibaren ilkökuma yazma etkinlikleriyle başlar. İlkokuma Yazma eğitiminin temel amacı temel dil becerilerinden yola çıkarak

çocuğun hayat boyunca kullanabileceği temel okuma yazma becerilerini kazandırabilmektir Güneş (2007) çünkü yazma öğretimiyle, bir yandan insanlığın birikmiş deneyimlerini eski kuşaklardan aktarılırken, öte yandan da yaşayan kuşaklar arasında önemli bir haberleşme, anlaşma aracı olarak kullanılır. Yazma becerisini kazanmış bir birey, duygu ve düşüncelerini yazılı olarak anlatabilirken tanımlamalar, karşılaştırmalar, betimlemeler kullanır; anlatmak istediği şeyi bir ana fikir etrafında toplayarak bunu bir sebep sonuç ilişkisi içerisinde ifade etmeyi başarabilir. Yazmaya bu açıdan bakıldığında hayatın bu kadar içinde olan bir etkinliğin sadece Türkçe derslerinde değil bütün derslerde de başarıyı etkilemesi noktasında ciddi bir önemi olduğu çıkarımı yapılabilir.

Birçok araştırmacı tarafından dil hakkında düşünme ve dilin yapısal özelliklerini bilinçli olarak düzenleme becerisi olarak tanımlanan üstdil (metalingüistik) farkındalığı otomatik bir süreci içeren sıradan dil işlemlerinin tersine, bilinçli bir kontrolü gerektirir. Cümleyi sözcüklere, sözcüğü hecelere ve sesbirimlere ayırma, cümlelerin dilin bileşenleri açısından doğru olup olmadığı kararını verme, sesleri birleştirerek sözcükler oluşturma, uyaklı sözcükler bulma ve benzeri gibi işlemler üstdil becerilerini değerlendirmek için kullanılan pek çok işlemde bazısıdır.

Fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık olarak alt dallara ayrılan üstdil farkındalığını araştırmacılar, gerek üstdil farkındalığı kavramı olarak gerek herhangi bir alt dalı açısından incelemiştir. Fonolojik farkındalık dildeki en küçük sesbirimi olan fonemleri fark edebilme ve bunlarla işlem yapabilme, morfolojik farkındalık; dilde parçalanamayan en küçük anlamlı birimler olarak adlandırılan morfemleri doğru bir biçimde ayırabilme, birleştirebilme, bunların gramatikal fonksiyonlarının ne olduğunu bilme, semantik farkındalık; bireyin sözcük dağarcığında bulunan kelimeleri düz, yan, eş, zıt vb. anlamlar açısından bilip, kullanabilmesidir. Sentaktik farkındalık ise dilin cümle yapısı, cümle türleri, kelimelerin birleşme usulleri ile kelime gruplarını bilmeye dair oluşmuş farkındalıktır.

Çalışmalar dilin her bileşenine ilişkin üstdil farkındalığının çocukluk döneminde aşamalı olarak geliştiğini ve ilkökul yıllarına kadar gelişiminin tamamlanmadığını göstermektedir bununla birlikte üstdil farkındalığı becerileri gelişiminin ilkökulda ciddi bir artış göstermesi araştırmacıların yoğun olarak bu dönemdeki çocukların üzerinde inceleme yapmasına sebep olmuştur fakat bu araştırmalar genellikle okuma becerisi ve üstdil farkındalığı arasındaki ilişkiye yoğunlaşmıştır. Çalışmalar, bu iki beceri arasında güçlü bir ilişki olduğunu göstermiş; harflerin seslerini ayırt edememe, sözcükleri akla getirememe, sentaktik ve semantik yapılarla tam hâkim olamamanın ciddi öğrenme bozukluklarına sebep olduğunu göstermiştir. Konuşmanın sözcüklerden, sözcüklerin hece ve seslerden, cümlelerin söz dizimi kurallarından oluştuğunun farkında olunmasının okuma becerisinin kazanımı için gerekli olduğu görülmektedir. Üstdil farkındalığı ile okuma becerileri arasındaki ilişkiye dair birçok çalışmaya rastlanırken bu konuda yazma becerileri için aynı şeyi söylemek pek

mümkün değildir. Üstdil farkındalığı ile yazma becerileri arasındaki ilişkinin araştırılması öğrencilerin bu beceriye sahip olmaları için gerekli eğitimin verilmesi ve bireylerin bu konuda bilinçlendirilmesi açısından önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlarla birlikte öğrencilerinin yazma becerileri ile üstdil farkındalıkları arasında bir ilişki olup olmadığı ortaya konmaya çalışılacak; bu konuda literatüre katkı sağlanmaya çalışılacaktır.

1.10.Araştırmanın Gerekeçesi ve Önemi

Yapılan çalışmalara bakıldığında bunların genellikle üstdil farkındalığı ile farklı değişkenler arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar olduğu görülmektedir.

Bowey ve Patel(1988) üstdil becerisinin genel dil yetileri ve bilişsel düzeylerle olan ilişkisini incelemiş bunların birbirinden bağımsız gelişemeyeceğini ifade etmiştir. Hirshman(2000)'ın yaptığı çalışmada ise dil bozukluğu olan çocuklara 1 yıl boyunca üstdil eğitimi verilmiş, bunun sonunda öğrencilerin karmaşık düzende cümle yapılarını kullanmayı başarıp sentaktik farkındalık becerilerinin geliştiği ayrıca yazılı ve sözlü ifade seviyelerinde de bir gelişim olduğu gözlenmiştir. Şen, Yıldız Çiçekler ve Yılmaz(2010) 5-6 yaş çocuklarının üstdil becerilerini cinsiyet, eğitim, yaş ortalamaları değişkenlerine göre incelemiş; 6 yaş çocuklarının ve okul öncesi eğitimi alan öğrencilerin daha başarılı olduklarını tespit etmiştir. Solesa (2011) 4-5-6 yaş grubundaki çocuklarla yaptığı çalışmada üstdil farkındalığının bilişsel gelişim düzeyiyle paralel geliştiğini ortaya koymuştur. Lerkkanen ve diğerleri(2004) tarafından yapılan çalışmada okulun ilk yılının başında okuma becerisi fonolojik farkındalığı yordarken, yıl sonundaki ilişkiyi de anlamlı bir biçimde yordadığı görülmüş; fonolojik farkındalık becerisi ile ilk okuma becerisinin birlikte geliştiği gözlemlenmiştir. Erdoğan(2009)'ın yaptığı çalışmada ise ilkökul öğrencilerinin 1. dönem ortasında sahip oldukları okuma becerisinin fonolojik farkındalık becerisini yordadığı tespit edilmiş fakat okuma-yazmaya geçen öğrencilerin okuma başarılarında anlamlı bir değişiklik gözlenmemiştir. Sayar ve Turan(2012) ise yapılan çalışmalardan okuma becerisinin en önemli yordayıcısının fonolojik farkındalık becerisi olduğunu ortaya koymuşlardır. Welsch, Sullivan ve Justice (2003), okul öncesi dönem öğrencilerinin yazma becerilerinin okul öncesi dönemde sahip olunan okuma-yazma becerileriyle ilişkisini incelemiş; yazma becerilerine göre dört gruba ayrılan öğrenciler, alfabe bilgisi, yazı bilinci ve fonolojik farkındalık becerileri açısından değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda yazma becerisi gelişmiş çocukların alfabe bilgisi, yazı bilinci ve fonolojik farkındalık becerilerinin de daha iyi bir düzeyde olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan alanyazın taramasında yazma becerisi ile üstdil farkındalığı arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların oldukça az olduğu görülmüştür. Çocukların yaşla birlikte zihinsel ve dil süreçlerinin gelişimiyle birlikte, üstdil becerilerinde daha iyi performans gösterdiği gözlenmiş; ayrıca, çocukların hem dil hem de zihinsel

gelişimindeki artışla bu becerileri daha iyi yerine getirebilmesi bu becerilerin dil ve genel bilişsel yetenek arasındaki yakın ilişkisi çalışmalarda ortaya çıkmış olmasına, üstdil gelişiminin uzmanlar tarafından ilerleyen yaşlarda da devam ettiği ifade edilmesine rağmen önceden de bahsedildiği gibi bu alandaki çalışmalar genelde ilk çocukluk ve ilkokul dönemindeki çocuklar ve okuma becerileri üstüne yapılmıştır. Ulusal ve uluslararası i alan yazın incelendiğinde üstdil farkındalığı ile yazma becerisi arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan çalışmaların sayısı son derece azdır. Çalışma üstdil farkındalığı ve yazma becerileri ilişkisini öğrencileri üzerinde incelemesini amaçlamakta ve bu açıdan bir önem teşkil etmektedir.

1.11.Problem Cümlesi

Ortaokul döneminde gelişmeye devam eden üstdil farkındalığı ile yazma becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.11.1.Alt Problemler

1. 5.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı ile yazma becerileri hangi düzeydedir?
2. 6.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı ile yazma becerileri hangi düzeydedir?
3. 7.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı ile yazma becerileri becerileri hangi düzeydedir?
4. 8.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı ile yazma becerileri hangi düzeydedir?

1.12.Sınırlılıklar

Bu araştırma 2014-2015 öğretim yılında, Uşak ilinde Ergenekon Ortaokulu'ndaki 60 öğrencinin sene sonu Türkçe dersi başarısı ölçüt alınarak düşük, orta ve yüksek düzeyde başarılı gösteren toplam 60 öğrencinin üstdil becerilerinin yazma becerilerine olan katkısıyla sınırlıdır.

1.13.Sayıtlar

Ölçme araçlarının kapsam geçerliği için başvuru uzman kanıtları yeterlidir.

1.14.Tanımlar

Üstdil Farkındalık Becerisi: Araştırmacı tarafından geliştirilen üstdil farkındalık testinden her bir öğrencinin aldığı puanla ölçülen beceri.

Fonolojik Farkındalık Becerisi: Araştırmacı tarafından geliştirilen fonolojik farkındalık testinden her bir öğrencinin aldığı puanla ölçülen beceri.

Morfolojik Farkındalık Becerisi: Araştırmacı tarafından geliştirilen morfolojik farkındalık testinden her bir öğrencinin aldığı puanla ölçülen beceri.

Semantik Farkındalık Becerisi: Araştırmacı tarafından geliştirilen semantik farkındalık testinden her bir öğrencinin aldığı puanla ölçülen beceri.

Sentaktik Farkındalık Becerisi: Araştırmacı tarafından geliştirilen sentaktik farkındalık testinden her bir öğrencinin aldığı puanla ölçülen beceri.

Yazma Becerisi: Öğrencilere yazdırılan metinlerin, araştırmacı tarafından kullanılan ölçekle her bir öğrencinin aldığı puanla ölçülen beceri.

II. BÖLÜM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanma şekli ve verilerin analizi üzerinde durulmuştur.

2.Yöntem

2.2.Araştırmanın Modeli

Öğrencilerin üst dil farkındalık becerileriyle yazma becerisi arasındaki olası ilişkiyi tespit etmeyi amaçlayan bu çalışmada, var olan durumu olduğu gibi ortaya koyma amacı güdüldüğünden betimsel model kullanılmış (Yıldırım ve Şimşek, 2006) ; elde edilen veriler içerik analizine tabi tutulmuştur. Öğrencilere öncelikle fonolojik, morfolojik, semantik ve sentaktik farkındalık testleri uygulanmış daha sonrasında ise yazma becerilerini ölçen kompozisyonlar yazdırılarak bu testlerin toplamından elde edilen üst dil farkındalık becerileri ile yazma becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir.

2.3. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Uşak ili merkezinde 2014-2015 öğretim yılında öğrenim gören 5, 6, 7, ve 8. sınıf öğrencileri temsil etmektedir.

Araştırmanın örneklemini için TEOG verilerine göre başarısı “orta düzey” olarak ifade edilebilecek Uşak ili Merkez Ergenekon Ortaokulu’nda okuyan 33’ü kız 27’si erkek; orta ve yüksek düzeydeki(Türkçe dersi başarı notlarına göre) 60 ortaokul öğrencisi seçilmiştir. Bu rakam her sınıf düzeyinden (5, 6,7 ve 8. Sınıflar) 15 kişi olacak şekilde belirlenmiştir.

2.4.Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması için toplam 6 ölçme aracı kullanılmıştır.

2.4.1.Fonolojik Farkındalık Testi

2.4.2.Morfolojik Farkındalık Testi

2.4.3.Semantik Farkındalık Testi

2.4.4.Sentaktik Farkındalık Testi

2.4.5. Üstdil Farkındalık Testi

2.4.6.Kompozisyon Analitik Puanlama Ölçeği

2.4.1.Fonolojik Farkındalık Testi

Konu ile ilgili alanyazın incelenerek Rubba'dan akt Erdoğan (2009) ve Acarlar,Ege,Turan(2002)'in çalışmalarında tespit edilen fonolojik farkındalığın alt boyutları esas alınmıştır. Bunlar; sözcükten bir ses çıkarıldığında yeni bir sözcüğün oluşabileceğini fark etme, sözcüklerin bütün seslerini ayırabileceğini fark etme, cümlelerin ve deyimlerin ve birden fazla sözcükten oluşan kullanımların sözcüklerden oluştuğunu fark etme, sözcüklerin uyaklı olabileceğini fark etme, sözcüklerin hecelerden oluştuğunu fark etme, sözcüklerin ilk ve son sesini ayırabileceğini fark etme, verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturabileceğini fark etme şeklinde belirlenmiştir. Çıkarılan bu her alt boyut için 5 madde hazırlanmış; bu şekilde hazırlanan ön form bir pilot uygulamayla farklı şehirlerdeki(Kilis, Konya, Gaziantep) her sınıf düzeyinden düşük, orta ve yüksek başarılı üç öğrenciye uygulanarak toplam 36 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulamada 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesini yanıtlamakta zorlandıkları tespit edilmiş ve bu alt boyutun maddeleri gözden geçirilerek tekrar hazırlanmıştır. Tekrar düzenlenen testin kapsam geçerliği konusunda 3 alan uzmanı kanısına başvurulmuş; testteki maddelere son şekli verilmiştir. Testte yer alan 8 bölümde 5'er madde olmak üzere toplam 40 madde yer almaktadır, testten alınacak en yüksek puan 40'tır.

2.4.2.Morfolojik Farkındalık Testi

Konu ile ilgili alanyazın taranmış; ortaokul öğrencilerinin morfolojik gelişimleri göz önünde bulundurularak çekim ekleri(çoğul, hal, iyelik, ilgi, haber kip, dilek kip, şahıs ekleri; eşitlik eki, vasıta eki ve ek fiiller) ve yapım ekleri(isimden isim yapan ekler, isimden fiil yapan ekler, fiilden isim yapan ekler, fiilden fiil yapan ekler)nden oluşan toplam 33 maddelik test önce pilot bir uygulamayla farklı şehirlerdeki(Kilis, Konya, Gaziantep) her sınıf düzeyinden düşük, orta ve yüksek başarılı üç öğrenciye uygulanarak toplam 36 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulamada 5. sınıfların dilek kip ekleri ve fiilden fiil yapan ek bilgisini ölçen maddeleri cevaplamakta 6. sınıfların ise dilek kip ekleri bilgisini ölçmeye yönelik oluşturulan maddeleri cevaplamakta güçlük çektikleri görülmüş 3 alan uzmanının görüşü alınarak bu konuların 5 ve 6. sınıf öğrencilerinin seviyelerine uygun olmadığı gerekçesiyle bu maddeler 5 ve 6. sınıflara uygulanan testlerden çıkarılmıştır. Testin son halinin kapsam geçerliği konusunda tekrar 3 alan uzmanına başvurduktan sonra teste son hali verilmiştir. 5. sınıflara 28; 6.sınıflara 29; 7. ve 8.sınıflara ise 33 maddelik bir test uygulanmıştır.5.sınıfların testten alabileceği en yüksek puan 28; 6.sınıfların 29; 7. ve 8. sınıfların ise 33 puandır.

2.4.3.Semantik Farkındalık Testi

Konu ile ilgili alanyazın taranmış ortaokul öğrencilerinin semantik gelişimleri göz önünde bulundurularak 5 ve 6. sınıflarda 4 alt boyut 7 ve 8. sınıflarda 5 alt boyut oluşturulmuştur. 5. ve 6. sınıflara eş ya da yakın anlam; zıt anlam; mecaz anlam; terim anlam alt boyutlarıyla ilgili maddeler hazırlanmış, 7. ve 8. sınıf öğrencilerineyse eş ya da yakın anlam; zıt anlam; mecaz anlam ; terim anlam alt

boyutlarının yanı sıra eşesli kelimeler alt boyutu eklenmiştir. Eş ya da yakın anlam; zıt ve mecaz anlam alanlarının her biri için onar madde hazırlanmış; terim anlam alanı için 9 madde; eşesli kelimeler alanı içinse 5 madde oluşturulmuştur. Toplamda 5 ve 6. Sınıflar için 39; 7. ve 8.sınıflar için 44 maddelik bir test hazırlanmıştır. Hazırlanan test önce pilot bir uygulamayla farklı şehirlerdeki(Kilis, Konya, Gaziantep) her sınıf düzeyinden Türkçe dersi başarı notlarına göre düşük, orta ve yüksek başarılı üç öğrenci olmak üzere toplam 36 öğrenciye uygulanmıştır. Pilot uygulamadan elde edilen veriler ve 3 alan uzmanının da kanısıyla kapsam geçerliği konusunda herhangi bir problemin olmadığı görülmüş; test maddelerinde herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir.5 ve 6.sınıfların testten alabileceği en yüksek puan 39 iken 7 ve 8. sınıflarınki 44 olarak belirlenmiştir.

2.4.4.Sentaktik Farkındalık Testi

Konu ile ilgili alanyazın taranmış, ortaokul öğrencilerinin öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerine göre 2 alt boyut oluşturulmuştur. Bunlar seçilmiş 5 kelimedenden yeni bir cümle oluşturma ve karışık halde verilen atasözlerinin doğru dizilmiş şekillerini yazdırma olarak belirlenmiştir; her alt boyut için 5 madde oluşturulan sentaktik farkındalık testi toplam on maddeden oluşmuştur. Hazırlanan test önce pilot bir uygulamayla farklı şehirlerdeki(Kilis, Konya, Gaziantep) her sınıf düzeyinden düşük, orta ve yüksek başarılı üç öğrenci olmak üzere toplam 36 öğrenciye uygulanmıştır. 8. sınıf öğrencilerinin atasözlerinin doğru dizilmiş şekillerini yazdırma alt boyutunda seviyelerinin üstünde bulunan 2 madde 3 alan uzmanı kanısıyla seviyelerine uygun olan maddelerle değiştirilmiştir. Testin son halinin kapsam geçerliği konusunda tekrar 3 alan uzmanına başvurduktan sonra teste son hali verilmiştir.

2.4.5.Üstdil Farkındalık Testi

Fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık testlerinin toplamından elde edilen testtir. 5. sınıflar için 117, 6. sınıflar için 118 madde 7 ve 8. sınıflar için 127 madde oluşturulmuştur.

2.4.6.Kompozisyon Analitik Puanlama Ölçeği

Alan uzmanlarından alınan görüş doğrultusunda öğrencilerin yazma becerilerini ölçmek amacıyla “öykü tamamlatma” yönteminin en etkili yöntem olacağına karar verilmiş; oluşturulan öyküler pilot bir uygulamayla farklı şehirlerdeki(Kilis, Konya, Gaziantep) her sınıf düzeyinden düşük, orta ve yüksek başarılı üç öğrenci olmak üzere toplam 36 öğrenciye tamamlatılmıştır. Öyküler 3 alan uzmanı ve araştırmacı tarafından Çetin’in (2002) hazırlamış olduğu “Kompozisyon Analitik Puanlama Anahtarı” ile değerlendirilmiş; puanlama ise elde edilen tüm değerlendirmelerin ortalaması alınarak yapılmıştır. Öğrencilerin bu değerlendirmeden alabilecekleri en yüksek puan 100 olarak belirlenmiştir. Puanlama anahtarının ayrıntılı puan dağılımı ise aşağıdaki gibidir;

1.Başlık

- 1.1.Varlığı(1 puan)
- 1.2.Konuyla ilişkisi(2 puan)
- 1.3.Kısalığı, anlatıcılığı, etkileyiciliği(3 puan)

2.Anlatım Düzeni**2.1.Giriş**

- 2.1.1.Varlığı(1puan)
- 2.1.2.Konuyla ilişkisi(3 puan)
- 2.1.3. Sunuş açıklığı(3 puan)
- 2.1.4. Etkileyiciliği(3 puan)

2.2.Gelişme

- 2.2.1. Ana fikrin varlığı (2 puan)
- 2.2.2. Ana fikrin belirginliği (3 puan)
- 2.2.3. Ana fikre ulaşmadaki düşünce zincirinin tutarlılığı (5 puan)
- 2.2.4. Yardımcı fikirlerin varlığı (2 puan)
- 2.2.5. Yardımcı fikirlerin ana fikri destekleme ve tutarlılık dereceleri (5 puan)

2.3. Sonuç

- 2.3.1. Varlığı (2 puan)
- 2.3.2. Ana fikirle tutarlılığı (3 puan)
- 2.3.3. Yan fikirle desteklenişi (2 puan)
- 2.3.4. Kısalığı, açıklığı, kesinliği (5 puan)

3.İfade Zenginliği

- 3.1. Kullanılan kelimelerin çeşitliliği (3 puan)
- 3.2. Kelimelerin yerindeliği (6 puan)
- 3.3. Cümle yapısının maksada ve okuyucuya uygunluğu (3 puan)
- 3.4. Cümle uzunluğunda uygunluk ve çeşitlilik (3 puan)

4.Anlatım Tarzı

- 4.1. Dilin doğallığı ve akıcılığı (5 puan)
- 4.2. Vurgulamaların uygunluğu (5 puan)
- 4.3. Yenilik, kendine özgünlük (8 puan)
- 4.4. Dilin etkili kullanımı (7 puan)

5.Yazım Kurallarına Uygunluk

- 5.1. İmla (3 puan)
- 5.2. Söz dizimi/gramer (5 puan)
- 5.3. Noktalama (3 puan)
- 5.4. Paragraf organizasyonunun uygunluğu (4 puan)

2.5.Verilerin Toplanması

Ölçme araçları uygulanmadan önce çalışmanın yapılacağı okuldaki(Ergenekon Ortaokulu) öğrencilere uygulama yapabilmek için Uşak İl Millî Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Uygulamalar eğitim öğretim yılının son 4 haftasında yapılmıştır. 1. hafta öğrencilere fonolojik farkındalık testi, 2. hafta morfolojik farkındalık,3.hafta semantik farkındalık 4.hafta ise sentaktik farkındalık testi ve öykü tamamlama uygulamaları yapılmıştır. Uygulamalar araştırmacının gözetiminde yapılmıştır.

2.6.Verilerin Analizi

Yazma becerilerinin ölçülmesi için öğrencilere tamamlattırılan öyküler Çetin'in (2002) hazırlamış olduğu "Kompozisyon Analitik Puanlama Anahtarı" ile değerlendirilmiştir. Yazıların puanlaması 100 üzerinden değerlendirilmiştir.

Testlerde oluşturulan her maddenin doğru cevabı için 1 puan verilmiş; puanlamalar 3 alan uzmanı ve araştırmacının maddelere verdiği puanların ortalaması alınarak oluşturulmuştur.

III. BÖLÜM

Bu bölümde ölçme araçları ile toplanan veriler, uygun teknikler kullanılarak analiz edilmiş, bulgular tablo hâline getirilerek açıklanmıştır.

3.BULGULAR VE YORUM

Bu çalışmada öğrencilerin üstdil farkındalık düzeyinin 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda yazma becerilerini anlamlı bir şekilde yordayıp yordamadığını tespit etmek amacıyla toplanan verilerden elde edilen bulgular tablo haline getirilerek açıklanmıştır.

3.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Birinci Alt Problem: 5.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı becerileri hangi düzeydedir?

5.sınıf öğrencilerinde ölçülecek fonolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 5. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, fonolojik farkındalık becerilerine ait 8 alt daldan her biri ile ilgili beş madde oluşturulması kararı alınmıştır, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Bu alt dallar ise şunlardır;

1. Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma.
- 2.Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma.
3. Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme.
- 4.Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme.
- 5.Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma.
- 6.Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme.
- 7.Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme.

8.Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma.

Öğrencilere “Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen cümle ya da sözcük öbeğini doğru şekilde ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2a: 5. Sınıflarda Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.dudak bükme	15
2.eli ayağı dolaşmak	15
3.Kurtuluş savaşı	15
4.Küçük çocuk onu yerde yuvarlayıp duruyordu.	15
5.Hava karardığında insanlar evlerine giderler.	14

Tablodan 1, 2, 3 ve 4. maddeye tüm öğrencilerin cevap verdiği sadece 5.maddeyi bir öğrencinin doğru yanıtlayamadığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde genel olarak oldukça iyi bir performans sergiledikleri ifade edilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,9 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen dizeler ve kelimelerle ahenk oluşturacak kelime veya cümleler yazılması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2b: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Barış	1
2. Kar tanesi	0
3. Pırıl pırıl	0
4. Kucağında çiçekler, yüreğimde sen.	1
5. Dolanın yurdun dört bir yanını.	0

Tablo incelendiğinde sadece 1 ve 4. maddeye toplamda iki öğrencinin cevap verebildiği geri kalan maddelere ise hiçbir öğrencinin doğru cevap veremediği görülmektedir. Tablodan görüldüğü üzere öğrenciler bu bölümde oldukça başarısız olmuşlardır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 0,1 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri hecelerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2c: 5. Sınıflarda Sözcükleri Onu Meydana Getiren Hecelere Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Şenlik	14
2. Yaşlılık	14
3. Çekmece	14
4. Başöğretmen	6
5. Uçurtma	7

Tablodan öğrencilerin en fazla 1, 2, ve 3. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin doğru cevap vermekte en çok zorlandıkları madde ise 4. madde olmuştur.4. maddeye ancak 6 öğrenci doğru yanıt verebilmiştir. 4. Madde birleşik bir kelime olduğundan(başöğretmen)öğrenciler bu kelimenin ilk hecesini genelde “ba-” şeklinde değil “baş-” şeklinde ayırma eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,2 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2d: 5. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayrabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Semender	14
2. Kurdele	14
3. Kuşburnu	14
4. Kristal	14
5. Asansör	13

Tabloya bakıldığında öğrencilerin 1, 2, 3 ve 4. maddelere oldukça yüksek miktarda doğru cevap verdiği; sadece 5. maddede doğru cevap veren öğrenci sayısının 13'e düştüğü görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde genel olarak iyi bir performans gösterdikleri ifade edilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,6 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2e: 5. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Ülke	13
2. Sel	13
3. Doğuş	13
4. Gözlük	14
5. Şırlı Şırlı	11

Tablodan öğrencilerin en fazla 4. maddeyi doğru yanıtladıkları en az doğru cevap verdikleri maddenin ise 5. madde olduğu görülmektedir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,0 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2f: 5. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Başkalaşım	11
2.Tekerleme	11
3. Astronot	11
4.Gündelik	11
5. Hatıra	11

Tablodan görüldüğü gibi 11 öğrenci bölüme tam olarak doğru cevap verirken 4 öğrenci hiçbir soruyu doğru yanıtlamamıştır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 3,4 olarak belirlenmiştir.

Öğrencilere “Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı bir kelime oluşturması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2g: 5. Sınıflarda Sözcükten Bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Ayı	13
2.Diri	12
3. Kayıp	11
4.Tuzak	9
5.Çorak	12

Tabloda öğrencilerin, sözcükten bir ses çıkararak yeni anlamlı bir kelime oluşturma konusunda en başarılı olduğu maddenin 1. Madde olduğu görülmektedir, sadece 9 öğrencinin doğru cevaplayabildiği 4. madde ise öğrencilerin en başarısız olduğu maddedir. Öğrencilerin 5 madde üzerinden sahip olduğu puan ortalaması ise 3,06 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilere “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere karışık halde verilen sesleri bir araya getirerek anlamlı kelimeler oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 2h: 5. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. k-ç-u-a	8
2. i-r-e-m-s	8
3. ü-k-ü-t-l-r	12
4. e-i-m-a-n-k	10
5. e-l-ğ-e-c-n-e	9

Tablodan görüldüğü gibi öğrencilerin en başarılı olduğu madde 3. maddedir 15 öğrenciden 12’si bu maddeyi doğru cevaplamıştır. Öğrencilerin en başarısız olduğu maddeler ise 1 ve 2. maddeler olarak saptanmıştır. Öğrencilerin az sese sahip kelimeleri daha kolay oluşturmaları beklenirken tam tersi bir durumla karşılaşılmış; en az sese sahip iki madde aynı zamanda en az doğru yanıtlanan iki madde olmuştur.5 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 2,9 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin fonolojik farkındalık becerilerinin alt dallarına bakıldığında en başarılı oldukları alanın 4,9 ortalama ile “Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” olduğu görülür öğrencilerin cevaplamakta en başarısız olduğu alan ise 0,1 ortalama ile “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” olarak ifade edilebilir.

5.sınıf öğrencilerinde ölçülecek morfolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 5. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Hazırlanan maddeler çekim ekleri ve yapım ekleri olarak iki alt daldan oluşmuştur. Çekim ekleri ve yapım eklerinin madde dağılımı ise şu şekildedir;

a. Çekim Ekleri

- 1.Çoğul Ekleri(1)
- 2.Hal Ekleri(4)
- 3.İyelik Ekleri(6)
- 4.İlgi Eki(1)

- 5.Eşitlik Eki(1)
- 6.Vasıta Eki(1)
- 7.Haber Kip Ekleri(4)
- 8.Ek Fiil (1)
- 9.Şahıs Ekleri(6)

b.Yapım Ekleri

- 1.İsimden isim yapan ek(1)
- 2.İsimden fiil yapan ek(1)
- 3.Fiilden isim yapan ek(1)

Hazırlanan maddelerde, çekim ekleri alanına ilişkin dilek kip ekleri ile ilgili oluşturulan 4 madde; yapım ekleri kısmında “fiilden fiil yapan ek” ile ilgili oluşturulan 1 madde, uzman görüşleri dikkate alınarak “öğrencinin gelişimsel seviyesine uygun olmadığı” gerekçesiyle iptal edilmiştir. Hal ekleri maddelerinde “ismin yalın hali” ile madde oluşturulmamış; haber kip ekleri ile ilgili geniş, gelecek, şimdiki ve geçmiş zaman ekleri ile ilgili maddeler oluşturulmuş; şahıs ekleri ile ilgiliyse 1, 2, 3. tekil şahıs; 1, 2, 3. çoğul şahıs iyelik ekleriyle ilgili maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır.

Morfolojik farkındalık becerilerinin “çekim ekleri” alanıyla ilgili oluşturulan maddeler toplamda 25 tane olup 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 3a: 5. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
1.Çantasındaki.....(kitap) hepsi ıslanmıştı.	10
2.Akşam.....(ev) gittiğinde onu bir sürpriz bekliyordu.	9
3.Selçuk o .....(gece) rahat uyuyarak geçirdi.	9
4.Ogün.....(yol) yaşlı bir dedenin karşıya geçmesine yardım etti.	8

5.Bu akşam .....(iş) dönerken istediğin oyuncağı alacağım.	7
6.Benim öyle.....(beceriler) yoktur.	13
7.Yeni aldığım.....(araba) çok güzel.	13
8.Türkçe .....(öğretmen) bunu hepimize görev olarak verdi.	12
9.Sizin.....(arkadaşlar) bizi yanlış anladı.	12
10.Ayla ve Ahmet kavgada bütün.....(defterler) yere savurdu.	12
11.....(dayım) öğrettiği tekerlemeler sayesinde ödevim çok güzel olmuştu.	11
12.Bu söylenmesi zor tekerlemeye.....(günler) çalıştım.	12
13.Sabahın ilk.....(ışıkları) sokaklar aydınlanmaya başladı.	12
14.Uzayda bulunmak hepimize çok çekici.....(gelmek)	10
15. Ağaçlar göğü öyle bir kaplıyor ki gökyüzünü görmekte.....(zorlanmak).	10
16.Ayşe'nin.....(kol-) kırıldığı için okula gelememişti.	12
17.Artık derslerime.....(çalışmak).	11
18.Sen.....(yetişmek) diye ben acele etmedim.	9
19.O iyi bir.....(öğret-).	10
20.Ben gelişmeleri yakalamakta güçlük.....(çekmek).	11
21.Sen bu konuyu.....(anlamamak).	11

22.En iyi yatırımı küçük kardeşimiz.....(yapmak).	11
23.Dersleri dinlemediğimiz için sınavda başarısız.....(olmak)	11
24.Madem siz.....(gelmemek); ben gelirim.	10
25.Wright kardeşler makineden çok iyi.....(anlamak).	10

Tablodaki veriler incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 6. ve 7. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir, maddeler içerik olarak “iyelik ekleri”ni ölçmeye yöneliktir, iyelik eki maddelerinden diğerlerine baktığımızda(8,9,10 ve 16. maddeler) burada da oranların çok düşük olmadığını bu sorulara da toplamda 12 öğrencinin doğru cevap verdiğini görmek mümkündür. Veriler incelendiğinde öğrencilerin en başarısız olduğu maddenin 5. madde olduğu görülür, içerik olarak “hal eki” bilgisini ölçmeye yönelik olan maddeyi sadece 7 öğrenci doğru cevaplayabilmiştir. 25 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 13,1 olarak hesaplanmıştır.

5.sınıf öğrencileri için hazırlanan “yapım ekleri” maddeleri öncelikle 4 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmış; daha sonra uzman görüşü doğrultusunda “öğrencilerin gelişimsel seviyesine uygun olmayacağı” için “filden fiil yapan ek” maddesi çıkarılmıştır. Öğrencilerin bu bölümde verdiği doğru cevaplar aşağıdaki şekildedir;

Tablo 3b: 5. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
26.Elindeki kağıdı daha iyi okuyabilmek için.....(göz-)taktı.	11
27.Kar yağdığına sıkı giyinmediği için.....(hasta-).	6
28.Ahmet sınavdan yüksek alanların hep .....(çalış-)arkadaşları olduğunu gördü.	10

Tabloda görüldüğü şekilde öğrenciler en fazla doğru cevabı “isimden isim yapan ek” bilgisini ölçmeye yönelik oluşturulan 26. maddeyi en yüksek oranda cevaplamışlardır. Bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı 11 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin en başarısız olduğu madde 27. madde olarak ölçülmüştür,

“isimden fiil yapan ek” bilgisini ölçmek için hazırlanan bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı ise 6’dır. 3 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 1,2 olarak hesaplanmıştır.

Tablolardan elde edilen verilere göre öğrenciler morfolojik farkındalık becerilerinde hem çekim ekleri bilgisinin hem yapım ekleri bilgisi konusunda ortalama bir başarıya sahiptirler denilebilir.

5.sınıf öğrencilerinde ölçülecek semantik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 5. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Madde sayısı belirlenirken yine aynı şekilde 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır.

Semantik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulan alt boyutlar 4 tane olup madde sayısı toplamda 39 olarak belirlenmiştir. Madde sayılarının alt boyutlara dağılımı aşağıdaki gibidir;

- 1.Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma (10)
- 2.Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma (10)
- 3.Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme (10)
- 4.Sözcüklerde terim anlam(9)

Semantik farkındalık becerilerinin “sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen eş ya da yakın anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 4a: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Verdiği Doğru Cevap Sayıları

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Şenlik	15
2.Armağan	15
3. Hürriyet	11
4.Zaman	14
5.Düş	15
6.Padişah	15
7.Anı	12

8.Kara	15
9.Nehir	15
10.Hayat	15

Tablodaki değerlere bakıldığında 1, 2, 5, 6, 8, 9 ve 10. maddeleri öğrencilerin tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde en başarısız oldukları madde ise 3.madde olarak tespit edilmiştir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 8,8 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen zıt anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. Madde oluşturulurken 4.maddenin(sessiz) zıt anlamlısı verilmemiş yapılan hesaplama ve analizlerde “standart hata” olarak kabul edilmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 4b: 5. Sınıflarda Sözcüklerin Zıt Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Hüzün	10
2.Mutlu	12
3. Çabuk	8
4.Sessiz	-
5.Yüksek	12
6.Açık	15
7.Karanlık	12
8.Soğuk	15
9.Küçük	15
10.Yukarı	11

Tablodaki değerlere bakıldığında 6,8 ve 9. maddeleri öğrencilerin tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde en başarısız oldukları madde ise 3.madde olarak tespit edilmiştir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 7,2 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Kelimelerin mecaz ve gerçek anlamını ayırt edebilme” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun 10 madde hazırlanmış, maddeler içinde altı çizili bir kelimenin bulunduğu cümlelerden oluşmuştur. Öğrencilerden altı çizili kelimelerin gerçek mi yoksa mecaz anlamlı mı olduğunu bulmaları istenmiş bunun içinse cümlelerin yanına “A)Mecaz B) Gerçek” şeklinde verilen iki seçenekten birini işaretlemeleri istenmiştir.10 maddeden oluşan bölümde cümle dağılımı doğru cevaplar “5 mecaz anlam,5 gerçek anlam” olacak şekilde eşit dağıtılmıştır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 4c: 5. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Eşyalar <u>sağlam</u> olarak teslim edildi.	15
2.Bu yaz tatil yapamayacağıma <u>yanıyorum.</u>	15
3. Yaşadığı son olaylar onu <u>yıktı.</u>	15
4. <u>Tatlı</u> sözlerle çocuğu sevindirdi.	14
5. Tekne denizin <u>koyu</u> mavi sularında turistleri gezdiriyor.	11
6. Adam öyle <u>acı</u> sözler söyledi ki hepimizin morali bozuldu.	15
7. Hiç böyle <u>tatlı</u> elma yememişti.	15
8. <u>Sıcak</u> bir bakış eritir kalplerdeki buzları.	15
9. Masayı <u>kuru</u> bir bezle sildiler.	15
10. Bana her zaman <u>soğuk</u> davranıyor.	15

--	--

Tablodan görüldüğü üzere öğrenciler mecaz anlam ve gerçek anlamı ayırt etmekte oldukça büyük bir başarı göstermişlerdir. 1,2,5,6,7,8,9 ve 10. maddeler tüm öğrenciler tarafından doğru yanıtlanmış en sık hata yapılan madde ise 11 öğrencinin doğru cevaplayabildiği 5. madde olmuştur. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,6 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinde alt boyut olarak incelenen son kısım ise “sözcüklerde terim anlam”dır. Öğrencilerin “sözcüklerde terim anlam” bilgisini ölçmek için 9 kelime seçilmiş bunları belirlenen 3 başlık altında anlamsal olarak ilişkili gördüklerinin altına yazmaları istenmiştir. Bölüm toplamda 9 maddeden oluşmaktadır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 4d: 5. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
Ameliyat	15
Ofsayt	15
Tabak	15
Penaltı	15
Doktor	15
Hemşire	15
Tencere	15
Gol	15
Kaşık	15
Başlıklar ; 1.Tıp 2.Futbol 3.Mutfak	

Tablodan görüldüğü gibi, sözcüklerde terim anlam uygulamaya katılan 15 öğrencinin tüm maddeleri doğru yanıtladığı ve yüksek başarı gösterilen bir bölüm olmuştur. Toplam 9 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,0 olarak tespit edilmiştir.

5.sınıf öğrencilerinde ölçülecek sentaktik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 5. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler

oluşturulmuştur. Madde sayısı belirlenirken yine aynı şekilde 3 uzmandan görüş alınmış, hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuğundan sonra, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır.

Sentaktik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulan alt boyutlar 2 tane olup madde sayısı toplamda 10 olarak belirlenmiştir. Madde sayılarının alt boyutlara dağılımı aşağıdaki gibidir;

- 1.Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma(5).
- 2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma(5).

“Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma” maddesi her ne kadar semantik farkındalık becerisini ölçen bir kavram olarak görünse de kelimenin cümle içinde doğru yerde kullanması ve cümle diziminin doğru olması cümle sentaksıyla ilişkilidir. Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilerden, verilen kelimelerle düzgün ve anlamlı cümleler kurmaları istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 5a: 5. Sınıflarda Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Rihtım	10
2.Yamaç	11
3.Rahat uyumak	13
4.Hayret	13
5.Hedef	13

Tablo incelendiğinde öğrencilerin 13 tanesi 3,4 ve 5. maddeyi doğru cevaplandırarak en yüksek doğru cevap sayısının bu maddelere ait olmasını sağlamıştır, öğrencilerin cevaplamakta en zorlandıkları madde ise tablodan anlaşıldığı gibi sadece 10 öğrencinin cevapladığı 1. madde olmuştur. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 3,13 olarak tespit edilmiştir.

Sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan diğer alt boyut “Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma” dır. Bunun için seçilen maddeler ve verilen doğru cevap sayıları aşağıdaki gibidir;

Tablo 5b: 5. Sınıflarda Kelimeleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.dost kalır kusursuz arayan dostsuz.	10
2.söyle sana kim arkadaşını bana söyleyeyim olduğunu.	9
3.bağ bakmazsan olur dağ olur bakarsan.	11
4.kara olur belli dost günde.	11
5.gelir komşuna başına gülme.	14

Tablo incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 5. Maddeyi cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin cevaplamakta en zorlandığı madde ise sadece 9 kişinin cevaplayabildiği 2. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 3,2 olarak tespit edilmiştir.

5.sınıf öğrencilerinin üstdil farkındalık becerilerinin alt dallarından fonolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik 40 soru sorulmuş öğrencilerin bu soruların ortalama değer olarak 27,1'ine doğru cevap verdikleri görülmüştür. Morfolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelikse 28 soru sorulmuş bu sorulara ortalama 14,3 oranında doğru cevap verildiği görülmüştür. 5.sınıf öğrencilerinin en başarısız oldukları becerinin morfolojik farkındalık olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan uygulamada 5.sınıf öğrencilerinin en başarılı oldukları beceri, semantik farkındalık becerisidir.39 maddeden oluşan semantik farkındalık testinden öğrenciler ortalama 34,6 soruya doğru cevap vermişlerdir Bu rakamlar 5. sınıf öğrencilerinde en yüksek değer semantik farkındalık becerileri olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan 10 soruya ise ortalama 6,3 oranında doğru cevap verilmiştir. Dört farkındalık becerisi(fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik) ölçeğinin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan üstdil farkındalık becerisi ölçeği ile elde edilen bulgulara bakıldığında ise oluşturulan 117 maddenin ortalama 82,3'üne doğru cevap verildiği görülmüştür.

3.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

İkinci Alt Problem: 6.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı becerileri hangi düzeydedir?

6.sınıf öğrencilerinde ölçülecek fonolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 6. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler

oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, fonolojik farkındalık becerilerine ait 8 alt daldan her biri ile ilgili beş madde oluşturulması kararı alınmıştır, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Bu alt dallar şunlardır;

1. Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma.
2. Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma.
3. Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme.
4. Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme.
5. Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma.
6. Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme.
7. Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme.
8. Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma.

Öğrencilere “Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen cümle ya da sözcük öbeğini doğru şekilde ayırması istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6a: 6. Sınıflarda Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Türk ordusu	12
2. Antep fıstığı	12
3. Sıhhatine iyi bakmak	12
4. Yoğun kar yağışının ardından akasya ağaçlarının beli büküldü.	12
5. Orman, hayat damarımız, can damarımız gibidir.	12

Tablodan 1,2,3 ve 4. ve 5 maddeye tüm öğrencilerin cevap verdiği 3 öğrencininse hiçbir soruyu yanıtlayamadığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde genel olarak oldukça iyi bir performans sergiledikleri ifade edilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,3 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen dizeler ve kelimelerle ahenk oluşturacak kelime veya cümleler yazılması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6b: 6. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Kahraman Saldırgan	0
2. ana sevgisinden sıcak İnsanlığa açar kucak	1
3. Dört tarafı inci, mercan, Her sayfada bir heyecan, Ruhumuza can verir can	0
4. Doğru, bu güne kadar dayanmışsın, Dimdik durmuş, boyun eğmemişsin	0
5. Ama sizin soy nedense gider Sulu, rüzgârlı yerlerde biter.	7

Tablo incelendiğinde sadece 2 ve 5. maddeye toplamda 8 öğrencinin cevap verebildiği geri kalan maddelere ise hiçbir öğrencinin doğru cevap veremediği görülmektedir. Tablodan görüldüğü üzere öğrenciler bu bölümde oldukça başarısız olmuşlardır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 1,4 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri hecelerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6c: 6. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Süzgeç	13
2. Kütüphane	12
3. Hayallerimiz	11
4. Kömürlük	11
5.Bağımsızlık	6

Tablodan öğrencilerin en fazla 1. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin doğru cevap vermekte en çok zorlandıkları madde ise 5. madde olmuştur. 5. maddeye ancak 6 öğrenci doğru yanıt verebilmiştir. 5. maddede öğrencilerin genel olarak kelimenin ilk hecesini “ba-” olarak ayırmaktansa anlamlı bir yapı olarak gördükleri “bağ-” şeklinde ayırma eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 3,1 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6d: 6. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Saldırgan	11
2. Alışveriş	11
3. Cıvıltı	11
4. Milletvekili	11
5. Denizanası	11

Tabloya bakıldığında öğrencilerin 1, 2, 3 ve 4. ve 5. maddelere toplamda öğrencilerin 11’inin doğru cevap verdiği görülmektedir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 3,6 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6e: 6. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Meşe	13
2. Kimya	13
3. Bakla	11
4. Sanat	12
5. Koşmak	12

Tablodan öğrencilerin en fazla 1 ve 2. maddeyi doğru yanıtladıkları en az doğru cevap verdikleri maddenin ise 3. madde olduğu görülmektedir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,0 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6f: 6. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Saldırgan	11
2. Alışveriş	11
3. Cıvıltı	11
4. Milletvekili	11
5. Denizanası	11

Tablodan görüldüğü gibi 11 öğrenci bölüme tam olarak doğru cevap verirken 4 öğrenci hiçbir soruyu doğru yanıtlamamıştır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 3,6 olarak belirlenmiştir.

Öğrencilere “Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı bir kelime oluşturması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6g: 6. Sınıflarda Sözcükten Bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Taş	13
2.Kova	13
3. Kömür	13
4.Yamaç	13
5.Karalık	13

Tablodan görüldüğü gibi 13 öğrenci bölüme tam olarak doğru cevap verirken 2 öğrenci hiçbir soruyu doğru yanıtlamamıştır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,3 olarak belirlenmiştir.

Öğrencilere “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere karışık halde verilen sesleri bir araya getirerek anlamlı kelimeler oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 6h: 6. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. u-r-y-t	15
2.ö-k-f-e-t	14
3. i-n-z-i-r-c	15
4. Ö-z-s-ü-k-l	14
5. e-l-e-k-e-b-k	15

Tablodan görüldüğü gibi 6. Sınıf öğrencilerinin en başarılı olduğu maddeler 1,3 ve 5. maddelerdir. 15 öğrencinin hepsinin bu maddeleri doğru cevapladığı görülmektedir.2 ve 4. maddelerde ise sadece birer öğrencinin doğru yanıt veremediği görülmektedir. 5 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 4,8 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin fonolojik farkındalık becerilerinin alt dallarına bakıldığında en başarılı oldukları alanın 4,8 ortalama ile “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” olduğu görülür öğrencilerin cevaplamakta en başarısız olduğu alan ise 1,4 ortalama ile “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” olarak ifade edilebilir.

6.sınıf öğrencilerinde ölçülecek morfolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 6. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Hazırlanan maddeler çekim ekleri ve yapım ekleri olarak iki alt daldan oluşmuştur. Çekim ekleri ve yapım eklerinin madde dağılımı ise şu şekildedir;

a. Çekim Ekleri

- 1.Çoğul Ekleri(1)
- 2.Hal Ekleri(4)
- 3.İyelik Ekleri(6)
- 4.İlgi Eki(1)
- 5.Eşitlik Eki(1)
- 6.Vasita Eki(1)
- 7.Haber Kip Ekleri(4)
- 8.Ek Fiil (1)
- 9.Şahıs Ekleri(6)

b.Yapım Ekleri

- 1.İsimden isim yapan ek(1)
- 2.İsimden fiil yapan ek(1)
- 3.Fiilden isim yapan ek(1)
- 4.Fiilden fiil yapan ek(1)

Hazırlanan maddelerde, çekim ekleri alanına ilişkin dilek kip ekleri ile ilgili oluşturulan 4 madde, uzman görüşleri dikkate alınarak “öğrencinin gelişimsel seviyesine uygun olmadığı” gerekçesiyle iptal edilmiştir. Hal ekleri maddelerinde “ismin yalın hali” ile madde oluşturulmamış; haber kip ekleri ile ilgili geniş, gelecek, şimdiki ve geçmiş zaman ekleri ile ilgili maddeler oluşturulmuş; şahıs ekleri ile ilgiliyse 1, 2, 3. tekil şahıs; 1, 2, 3. çoğul şahıs iyelik ekleriyle ilgili maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır.

Morfolojik farkındalık becerilerinin “çekim ekleri” alanıyla ilgili oluşturulan maddeler toplamda 25 tane olup 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 7a: 6. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
1.Kütüphaneden aldığı kitabın bütün.....(sayfa-) yırtık çıkmıştı.	13
2.Selanik sokaklarında gördüğü askerler.....(Mustafa Kemal-) etkilemişti.	13
3. Atatürk at üstünde yorulmadan uzak .....(yer-) gidebilirdi.	13
4.....(Dünya-) hiçbir dost, insana kitaptan daha yakın değildir.	13
5. Babam.....(Pazar-) 2 kilogram domates, 5 kilogram patates ve 3 kilogram soğan aldı.	13
6.Bugün beni okuldan almaya.....(anne-) geldi.	13
7.Senin.....(gözler-) mavi; ablanınki kahverengi.	13
8.....(Hasan-) yanaklarından yaşlar süzülüyordu.	13
9. Yağmurun altında öyle ıslanmıştık ki,.....(elbise-)kuru hiçbir nokta kalmamıştı.	7
10. Annem “.....(öğretmen-) sizi yormamak için fazla ödev vermemiş.” dedi.	9
11.Askerin içinde onların..... (hikaye) bilmeyen, ...(şöhret-) duymayan yoktu.	12
12. Çocuk,.....(kuş-) kanadından kopardığı tüyü ateşe doğru tutmuş.	5
13.Türk gemilerinin gelmesini bıkmadan.....(yıllar-) beklemişti.	12
14. Nasrettin Hoca,.....(karısı-) birlikte komşuya gider.	9
15. Mercan öteki köpekler gibi havlıyor; bahçe duvarından atlayarak kedileri.....(korkut-)	9

16. Bayramın ikinci günü bindirdim ninemi otobüse bayram yerine.....(götür-)	9
17. Üstünden yıllar geçse de, Kayseri bu havasını.....(yitirmemek)	8
18. Bahar geldiğinde, havanın güzel ve güneşli olduğu günler,balkonu güneşi gören insanlar, hayvanlarını güneşlendirmek için balkona.....(çıkart-).	9
19. Babam sözünü bitirir bitirmez boynuna sarılıp.....(öp-).	6
20. Sen bana bunu.....(söyleme-)	12
21. Eskici kösesini düdü,çivi kutusunu.....(kapat-)	12
22. Yıldan yıla orman da su da bizden uzaklaşmakta; bizde cezasını..... (çekmek-)	12
23. Siz en güçlü hayvanın fil olduğunu mu.....(düşün-)?	12
24.Çitalar, saatte 112 km hızla.....(koş-).	11
25. Dün minik köpeğe yemeğini veren.....(annem-).	11

Tablodaki veriler incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 1,2,3,4,5,6,7,8. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir,13 öğrenci bu maddelere doğru cevap vermiştir. Maddeler içerik olarak “çoğul eki, hal ekleri, iyelik ekleri”ni ölçmeye yöneliktir. Veriler incelendiğinde öğrencilerin en başarısız olduğu maddenin 12. madde olduğu görülür, içerik olarak “ilgi eki” bilgisini ölçmeye yönelik olan maddeyi sadece 5 öğrenci doğru cevaplayabilmiştir. 25 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 18,0 olarak hesaplanmıştır.

6.sınıf öğrencileri için hazırlanan “yapım ekleri” maddeleri 4 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin bu bölümde verdiği doğru cevaplar aşağıdaki şekildedir;

Tablo 7b: 6. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
26. Orada yaşadığı yıllarda.....(ingiliz-) konuşmayı öğrendi.	12
27. Ufukta görünen Türk gemilerini görünce askerin içi.....(rahat-).	12
28. Bu.....(yürü-) ninemi hayli yormuştu.	12
29. Geçen sene mahallemize üç aile.....(taşı-).	10

Tabloda görüldüğü şekilde öğrenciler 26,27 ve 28. maddeyi eşit oranda doğru cevaplamışlardır. Bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı 12 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin en başarısız olduğu madde ise 29. madde olarak ölçülmüştür, “fiilden fiil yapan ek” bilgisini ölçmek için hazırlanan bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı ise 10’dur. 4 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 3,0 olarak hesaplanmıştır.

Tablolardan elde edilen verilere göre öğrenciler morfolojik farkındalık becerilerinde hem çekim ekleri bilgisinin hem yapım ekleri bilgisi konusunda neredeyse aynı düzeyde bir başarıya sahip oldukları söylenebilir.

Semantik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulan alt boyutlar 4 tane olup madde sayısı toplamda 39 olarak belirlenmiştir. Madde sayılarının alt boyutlara dağılımı aşağıdaki gibidir;

- 1.Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma (10)
- 2.Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma (10)
- 3.Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme (10)
- 4.Sözcüklerde terim anlam(9)

Semantik farkındalık becerilerinin “sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen eş ya da yakın anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 8a: 6. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Cümle	12
2.Ülke	15
3. İmkan	12
4.Yoksul	15
5.Önemli	13
6.Fikir Adamı	13
7.İnkılap	12
8.Cevap	15
9.Kolay	13
10.Hediye	15

Tablodaki değerlere bakıldığında 2, 4, 8 ve 10. maddeleri öğrencilerin tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde en başarısız oldukları madde ise 1,3, ve 7.maddeler olarak tespit edilmiştir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 8,3 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen zıt anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. Madde oluşturulurken 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 8b: 6. Sınıflarda Sözcüklerin Zıt Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Geri	15
2.Al	15
3. Tutsak	14
4.Kalın	15
5.Sabah	15
6.Yokuş	15
7.Sağlam	15

8.Bayat	15
9.Dost	15
10.Acı	15

Tablodaki değerlere bakıldığında uygulamaya katılan öğrencilerin bir madde dışında hepsini tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Sadece bir öğrencinin doğru cevaplayamadığı madde ise 3.madde olarak tespit edilmiştir. 6 sınıf öğrencilerinin bu bölümde başarısı oldukça yüksektir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,9 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Kelimelerin mecaz ve gerçek anlamını ayırt edebilme” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun 10 madde hazırlanmış, maddeler içinde altı çizili bir kelimenin bulunduğu cümlelerden oluşmuştur. Öğrencilerden altı çizili kelimelerin gerçek mi yoksa mecaz anlamı mı olduğunu bulmaları istenmiş bunun içinse cümlelerin yanına “A)Mecaz B) Gerçek” şeklinde verilen iki seçenektan birini işaretlemeleri istenmiştir.10 maddeden oluşan bölümde cümle dağılımı doğru cevaplar “5 mecaz anlam,5 gerçek anlam” olacak şekilde eşit dağıtılmıştır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 8c: 6. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Cesaretinin <u>kırılmasına</u> sen sebep oldun.	13
2. Kitapları taşıırken kolum <u>koptu.</u>	15
3. <u>Kör</u> adama kimse yardım etmedi	15
4. Hava <u>soğuk</u> dışarı çıkmayın.	15
5. Yeni gelen öğrenci sınıfa çabuk <u>ısındı.</u>	12
6. Seninle <u>açık</u> konuşacağım.	13
7. Soba yanınca oda hemen <u>ısındı.</u>	15
8. Havada savaş <u>kokusu</u> vardı.	12
9.Onun <u>pişkinliğine</u> bir anlam veremedik.	15
10. Birdenbire lamba <u>söndü,</u> ortalık karardı.	15

Tablodan görüldüğü üzere öğrenciler mecaz anlam ve gerçek anlamı ayırt etmekte oldukça büyük bir başarı göstermişlerdir. 2, 3, 4, 6, 7, 9 ve 10. maddeler tüm öğrenciler tarafından doğru yanıtlanmış en sık hata yapılan maddelerin, doğru cevabın “mecaz anlam” olduğu 5. ve 8. maddeler olduğu görülmüştür. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,6 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinde alt boyut olarak incelenen son kısım ise “sözcüklerde terim anlam”dır. Öğrencilerin “sözcüklerde terim anlam” bilgisini ölçmek için 9 kelime seçilmiş bunları belirlenen 3 başlık altında anlamsal olarak ilişkili gördüklerinin altına yazmaları istenmiştir. Bölüm toplamda 9 maddeden oluşmaktadır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 8d: 6. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Sayı	15
2.Yüzme	15
3.Hikâye	15
4.Koşu	15
5.Açı	15
6.Voleybol	15
7.Roman	15
8.Üçgen	15
9.Şiir	15
Başlıklar; 1. Spor 2.Edebiyat 3.Matematik	

Tablodan görüldüğü gibi, sözcüklerde terim anlam uygulamaya katılan 15 öğrencinin tüm maddeleri doğru yanıtladığı ve yüksek başarı gösterilen bir bölüm olmuştur. Toplam 9 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,0 olarak tespit edilmiştir.

6.sınıf öğrencilerinin semantik farkındalık becerilerine genel olarak bakıldığında öğrencilerin en başarılı oldukları alanın “sözcükte terim anlam” olduğu görülür, öğrencilerin hepsinin bu bölüm için hazırlanan maddelere doğru cevap vermişlerdir(9,0). Bunun ardından eş veya yakın anlamlı sözcüklerle ilgili hazırlanan maddelere de oldukça yüksek oranda cevap vermiş(9,9) en az doğru cevap verdikleri alan ise zıt anlamlı sözcüklerle ilgili olan maddeler olmuştur(9,6).Tablodaki verilere bakılarak öğrencilerin semantik farkındalık becerilerini ölçmek için sorulan sorularda çok iyi bir performans gösterdikleri söylenebilir.

6.sınıf öğrencilerinin sentaktik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulan alt boyutlar 2 tane olup madde sayısı toplamda 10 olarak belirlenmiştir. Madde sayılarının alt boyutlara dağılımı aşağıdaki gibidir;

- 1.Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma(5).
- 2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma(5).

“Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma” maddesi her ne kadar semantik farkındalık becerisini ölçen bir kavram olarak görünse de kelimenin cümle içinde doğru yerde kullanması ve cümle diziminin doğru olması cümle sentaksıyla ilişkilidir. Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilerden, verilen kelimelerle düzgün ve anlamlı cümleler kurmaları istenmiştir.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 9a: 6. Sınıf Öğrencilerinin Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Kömürlük	15
2.Sevimli	15
3.Tutsak	11
4.Başlık	14
5.Çalgıcı	14

Tablo incelendiğinde öğrencilerin 15 tanesi 1 ve 2. maddeyi doğru cevaplandırarak en yüksek doğru cevap sayısının bu maddelere ait olmasını sağlamıştır, öğrencilerin cevaplamakta en zorlandıkları madde ise tablodan anlaşıldığı gibi sadece 10

öğrencinin cevapladığı 3. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 4,3 olarak tespit edilmiştir.

Sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan diğer alt boyut “Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma” dır. Bunun için seçilen maddeler ve verilen doğru cevap sayıları aşağıdaki gibidir;

Tablo 9b: 6. Sınıflarda Kelimeleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1. Olur damlaya göl damlaya.	15
2. Işık mum vermez dibine.	10
3. İşini yarına bugünün bırakma.	15
4. Bir kahvenin kırk vardır yıl fincan.	12
5. Samanı gelir sakla zamanı.	12

Tablo incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 1. maddeyi cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin cevaplamakta en zorlandığı madde ise ancak 10 kişinin cevaplayabildiği 2. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 4,3 olarak tespit edilmiştir.

6. sınıf öğrencilerinin sentaktik farkındalık becerilerine genel bir bakışla bakılırsa iki bölüm arasında çok büyük bir fark olmamakla beraber öğrencilerin “verilen bir kelimeyi cümlenin içinde doğru kullanma” konusunda “karışık halde verilen atasözlerini anlamlı halde dizme” den daha iyi oldukları söylenebilir.

6.sınıf öğrencilerinin üstdil farkındalık becerilerinin alt boyutlarından fonolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik 40 soru sorulmuş, öğrencilerin bu soruların ortalama değeri olarak 29,1'ine doğru cevap verdikleri görülmüştür. Morfolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelikse 28 soru sorulmuş bu sorulara ortalama 21,0 oranında doğru cevap verildiği görülmüştür. 6.sınıf öğrencilerinin en başarısız oldukları becerinin fonolojik farkındalık olduğunu söylemek mümkündür. Yapılan uygulamada 6.sınıf öğrencilerinin en başarılı oldukları beceri, semantik farkındalık becerisidir.39 maddeden oluşan semantik farkındalık testinden öğrenciler ortalama 36,8 soruya doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerin sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan 10 soruya ise ortalama 8,6 oranında doğru cevap verdiği görülmüştür. Dört farkındalık becerisi(fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik) ölçeğinin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan üstdil farkındalık becerisi ölçeği ile

elde edilen bulgulara bakıldığında ise oluşturulan 117 maddenin ortalama 95,5'ine doğru cevap verilmiştir.

3.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Üçüncü Alt Problem: 7.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı hangi düzeydedir?

7.sınıf öğrencilerinde ölçülecek fonolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, fonolojik farkındalık becerilerine ait 8 alt boyuttan her biri ile ilgili beş madde oluşturulması kararı alınmıştır, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Bu alt boyutlar şunlardır;

1. Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma.
- 2.Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma.
3. Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme.
- 4.Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme.
- 5.Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma.
- 6.Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme.
- 7.Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme.
- 8.Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma.

Öğrencilere “Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen cümle ya da sözcük öbeğini doğru şekilde ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 10a: 7. Sınıfların Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Can damarı	14
2. Muhabbet kuşu	14
3. Yorgunluk atmak	14
4.Vaktiyle bu Ada'ya, bu zamanda kuşlar uçardı.	13
5.Geleneksel Türk evlerinde kapılar, evin “hayat” adı verilen bölümüne açılır.	14

Tablodan 1, 2, 3 ve 5. maddeye 14 öğrencinin doğru cevap verdiği sadece 4.maddeyi bir öğrencinin doğru yanıtlayamadığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde genel olarak iyi bir performans sergiledikleri ifade edilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,6 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen dizeler ve kelimelerle ahenk oluşturacak kelime veya cümleler yazılması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 10b: 7. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Binler tüylü kanat, Çeşit çeşit surat.	0
2. İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı. Serin serin Kapalıçarşı.	0
3. Mavi gözleri ışıl ışıl görüyorum. Uykularıma giriyor her gece.	0
4. Güller açardı parmak uçlarımda Bakardım güneş avuçlarımda.	0
5. Çağlayan suları, yeşil bağları, Çiçekli, meyveli ağaçları,	1

Tablo incelendiğinde sadece 5. maddeye bir öğrencinin cevap verebildiği geri kalan maddelere ise hiçbir öğrencinin doğru cevap veremediği ya da yanıtlamadığı görülmektedir. Tablodan görüldüğü üzere öğrenciler bu bölümde oldukça başarısız olmuşlardır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 0,06 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri hecelerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 10c: 7. Sınıflarda Sözcükleri Onu Meydana Getiren Hecelere Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. İyimser	11
2. İletişim	9
3. Edebiyat	11
4. Atbaşı	8
5. Uluslararası	6

Tablodan öğrencilerin en fazla 1, ve 3. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin doğru cevap vermekte en çok zorlandıkları madde ise 5. madde olmuştur. 5. maddeye ancak 6 öğrenci doğru yanıt verebilmiştir. 5. Madde birleşik bir kelime olduğundan(uluslararası)öğrenciler bu kelimeyi genelde “u-lus-lar-ara-sı” şeklinde ayırma eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 3,0 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 10d: 7. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Erozyon	13
2. Evrensel	13
3. Medeniyet	13
4. Kaplıca	13
5. Sadrazam	13

Tabloya bakıldığında öğrencilerin 1, 2, 3, 4 ve 5. maddelere aynı oranda doğru cevap verdiği görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde genel olarak iyi bir

performans gösterdikleri ifade edilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,3 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir ;

Tablo 10e: 7. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Hiddet	12
2. Para	15
3. Savaş	12
4. Sağlamak	12
5. Bağırarak	9

Tablodan öğrencilerin en fazla 5 maddeyi doğru yanıtladıkları en az doğru cevap verdikleri maddenin ise 5. madde olduğu görülmektedir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,0 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir ;

Tablo 10f: 7. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Erozyon	14
2. Evrensel	14
3. Medeniyet	14
4. Kaplıca	14
5. Sadrazam	14

Tablodan görüldüğü gibi 14 öğrenci bölüme tam olarak doğru cevap verirken 1 öğrenci hiçbir soruyu doğru yanıtlamamıştır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,6 olarak belirlenmiştir.

Öğrencilere “Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden

bir ses çıkararak anlamlı bir kelime oluşturması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 10g: 7. Sınıflarda Sözcükten bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Kalın	14
2.Bilgin	6
3. Yemek	14
4.Çevre	9
5.Sağlamak	14

Tabloda öğrencilerin, sözcükten bir ses çıkararak yeni anlamlı bir kelime oluşturma konusunda en başarılı olduğu maddelerin 1,3 ve 5. maddeler olduğu görülmektedir, sadece 6 öğrencinin doğru cevaplayabildiği 2. madde ise öğrencilerin en başarısız olduğu maddedir. Öğrencilerin 5 madde üzerinden sahip olduğu puan ortalaması ise 3,8 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilere “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere karışık halde verilen sesleri bir araya getirerek anlamlı kelimeler oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 10h: 7. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
6. Vakit	-
7. Perde	-
8. Zengin	-
9. Kasaba	-
10. Tiyatro	-

7. sınıf öğrencilerinde “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” bölümünün uygulanmasında kelimeler karışık şekilde verilmemiş 7. sınıflara karışık halde verilmesi gereken kelimeler doğru formlarında verilmiş ve bu sebepten 7. sınıflarda bu bölümle ilgili ölçüm yapılamamıştır.

Öğrencilerin fonolojik farkındalık becerilerinin alt dallarına bakıldığında en başarılı oldukları alanın 5 puan üzerinden 4,9 ortalama ile “Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” ve “ Sözcükteki sesleri tek tek

söyleyebilme” olduğu görülür öğrencilerin cevaplamakta en başarısız olduğu alan ise 0,1 ortalama ile “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” olarak ifade edilebilir.

7.sınıf öğrencilerinde ölçülecek morfolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Hazırlanan maddeler çekim ekleri ve yapım ekleri olarak iki alt daldan oluşmuştur. Çekim ekleri ve yapım eklerinin madde dağılımı ise şu şekildedir;

a. Çekim Ekleri

- 1.Çoğul Ekleri(1)
- 2.Hal Ekleri(4)
- 3.İyelik Ekleri(6)
- 4.İlgi Eki(1)
- 5.Eşitlik Eki(1)
- 6.Vasıta Eki(1)
- 7.Haber Kip Ekleri(4)
- 8.Ek Fiil (1)
- 9.Şahıs Ekleri(6)
- 10.Dilek Kip Ekleri(4)

b.Yapım Ekleri

- 1.İsimden isim yapan ek(1)
- 2.İsimden fiil yapan ek(1)
- 3.Fiilden isim yapan ek(1)
- 4.Fiilden fiil yapan ek(1)

Hazırlanan ölçeklerde, hal ekleri maddelerinde “ismin yalın hali” ile madde oluşturulmamış; haber kip ekleri ile ilgili geniş, gelecek, şimdiki ve geçmiş zaman ekleri ile ilgili maddeler oluşturulmuş; şahıs ekleri ile ilgiliyse 1, 2, 3. tekil şahıs; 1,2,3. çoğul şahıs iyelik ekleriyle ilgili; dilek kip ekleri ile ilgiliyse emir, istek, gereklilik, şart kipi ekleriyle ilgili maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır.

Morfolojik farkındalık becerilerinin “çekim ekleri” alanıyla ilgili oluşturulan maddeler toplamda 29 tane olup 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir ;

Tablo 11a: 7. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
1.Resim, müzik, edebiyat gibi sanat.....(dal-) duygu aktarımında önemli bir yer tutar.	12
2.Bütün bu ..... (olumsuzluklar-) rağmen bu sene iş hayatında başarılı olmuştu.	13
3.Alman imparatoru Şarl Ken..... (insanlar-) zorla emri altına almak, hakim olmak istiyordu.	13
4.....(dolap-) kalan bütün eşyalarımızı toplamalıyız.	13
5.Etrafı.....(göz-) geçirdikten sonra uygun bir yere oturduk.	13
6. Atatürk, Muhsin’in.....(oyun-) beğenir ve temsildeki bütün oyuncularını tebrik eder.	13
7. Son bir kez kütüphaneye gidip.....(çalışmalar-)kontrol ettim.	12
8. Sizin ..... (saray-) gösterişinden etkilenecek değilim.	13
9.Evlerin.....(pencereler-) dışarıyı bize anlatan ; gösteren gözlerle benzetebiliriz.	6
10.Bu güzel dünya.....(hepimiz).	9
11.....(Muhsin Çelebi-) kaftanının sırrını hiç kimse hiçbir zaman öğrenemedi.	12
12.Siz,Paşa'nın Yemen dönüşü getirdiği Hicaz işlerinden hepimize birer tane.....(koymuş-).	11
13.Ayşe Hanım, Mehmet'in	13

.....(çocuk-) davranışlarına anlam veremiyordu.	
14.Oğuz Han ..... (at-) dağlar, ovalar geçti.	9
15. Ne zaman içim daralsa ananesinin lafları su serper yüreğine ; yol.....(göster-).	14
16. Vaktiyle bu Ada'ya kuşlar uğrardı, cıvıl cıvıl.....(öt-).	9
17. Şimdi kuşlar gelmiyor daha doğrusu ben.....(göreme-).	8
18. Günün birinde yol kenarında toprak anamızın koyu yeşil saçlarını.....(göreme-).	9
19.Serdar gittiğinden beri sen de okula.....(uğramıyor-)	10
20. Orman bu saatlerde oldukça tehlikelidir, sakın.....(gitme-)!	12
21. “Sokağa çıkıp kardan adam yapmak istiyorsan sıkı.....(giyin-)” dedi annem.	12
22. Bahçeye çıkayım da temiz hava.....(al-).	12
23. Ferdinand İstanbul'u ..... (görme-) böyle bir yer olduğuna inanmazdı.	12
24. Bir zamanlar burası İstanbul'un en gözde.....(mekanı-).	11
25. Ben ecnebi diyarlarda devletimin şerefini düşürmem ;adını.....(lekele-).	11
26. Alışverişini bitirenler sahildeki evlerinin yolunu tutuyorlar, Pazarlık Tepesi'nden inmek bile saatler.....(sür-).	10
27. Eskileri hatırlıyorum, çocukluğumda büyüklerin yaylada başka eğlenceleri.....(var-).	13
28. Ali Taha büyüdüğünde bunları hayal meyal.....(hatırla-).	7
29. Ben senin.....(ödev-) yapamam fakat sana yardımcı olurum.	8

Tablodaki veriler incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 15. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir,14 öğrenci bu maddelere doğru cevap vermiştir. Madde içerik olarak “geniş zaman eki” bilgisini ölçmeye yöneliktir. Veriler

incelendiğinde öğrencilerin en başarısız olduğu maddenin 9. madde olduğu görülür, içerik olarak “iyelik eki” bilgisini ölçmeye yönelik olan maddeyi sadece 6 öğrenci doğru cevaplayabilmiştir. İyelik eki ile ilgili oluşturulan diğer maddelere bakıldığında böyle ciddi bir başarısızlık söz konusu değildir(6,7,8,9,11,12. maddeler), öğrencilerin bu soruyu genel olarak “pencereler-inden” şeklinde tamamlama eğiliminde olduğu görülmüştür. 25 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 16,9 olarak hesaplanmıştır.

7.sınıf öğrencileri için hazırlanan “yapım ekleri” maddeleri 4 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin bu bölümde verdiği doğru cevaplar aşağıdaki şekildedir;

Tablo 11b: 7. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
30. Babaannem çayını .....(şeker-) içerdi.	14
31. Ben giderim adım kalır; dostlar beni.....(hatır-).	12
32. Minik çocuğun.....(gül-) herkesi güldürdü.	12
33. Yaptığı sevimli hareketlerle herkesi.....(gül-).	9

Tabloda görüldüğü şekilde öğrenciler en yüksek oranda “isimden isim yapan ek” bilgisini ölçmeye yönelik 30. maddeyi doğru cevaplamışlardır. Bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı 14 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin en başarısız olduğu madde ise 32. madde olarak ölçülmüştür, “fiilden fiil yapan ek” bilgisini ölçmek için hazırlanan bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı ise 9’dur. 4 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 3,1 olarak hesaplanmıştır.

Tablolardan elde edilen verilere göre öğrenciler morfolojik farkındalık becerilerinde çekim ekleri ile ilgili maddeleri doğru cevaplandırmakta daha başarılı olmuşlardır, genel olarak tabloya bakıldığında ise hem çekim ekleri bilgisi hem yapım ekleri bilgisi konusunda iyi bir başarıya sahiptirler denilebilir.

7.sınıf öğrencilerinde ölçülecek semantik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 7. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra,7. sınıf öğrencilerine ait semantik farkındalık becerilerine ile ilgili 5 alt boyut oluşturulmuştur. Bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan

verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Bu alt boyutlar şunlardır ve boyutlara göre madde sayısı dağılımı aşağıdaki şekildedir;

- 1.Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma (10)
- 2.Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma (10)
- 3.Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme (10)
- 4.Sözcüklerde terim anlam(9)
- 5.Sözcüklerde eşseslilik(5)

Semantik farkındalık becerilerinin “sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen eş ya da yakın anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 12a: 7. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Ulu	15
2.Görev	15
3. Hümet	5
4.Yurt	11
5.Misal	12
6.Medeniyet	15
7.Kuvvetli	15
8.Önder	7
9.Konuk	8
10.Sıfat	9

Tablodaki değerlere bakıldığında 1, 2, 6 ve 7. maddeleri öğrencilerin tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde en başarısız oldukları madde ise sadece 5 öğrencinin doğru yanıtlayabildiği 3.madde olarak tespit edilmiştir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 7,4 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen zıt anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 12b: 7. Sınıfların Sözcüklerin Zıt Anlamısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Sevgi	15
2.İhtiyar	15
3. Aşağı	15
4.Güzel	14
5.Açık	15
6.Başlangıç	15
7.Gülmek	15
8.Sert	15
9.Gece	15
10.Ucuz	15

Tablodaki değerlere bakıldığında uygulamaya katılan öğrencilerin bir madde dışında hepsini tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Sadece bir öğrencinin doğru cevaplayamadığı madde ise 4.madde olarak tespit edilmiştir. 7. sınıf öğrencilerinin bu bölümde başarısı oldukça yüksektir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,9 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Kelimelerin mecaz ve gerçek anlamını ayırt edebilme” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun 10 madde hazırlanmış, maddeler içinde altı çizili bir kelimenin bulunduğu cümlelerden oluşmuştur. Öğrencilerden altı çizili kelimelerin gerçek mi yoksa mecaz anlamı mı olduğunu bulmaları istenmiş bunun içinse cümlelerin yanına “A)Mecaz B) Gerçek” şeklinde verilen iki seçenekten birini işaretlemeleri istenmiştir.10 maddeden oluşan bölümde cümle dağılımı doğru cevaplar “5 mecaz anlam,5 gerçek anlam” olacak şekilde eşit dağıtılmıştır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 12c: 7. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Ülkemizde <u>barış rüzgârları</u> esecek .	15
2. Yemekleri o kadar <u>acı</u> yapmıştı ki hiç kimse yiyemedi.	15
3. Gözlerinizi kapatırsanız, <u>karanlıkta</u> kalırsınız.	13
4. Çağa <u>damgasını vuracak</u> bir olaydı bu.	12
5. Bebeğini <u>uyutmak</u> istediğini söyledi.	15
6. Kentin bu <u>yüzünü kimse</u> bilmiyormuş.	12
7. Meyveleri <u>soğuk</u> yersen karnın ağrır.	15
8. Seninle bu meseleyi <u>açık</u> konuşalım.	9
9. <u>Soğuk</u> yemek olarak bir şey kalmadı.	8
10. Böylesine <u>sıcak</u> bir adamla çalışmak bana mutluluk verdi.	9

Tablodan görüldüğü üzere 1,2, 5 ve 7. maddeler tüm öğrenciler tarafından doğru yanıtlanmış; en sık hata yapılan maddenin, doğru cevabın “gerçek anlam” olduğu ve ancak 8 öğrencinin doğru yanıtladığı 9. madde olduğu görülmüştür. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 8,2 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinde alt boyut olarak incelenen son kısım ise “sözcüklerde terim anlam”dır. Öğrencilerin “sözcüklerde terim anlam” bilgisini ölçmek için 9 kelime seçilmiş bunları belirlenen 3 başlık altında anlamsal olarak ilişkili gördüklerinin altına yazmaları istenmiştir. Bölüm toplamda 9 maddeden oluşmaktadır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 12d: 7. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Deniz	15
2.Köşe yazısı	15
3.Büyük ünlü uyumu	15
4.Göl	15
5.Yapım ekleri	15
6.Sıfatlar	15
7.Manşet	15
8.Nehir	15
9.Muhabir	15
Başlıklar; 1. Dil bilgisi 2.Gazete 3.Coğrafya	

Tablodan görüldüğü gibi, sözcüklerde terim anlam uygulamaya katılan 15 öğrencinin tüm maddeleri doğru yanıtladığı ve yüksek başarı gösterilen bir bölüm olmuştur. Toplam 9 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,0 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Sözcüklerde eşseslilik” alt boyutunda öncelikle eşsesli kelimelerin tanımı yapılmış daha sonra ise buna örnek verilmiştir. Bu aşamadan sonra öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 5 kelimeyi, birbirinden farklı iki anlamda kullanarak cümle oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 12e: 7. Sınıflarda Sözcüklerde Eşseslilik Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Gül	15
2. Yaz	15
3. Ben	12
4. Yaş	11
5. Kır	12

Tablodan görüldüğü gibi, semantik farkındalık becerilerinin bir alt boyutu olan “sözcüklerde eşseslilik” bölümünde 1 ve 2. maddeler öğrencilerin tamamı tarafından cevaplanmış; en az doğru cevap sayısına sahip madde ise 4. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 4,3 olarak tespit edilmiştir.

7. sınıf öğrencilerinin semantik farkındalık becerilerine genel olarak bakıldığında öğrencilerin en başarılı oldukları alanın “sözcükte terim anlam” olduğu görülür, öğrencilerin hepsi bu bölüm için hazırlanan maddelere doğru cevap vermişlerdir(9 soru üzerinden 9,0). Bunun ardından zıt anlamlı sözcüklerle ilgili hazırlanan maddeler(10 soru üzerinden 9,9) ve onun ardından eşsesli sözcüklerle ilgili oluşturulan bölüm gelmekte (5 soru üzerinden 4,3); onu mecaz ve gerçek anlamlı sözcüklerle ilgili oluşturulan bölüm takip etmekte(10 soru üzerinden 8,2)en az doğru cevap verdikleri alan ise eş ya da yakın anlamlı sözcüklerle ilgili olan maddeler olarak görülmektedir(10 soru üzerinden 7,4). Tablodaki verilere bakılarak öğrencilerin semantik farkındalık becerilerini ölçmek için sorulan sorularda genel olarak iyi bir performans sergiledikleri söylenebilir.

7.Sınıfların sentaktik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulan alt boyutlar 2 tane olup madde sayısı toplamda 10 olarak belirlenmiştir. Madde sayılarının alt boyutlara dağılımı aşağıdaki gibidir;

1.Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma(5).

2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma(5).

“Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma” maddesi her ne kadar semantik farkındalık becerisini ölçen bir kavram olarak görünse de kelimenin cümle içinde doğru yerde kullanması ve cümle diziminin doğru olması cümle sentaksıyla ilişkilidir. Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilerden, verilen kelimelerle düzgün ve anlamlı cümleler kurmaları istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 13a: 7. Sınıflarda Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Başı gözü yarılmak	13
2.Kafes	15
3.Üzüntü	15
4.Heyecanlı	15
5.Toplantı	15

Tablo incelendiğinde öğrencilerin 15 tanesi 2,3,4 ve 5. maddeyi doğru cevaplandırarak en yüksek doğru cevap sayısının bu maddelere ait olmasını sağlamıştır, öğrencilerin cevaplayamadığı maddelere bakıldığında ise sadece 2 öğrencinin 1. maddeyi cevaplayamadığı görülmektedir. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 3,9 olarak tespit edilmiştir. Verilerden öğrencilerin bölümde oldukça yüksek bir başarı elde ettiklerini görmek mümkündür.

Sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan diğer alt boyut “Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma” dır. Bunun için seçilen maddeler ve verilen doğru cevap sayıları aşağıdaki gibidir;

Tablo 13b: 7. Sınıflarda Kelimeleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1. Kara olur belli dost günde.	9
2. Yürümez gemisi peynir lafla.	7
3. Yorganını göre ayağını uzat.	11
4. Düşen yılanı denize sarılır.	15
5. Kargayı oysun besle gözünü.	9

Tablo incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 4. maddeyi cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin cevaplamakta en zorlandığı madde ise ancak 7 kişinin cevaplayabildiği 2. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 3,1 olarak tespit edilmiştir.

7. sınıf öğrencilerinin sentaktik farkındalık becerilerine genel bir bakışla bakıldığında öğrencilerin “verilen bir kelimeyi cümlenin içinde doğru kullanma” konusunda “karışık halde verilen atasözlerini anlamlı halde dizme” den daha iyi oldukları söylemek mümkündür.

7.sınıf öğrencilerinin üstdil farkındalık becerilerinin alt boyutlarından fonolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik 40 soru sorulmuş, öğrencilerin bu soruların ortalama değer olarak 24,3'üne doğru cevap verdikleri görülmüştür. Morfolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelikse 33 soru sorulmuş bu sorulara ortalama 20,0 oranında doğru cevap verildiği görülmüştür. 7.sınıf öğrencilerinin en başarısız oldukları becerinin fonolojik farkındalık becerileri olduğunu söylemek mümkünse de morfolojik farkındalık becerileri de fonolojik farkındalık becerilerinden çok farklı seviyede değildir. Yapılan uygulamada 7.sınıf öğrencilerinin en başarılı oldukları becerinin, semantik farkındalık becerisi olduğu görülür. 44 maddeden oluşan semantik farkındalık becerileri testinden öğrenciler ortalama 38,8 maddeye doğru cevap vermişlerdir. Öğrencilerin sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan 10 soruya ise ortalama 7,0 oranında doğru cevap verdiği görülmüştür. Bu rakamlar 7. Sınıf öğrencilerinde en yüksek farkındalık becerisinin semantik ve farkındalık becerileri olduğunu göstermektedir. Dört farkındalık becerisi(fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik) ölçeğinin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan üstdil farkındalık becerisi ölçeği ile elde edilen bulgulara bakıldığında ise oluşturulan 127 maddenin ortalama 91,4'üne doğru cevap verildiği görülmüştür.

3.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Dördüncü Alt Problem: 8.sınıf öğrencilerinde gelişmeye devam eden fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık ve üstdil farkındalığı becerileri hangi düzeydedir?

8.sınıf öğrencilerinde ölçülecek fonolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, fonolojik farkındalık becerilerine ait 8 alt boyuttan her biri ile ilgili beş madde oluşturulması kararı alınmıştır, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Bu alt boyutlar şunlardır;

1. Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma.
2. Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun

- farkında olma.
3. Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme.
  - 4.Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme.
  - 5.Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma.
  - 6.Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme.
  - 7.Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme.
  - 8.Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma.

Öğrencilere “Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen cümle ya da sözcük öbeğini doğru şekilde ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14a: 8. Sınıflarda Cümle ya da Sözcük Öbeğinin Sözcüklere Bölünebileceğinin Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Ekmekçi kadın	15
2. Yanık türkü	15
3. Halk hikâyesi	14
4. Diline düşmek	14
5.Kocaman, kirli sakallı, cin gibi bir papaz fundalıkları bizimdir diye arada bir dolaşır.	11

Tablodan 1, 2. maddeye 15 öğrencinin cevap verdiği 5.maddeyi ise 11 ancak öğrencinin doğru yanıtlayabildiği görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde genel olarak iyi bir performans sergiledikleri ifade edilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,6 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen dizeler ve kelimelerle ahenk oluşturacak kelime veya cümleler yazılması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14b: 8. Sınıflarda Bazı Sözcüklerin Sesleri Paylaştığının ya da Uyaklı Olduğunun Farkında Olma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Küçükten yitirdiğim Sevdiklerim için yüreğim.	0
2. Düşüncemde, duygumda Bilgi oldun başımda.	1
3. Narın içinde nar Benim içimde memleketim var.	2
4. Benim adım dertli dolap Suyum akar yalap yalap.	0
5. Ah bu türküler, köy türküleri Dilimizin tuzu biberi.	1

Tablo incelendiğinde sadece 3. maddeye 2 öğrencinin cevap verebildiği onun dışında birer öğrencinin 2 ve 4. maddeleri doğru yanıtladığı ; geri kalan maddelere ise hiçbir öğrencinin doğru cevap veremediği ya da yanıtlamadığı görülmektedir. Tablodan görüldüğü üzere öğrenciler bu bölümde oldukça başarısız olmuşlardır. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 0,2 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri hecelerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14c: 8. Sınıflarda Sözcükleri Onu Meydana Getiren Hecelere Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. İlköğretim	7
2. Durmaksızın	10
3. Yapayalnız	9
4. Kılavuz	14
5. Seyyah	14

Tablodan öğrencilerin en fazla 4, ve 5. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin doğru cevap vermekte en çok zorlandıkları madde ise 1. madde olmuştur. 1. maddeye ancak 7 öğrenci doğru yanıt verebilmiştir. 7. madde birleşik bir kelime olduğundan(ilköğretim)öğrencilerin bu kelimenin ilk hecesini genelde “ilk-” şeklinde ayırma eğiliminde olduğu görülmüştür. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 3,6 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14d: 8. Sınıflarda Sözcükleri İlk ve Son Sesine Ayırabilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Üstünkörü	11
2. Koleksiyon	7
3. Yurttaş	7
4. Gözlemcilik	7
5. Dümbelek	7

Tabloya bakıldığında, 1. maddeye 11 öğrencinin doğru cevap verdiği bunun da tablo içerisindeki en yüksek doğru cevap oranı olduğu görülmektedir. Öğrencilerin 2, 3, 4 ve 5. maddelere aynı oranda doğru cevap verdiği görülmektedir, bu maddeleri sadece 7 öğrenci cevaplayabilmiştir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 2,6 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir ;

Tablo 14e: 8. Sınıflarda Sözcükteki Bir Sesi Değiştirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Varlık	12
2. Salon	11
3. Devirmek	13
4. Süre	12
5. Çamur	11

Tablodan öğrencilerin en fazla 3. maddeyi doğru yanıtladıkları en az doğru cevap verdikleri maddenin ise 2 ve 5. madde olduğu görülmektedir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 4,0 olarak saptanmıştır.

Öğrencilere “Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimeleri seslerine ayırması istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14f: 8. Sınıflarda Sözcükteki Sesleri Tek Tek Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Üstünkörü	0
2. Koleksiyon	1
3. Yurttaş	0
4. Gözlemcilik	1
5. Dümbelek	0

Fonolojik farkındalık becerilerinden “Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” becerisini ölçmeye yönelik bu bölümden sadece 2 öğrencinin 2 farklı maddeye doğru cevap verebildiği; 13 öğrencininse bölüme hiç doğru yanıt vermediği ya da yanıtlamadığı görülmektedir. Genelde diğer sınıflarda iyi bir başarı gözlemlenen bu bölümde 8. sınıf öğrencileri başarısız olmuştur denilebilir. Bu bölümden öğrencilerin aldığı toplam puanın ortalaması 5 üzerinden 0,1 olarak belirlenmiştir.

Öğrencilere “Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere verilen kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı bir kelime oluşturması istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14g: 8. Sınıflarda Sözcükten Bir Ses Çıkarıldığında Ortaya Çıkan Yeni Sözcüğü Söyleyebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Gözlem	12
2.Çağlayan	13
3. Bölmek	15
4.Kömür	15
5.Boyacı	15

Tabloda öğrencilerin, sözcükten bir ses çıkararak yeni anlamlı bir kelime oluşturma konusunda en başarılı olduğu maddelerin 3,4 ve 5. maddeler olduğu görülmektedir, 12 öğrencinin doğru cevaplayabildiği 1. madde ise öğrencilerin en başarısız olduğu maddedir. Öğrencilerin 5 madde üzerinden sahip olduğu puan ortalaması ise 4,6 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilere “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilere karışık halde verilen sesleri bir

araya getirerek anlamlı kelimeler oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 14h: 8. Sınıflarda Verilen Çok Sayıda Sesi Bir Araya Getirerek Yeni Bir Sözcük Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.t-a-v-i-k	15
2 E-r-p-e-d	15
3. A-e-l-f-b-a	15
4. S-a-y-h-e-t-a	13
5. A-s-b-a-k-a	15

8. sınıf öğrencilerinde “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” bölümünün en çok başarı gösterilen maddeleri 1,2,3 ve 5.maddeler olmuştur, bu maddeler toplamda 15 öğrenci tarafından doğru cevaplanmıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde en az miktarda doğru cevapla verilen maddenin ise 4. madde olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde oldukça başarılı olduğu söylenebilir, 5 madde üzerinden sahip olduğu puan ortalaması ise 4,8 olarak hesaplanmıştır.

Öğrencilerin fonolojik farkındalık becerilerinin alt boyutlarına bakıldığında en başarılı oldukları alanın 5 puan üzerinden 4,8 ortalama ile “Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” olduğu görülmektedir, bunun ardından 4,6 ortalama ile “ Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma”, “Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme” ; 4,0 ortalama ile “Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma”; 3,6 ile “Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme” 2,6 ortalama ile “Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme” gelmektedir. Öğrencilerin cevaplamakta en başarısız olduğu alan ise 0,1 ortalama ile “Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” ve 0,2 ortalama ile “Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” olarak ifade edilebilir.

8.sınıf öğrencilerinde ölçülecek morfolojik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Hazırlanan maddeler çekim ekleri ve yapım ekleri olarak iki alt daldan oluşmuştur. Çekim ekleri ve yapım eklerinin madde dağılımı ise şu şekildedir;

a. Çekim Ekleri

- 1.Çoğul Ekleri(1)
- 2.Hal Ekleri(4)
- 3.İyelik Ekleri(6)
- 4.İlgi Eki(1)
- 5.Eşitlik Eki(1)
- 6.Vasıta Eki(1)
- 7.Haber Kip Ekleri(4)
- 8.Ek Fiil (1)
- 9.Şahıs Ekleri(6)
- 10.Dilek Kip Ekleri(4)

b.Yapım Ekleri

- 1.İsimden isim yapan ek(1)
- 2.İsimden fiil yapan ek(1)
- 3.Fiilden isim yapan ek(1)
- 4.Fiilden fiil yapan ek(1)

Hazırlanan ölçeklerde, hal ekleri maddelerinde “ismin yalın hali” ile madde oluşturulmamış; haber kip ekleri ile ilgili geniş, gelecek, şimdiki ve geçmiş zaman ekleri ile ilgili maddeler oluşturulmuş; şahıs ekleri ile ilgiliyse 1,2,3. tekil şahıs; 1,2,3. çoğul şahıs iyelik ekleriyle ilgili; dilek kip ekleri ile ilgiliyse emir, istek, gereklilik, şart kipi ekleriyle ilgili maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra, bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3 uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır.

Morfolojik farkındalık becerilerinin “çekim ekleri” alanıyla ilgili oluşturulan maddeler toplamda 29 tane olup 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir ;

Tablo 15a: 8. Sınıflarda Çekim Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
1. Bir dilin..... (kelime-), o dili konuşan insanların düşleri, hatıraları ve özlemleridir.	12
2. Kelimelerin cümlelere dönüşüp ..... (duygular-),.....(düşünceler-) seslendirmesi başlı başına mucizevi bir şeydir.	13
3. Basımında harcanan emek bile.....(kitap-) saygı duymak ve kıymetini bilmek için yeterlidir.	13
4. Dünyanın herhangi bir.....(yer-) bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla alakadar olmalıyız.	13
5. Evliya Çelebi İzmit seyahati için .....(babası-) izin almış,yola öylece çıkmıştır.	13
6. Benim.....(çocukluk-) kitaba masraf ayıramamanın darlığını yaşayan bir evde geçti.	13
7.Senin.....(hikaye-) dinleyen herkes, muhakkak sana inanacaktır.	12
8.Hamdi'nin.....(kavuk-)başından havaya fırlar fakat Hamdi onu yere düşmeden yakalardı.	13
9. Ahmet ve ben o kadar hızlı koşmuştuk ki durduğumuzda ..... (kalp) yerinden çıkacak gibiydi.	6
10. Buraya gelişimizin amacı sizin(acı-) paylaşmaktır.	9
11. Bu iki sanatçının.....(orta oyunu-) birçok kere seyretmiştim.	12
12.Bu şehirde.....(yıllar-) görev yapmışım ve şimdi ayrılma vakti gelmişti.	11
13.Sözlük yazarlarının işi..... (iğne-) kuyu kazmaktan farksızdır.	13
14. İnsan sahip olduğu.....(millet-) varlığını ve mutluluğunu düşündüğü kadar dünya milletlerinin huzurunu ve	9

refahını da düşünmelidir.	
15. Mustafa her akşamüstü çalıların arasına sakladığı kazmasını alır, kazmasıyla bahçedeki bütün zararlı otları.....(ayıkla-).	14
16. Zaman durmaksızın giderken sizi de beraberinde götürüyor, her geçen dakika ile neler kaybettiğinizi hiçbir zaman.....(bilme-).	9
17. Abdal İsa davul çaldı; sonra türlü kılıklara girip oyun.....(oyna-).	8
18. Yerimden hiç kıpırdamayacağım, bu adamın ne yapmaya çalıştığını böylelikle.....(anla-).	9
19. Defterlerinizi açın ve söylediklerimi .....(yaz-).	10
20. Nereye dikilmek istersen, söyle seni oraya.....(dik-)!	12
21. Büyüklere saygı dilde başlamalı, sokaktaki mağazaya tabela asarken anneannelerimizin kullandığı dili.....(kullan-).	12
22. Aramızdaki bu birlik ve dayanışma.....(bozul-) hiçbirimiz kazanamayız.	12
23.Çocukken en sevdiğim mevsim.....(ilkbahar-).	12
24. Ağrı Dağı'nın o ihtişamını gördüğümde oldukça.....(şaşır-).	11
25. Ben gelemesem de sen teyzeni ziyarete muhakkak.....(git-).	11
26. Evliya Çelebi, bundan üç yüz elli yıl önce Bingöl yaylalarından geçerken göllerin çoğunu görmüş; gördüklerini, duyduklarını da kitabında.....(yaz).	10
27. Okulda düzenlenen yarışmada Beyza ve ben ödül.....(kazan-).	13
28. Şu anda arkadaşınıza çok kızdığımız için böyle.....(konuş-).	7
29.Turistler menüde gördükleri bir çok yemeğin tadına bakmak.....(iste-).	8

Tablodaki veriler incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 15. maddeye doğru cevap verdikleri görülmektedir,14 öğrenci bu maddelere doğru cevap vermiştir. Madde içerik olarak “geniş zaman eki” bilgisini ölçmeye yöneliktir. Veriler incelendiğinde öğrencilerin en başarısız olduğu maddenin 9. madde olduğu görülür, içerik olarak “I. çoğul şahıs iyelik eki” bilgisini ölçmeye yönelik olan maddeyi

sadece 6 öğrenci doğru cevaplayabilmiştir. İyelik eki ile ilgili oluşturulan diğer maddelere bakıldığında böyle ciddi bir başarısızlık söz konusu değildir(6,7,8,9,11,12. maddeler) 25 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 19,9 olarak hesaplanmıştır.

8.sınıf öğrencileri için hazırlanan “yapım ekleri” maddeleri 4 maddeden oluşacak şekilde hazırlanmıştır. Öğrencilerin bu bölümde verdiği doğru cevaplar aşağıdaki şekildedir;

Tablo 15b: 8. Sınıflarda Yapım Eki Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan Öğrenci Sayısı
30. Karın yağmasına en çok çocuklar sevinmişti çünkü sokağa çıkıp kocaman bir.....(kar-) yapacaklardı.	14
31. Her sabah erken kalkıp bahçeleri.....(su-).	12
32. Yatmadan önce ışıkları muhakkak.....(sön-).	9
33. Hava sıcak olduğundan marketten 3 tane.....(dondur-) aldı.	12

Tabloda görüldüğü şekilde öğrenciler en yüksek oranda “isimden isim yapan ek” bilgisini ölçmeye yönelik 30. maddeyi doğru cevaplamışlardır. Bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı 14 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin en başarısız olduğu madde ise 32. madde olarak ölçülmüştür, “fiilden fiil yapan ek” bilgisini ölçmek için hazırlanan bu maddeye doğru cevap veren öğrenci sayısı ise 9’dur. 4 puan üzerinden hesaplanan bölümde ortalama puan ise 3,1 olarak hesaplanmıştır.

Tablolardan elde edilen verilere göre öğrencilerin morfolojik farkındalık becerilerinde doğru cevap oranları kıyaslandığında “yapım ekleri” konusunda “çekim ekleri”nden daha başarılı bir performans sergiledikleri görülebilmektedir.

8.sınıf öğrencilerinde ölçülecek semantik farkındalık becerileri belirlenirken önce alanyazın incelenmiş alt boyutlar çıkarılmış daha sonra ise okutulan ders kitapları incelenerek(MEB İlköğretim Türkçe 8. Sınıf Ders ve Çalışma Kitabı) ve uzmanlardan görüş alınarak öğrencilerin gelişim seviyelerine uygun maddeler oluşturulmuştur. Oluşturulan maddelerle ilgili süreçte, 3 uzmandan görüş alınmış hazırlanan maddelerin ilgili bölümü temsil ettiği kanaati oluştuktan sonra,8. sınıf öğrencilerine ait semantik farkındalık becerilerine ile ilgili 5 alt boyut oluşturulmuştur. Bu maddelerin puanlaması yapılırken her doğru cevaba 1 puan verilmiş; verilen cevaplar değerlendirilirken uzmanların görüşüne başvurulup 3

uzman ve tez uygulayıcısının verdiği puanların ortalaması alınmıştır. Bu alt boyutlar şunlardır ve boyutlara göre madde sayısı dağılımı aşağıdaki şekildedir ,

- 1.Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma (10)
- 2.Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma (10)
- 3.Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme (10)
- 4.Sözcüklerde terim anlam(9)
- 5.Sözcüklerde eşseslilik(5)

Semantik farkındalık becerilerinin “sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen eş ya da yakın anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 16a: 8. Sınıflarda Sözcüklerin Eş veya Yakın Anlamlısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Neden	15
2.Esir	15
3. Nasihat	15
4.Rüya	14
5.Zorunlu	15
6.Kalp	15
7.Sınıf	15
8.Sonbahar	13
9.Güç	14
10.Yürek	15

Tablodaki değerlere bakıldığında 1, 2,3,5,6,7 ve 10.. maddeleri öğrencilerin tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin bu bölümde en başarısız oldukları madde ise 13 öğrencinin doğru yanıtlayabildiği 8.madde olarak tespit edilmiştir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,7 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 10 kelimenin karışık halde verilen zıt anlamlılarıyla eşleştirilmesi istenmiştir. Madde oluşturulurken 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 16b: 8. Sınıflarda sözcüklerin Zıt Anlamısını Bulma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1.Doğu	14
2.Eski	15
3.Dost	15
4.Ölü	14
5.Temiz	15
6.Yaramaz	15
7.Aynı	15
8.Cimri	15
9.Tembel	15
10.Ucuz	14

Tablodaki değerlere bakıldığında uygulamaya katılan öğrencilerin 1. ve 10. madde dışında hepsini tam olarak doğru cevapladığı görülmektedir. 1ve 10 maddeleri ise toplamda 14 öğrenci doğru cevaplamıştır. 8. sınıf öğrencilerinin bu bölümde başarısı oldukça yüksektir. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,8 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Kelimelerin mecaz ve gerçek anlamını ayırt edebilme” alt boyutunda öğrencilere gelişim seviyelerine uygun 10 madde hazırlanmış, maddeler içinde altı çizili bir kelimenin bulunduğu cümlelerden oluşmuştur. Öğrencilerden altı çizili kelimelerin gerçek mi yoksa mecaz anlamı mı olduğunu bulmaları istenmiş bunun içinse cümlelerin yanına “A)Mecaz B) Gerçek” şeklinde verilen iki seçenekten birini işaretlemeleri istenmiştir.10 maddeden oluşan bölümde cümle dağılımı doğru cevaplar “5 mecaz anlam,5 gerçek anlam” olacak şekilde eşit dağıtılmıştır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 16c: 8. Sınıflarda Kelimelerin Mecaz ve Gerçek Anlamını Ayırt Edebilme Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Böyle davranarak kendinizi <u>ateşe</u> atıyorsunuz.	15
2. Dün akşamdan beri <u>açım</u> .	14
3. <u>Büyük</u> bir evde oturmak istiyorum.	14
4. Senin <u>boş</u> sözlerine ayıracak vaktim yok.	14
5. Herkesin içinde beni çok <u>ağır</u> eleştirdi.	14
6. <u>Hafif</u> tavırlarıyla herkesin dikkatini çekti.	14
7. İstedığı gençle evlenebilmek için ailesini <u>çiğnedi</u> .	13
8. Elindeki bardağı yere atıp <u>kırdı</u> .	15
9.Sen <u>elin</u> dediğine bakma, kendini düşün.	11
10. Annesi yokken bile evi <u>temiz</u> tuttu.	14

Tablodan görüldüğü üzere 1 ve 8. maddeler tüm öğrenciler tarafından doğru yanıtlanmış; en sık hata yapılan maddenin, doğru cevabın “mecaz anlam” olduğu ve ancak 11 öğrencinin doğru yanıtladığı 9. madde olduğu görülmüştür. Toplam 10 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,2 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinde alt boyut olarak incelenen bir diğer kısım ise “sözcüklerde terim anlam”dır. Öğrencilerin “sözcüklerde terim anlam” bilgisini ölçmek için 9 kelime seçilmiş bunları belirlenen 3 başlık altında anlamsal olarak ilişkili gördüklerinin altına yazmaları istenmiştir. Bölüm toplamda 9 maddeden oluşmaktadır.

15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 16d: 8. Sınıflarda Sözcüklerde Terim Anlam Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Uzay	15
2.Orta Çağ	15
3.Dekor	15
4.Kurtuluş Savaşı	15
5.Senaryo	15
6.istanul'un Fethi	15
7.Astronot	15
8.Piyes	15
9.Yörünge	15
Başlıklar; 1. Gökbilim 2.Tiyatro 3.Tarih	

Tablodan görüldüğü gibi, sözcüklerde terim anlam uygulamaya katılan 15 öğrencinin tüm maddeleri doğru yanıtladığı ve yüksek başarı gösterilen bir bölüm olmuştur. Toplam 9 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 9,0 olarak tespit edilmiştir.

Semantik farkındalık becerilerinin “Sözcüklerde eşseslilik” alt boyutunda öncelikle eşsesli kelimelerin tanımı yapılmış daha sonra ise buna örnek verilmiştir. Bu aşamadan sonra öğrencilere gelişim seviyelerine uygun verilen 5 kelimeyi, birbirinden farklı iki anlamda kullanarak cümle oluşturmaları istenmiştir. 15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 16e: 8. Sınıflarda Sözcüklerde Eşseslilik Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevaplayan öğrenci Sayısı
1. Yaz	15
2. Kaz	12
3. Saç	13
4.Yol	11
5.Düş	13

Tablodan görüldüğü gibi, semantik farkındalık becerilerinin bir alt boyutu olan “sözcüklerde eşseslilik” bölümünde 1. madde öğrencilerin tamamı tarafından cevaplanmış; en az doğru cevap sayısına sahip madde ise 4. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 4,2 olarak tespit edilmiştir.

8. sınıf öğrencilerinin semantik farkındalık becerilerine genel olarak bakıldığında öğrencilerin en başarılı oldukları alanın “sözcükte terim anlam” olduğu görülür, öğrencilerin hepsi bu bölüm için hazırlanan maddelere doğru cevap vermişlerdir(9 soru üzerinden 9,0). Bunun ardından zıt anlamlı sözcükler için oluşturulan maddeler gelmiş(10 soru üzerinden 9,8) ; bu maddeleri eş ya da yakın anlamlı sözcüklerle ilgili olan maddeler(10 soru üzerinden 9,7) takip etmiş en az başarı oranına sahip maddeler ise eşsesli kelimeler(5 soru üzerinden 4,2) ve mecaz anlamı ölçmeye yönelik(10 soru üzerinden 9,2) olmuştur. Tablodaki verilere bakılarak öğrencilerin semantik farkındalık becerilerini ölçmek için sorulan sorularda genel olarak başarılı bir performans sergiledikleri söylenebilir.

8. sınıfların sentaktik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik oluşturulan alt boyutlar 2 tane olup madde sayısı toplamda 10 olarak belirlenmiştir. Madde sayılarının alt boyutlara dağılımı aşağıdaki gibidir;

1.Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma(5).

2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma(5).

“Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma” maddesi her ne kadar semantik farkındalık becerisini ölçen bir kavram olarak görünse de kelimenin cümle içinde doğru yerde kullanması ve cümle diziminin doğru olması cümle sentaksıyla ilişkilidir. Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma maddesiyle ilgili yöneltilen 5 soruda öğrencilerden, verilen kelimelerle düzgün ve anlamlı cümleler kurmaları istenmiştir.15 öğrencinin katıldığı uygulamada doğru cevap dağılımı aşağıdaki gibidir;

Tablo 17a: 8. Sınıflarda Kelime ve Kelime Gruplarını Kullanarak Cümleler Oluşturma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1.Traktör	14
2.Birdenbire	15
3.Yetenek	15
4.Uygarlık	14
5.Gayret sarf etmek	15

Tablo incelendiğinde öğrencilerin 15 tanesi 2, 3, ve 5. maddeyi doğru cevaplandırarak en yüksek doğru cevap sayısının bu maddelere ait olmasını sağlamıştır, öğrencilerin cevaplayamadığı maddelere bakıldığında ise sadece 1 öğrencinin 4. maddeyi bir diğer öğrencinin 1.maddeyi cevaplayamadığı görülmektedir. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 4,4 olarak tespit edilmiştir. Verilerden öğrencilerin bölümde oldukça yüksek bir başarı elde ettiklerini görmek mümkündür.

Sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan diğer alt boyut “Kelimleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma” dır. Bunun için seçilen maddeler ve verilen doğru cevap sayıları aşağıdaki gibidir;

Tablo 17b: 8. Sınıflarda Kelimleri Karışık Olarak Verilen Atasözlerinin Kelime Dizimini Doğru Şekilde Yapma Maddelerine Doğru Cevap Veren Öğrenci Sayısı

Madde	Doğru Cevap Sayısı
1. Dil yılanı tatlı çıkarır deliğinden.	14
2. Ayıya derler köprüyü kadar dayı geçene.	12
3. Yatsıya yanar yalancının mumu kadar.	14
4. ne aşına gelir o kaşığına doğrarsan.	13
5. İşini yarına bugünün bırakma.	14

Tablo incelendiğinde öğrencilerin en yüksek oranda 1,3 ve 5. maddeyi cevapladığı görülmektedir. Öğrencilerin cevaplamakta en zorlandığı madde ise 12 kişinin

cevaplayabildiği 2. madde olmuştur. Toplam 5 puan üzerinden hesaplanan bölümün puan ortalaması 4,4 olarak tespit edilmiştir.

8. sınıf öğrencilerinin sentaktik farkındalık becerilerine genel bir bakışla bakıldığında öğrencilerin “verilen bir kelimeyi cümlenin içinde doğru kullanma” konusunda “karışık halde verilen atasözlerini anlamlı halde dizme” den daha iyi oldukları söylemek mümkündür.

8.sınıf öğrencilerinin üstdil farkındalık becerilerinin alt dallarından fonolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelik 40 soru sorulmuş, öğrencilerin bu soruların ortalama değer olarak 24,5'ine doğru cevap verdikleri görülmüştür. Morfolojik farkındalık becerilerini ölçmeye yönelikse 33 soru sorulmuş bu sorulara ortalama 23,0 oranında doğru cevap verildiği görülmüştür. Öğrenciler 44 maddeden oluşan semantik farkındalık testinden öğrenciler ortalama 41,9 soruya doğru cevap vermişlerdir. Sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için oluşturulan 10 soruya ise ortalama 8,8 oranında doğru cevap verilmiştir. Bu rakamlar 8. sınıf öğrencilerinde en yüksek becerinin semantik farkındalık becerileri olduğunu göstermektedir. Bu şekilde 8.sınıf öğrencilerinin en başarısız oldukları becerinin fonolojik farkındalık becerileri olduğunu söylemek mümkündür. Dört farkındalık becerisi(fonolojik, morfolojik, semantik, sentaktik) ölçeğinin bir araya getirilmesiyle ortaya çıkan üstdil farkındalık becerisi ölçeği ile elde edilen bulgulara bakıldığında ise oluşturulan 127 maddenin ortalama 98,2'sine doğru cevap verildiği görülmektedir.

Veriler sonucu ortaokul öğrencilerinin fonolojik, morfolojik, semantik ve sentaktik farkındalık becerileri; bunların tümünden elde edilen verilerle oluşturulan üst dil farkındalık becerisi verileri ve bunların yazma becerisini yordama düzeyi aşağıdaki tablolardaki gibidir;

Tablo 18. Ortaokul Öğrencilerinin Fonolojik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerileri Ortalama Puanları

Sınıflar	Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma	Bazı sözcüklerin sesleri paylaşımının ya da uyaklı olduğunun farkında olma	Sözcükleri onaylama getiren hecelere ayırabilme	Sözcükleri ilk ve son sesin ayırabilme	Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma	Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme	Sözcükten bir ses çıkarıldığı ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme	Verilen çok sayıda bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma	Yazma Becerileri Ortalama Puanları
5.	4,9	0,1	4,2	4,6	4,0	3,4	3,0	2,9	72,2
6.	4,3	1,4	3,1	3,6	4,0	3,6	4,3	4,8	77,0
7.	4,6	0,0	3,0	4,3	4,0	4,6	3,8	-	74,6
8.	4,6	0,2	3,6	2,6	4,0	0,1	4,6	4,8	76,1

8 alt boyuttan oluşan fonolojik farkındalık becerilerinin tüm alt boyutları toplam 5 puan üzerinden değerlendirilmiştir. Alt boyutları incelendiğinde şu sonuçlar çıkmaktadır;

“Cümle ya da sözcük öbeğinin sözcüklere bölünebileceğinin farkında olma” becerilerinde hiçbir sınıfın ortalama olarak 4,0 puanın altına düşmediği saptanmıştır. Bölümde 5. sınıfların en düşük oranda doğru böldüğü madde “Hava karadığında insanlar evlerine giderler.”(14 öğrenci) ; en yüksek oranda doğru böldüğü madde “dudak bükmek”, “eli ayağı dolaşmak”, “Kurtuluş Savaşı”, “Küçük çocuk onu yerde yuvarlıyordu.”(15 öğrenci) olmuştur. 6. sınıflar bölümdeki tüm maddelere aynı sayıda cevap vermiştir(12 öğrenci). 7. sınıfların en düşük oranda doğru böldüğü madde “Vaktiyle bu Ada'ya, bu zamanda kuşlar uçardı.”(13 öğrenci) iken en yüksek oranda doğru böldüğü maddeler “Can damarı”, “Muhabbet kuşu”, “yorgunluk atmak” ve “Geleneksel Türk evlerinde kapılar, evin “hayat” adı verilen bölümüne açılır.” (14 öğrenci) maddeleri olmuştur. 8. sınıfların en düşük oranda bölebildiği madde “Kocaman, kirli sakallı, cin gibi bir papaz fundalıkları bizimdir diye arada bir dolaşır.”(11 öğrenci), en yüksek oranda doğru böldüğü madde ise “ekmekçi kadın” ve “yanık türkü” (15 öğrenci) olmuştur. Bu bölümde en başarılı sınıf 5. sınıflar

olarak gözlemlenirken(4,9) en düşük başarılı sınıf 4,3 puan ortalamasıyla 6. sınıflar olmuştur.

“Bazı sözcüklerin sesleri paylaştığının ya da uyaklı olduğunun farkında olma” becerileri tüm sınıfların en az başarı gösterdiği bölüm olarak görünmektedir. Bu bölümde 5. Sınıflar sadece “barış”(1 öğrenci) ve “Kucağımda çiçekler, yüreğimde sen.”(1 öğrenci) maddelerini uygun tamamlayabilmişlerdir. 6. Sınıflar “Ama sizin soy nedense gider/Sulu, rüzgârlı yerlerde biter.” (7) ve “Ana sevgisinden sıcak/ İnsanlığa açar kucak.”(1 öğrenci) maddelerini; 7. sınıflar sadece “Çağlayan suları, yeşil bağları, Çiçekli, meyveli ağaçları,”(1 öğrenci) maddesini 8. sınıflar “Düşüncemde, duygumda /Bilgi oldun başımda.”(1 öğrenci), “Narın içinde nar/ Benim içimde memleketim var.”(2 öğrenci), “Ah bu türküler, köy türküleri / Dilimizin tuzu biberi.” (1 öğrenci) maddelerini uygun bir biçimde tamamlayabilmişlerdir.5 puan üzerinden değerlendirilen bölümde en yüksek başarıyı 6. sınıflar göstermiş(1,4); 7. sınıflar ise sadece en düşük başarıyı göstermiştir(0,06).

“Sözcükleri onu meydana getiren hecelere ayırabilme” bölümünde 5.sınıflar en düşük oranda doğru hecelediği madde “başöğretmen”(6 öğrenci) en yüksek oranda doğru hecelediği madde “şenlik”, “yaşlılık”, “çekmece”(14) maddeleri olmuştur. 6. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru hecelediği madde “bağımsızlık”(6 öğrenci); en yüksek oranda doğru hecelediği madde “süzgeç”(13) maddesi; 7. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru hecelediği madde “uluslararası”(6),en yüksek oranda doğru hecelediği madde “iyimser ve “edebiyat”(11 öğrenci) ;8. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru hecelediği madde “ilköğretim”(7 öğrenci), en yüksek oranda doğru hecelediği madde “kılavuz” ve “seyyah”(14) olmuştur. Ortaokul öğrencileri bu bölümde 3,0 puanın altına düşmemiş; en başarılı olan sınıflar 5.sınıflar olurken (4,2) en düşük başarı 7. sınıflarda gözlemlenmiştir(3,0).

“Sözcükleri ilk ve son sesine ayırabilme” bölümünde 5. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru şekilde ilk ve son sesine ayırabildiği madde “asansör”(13 öğrenci) en yüksek oranda doğru ayırdığı madde ise “semender”, “kurdele”, “kuşburnu”, “kristal” kelimeleri olmuştur.(14 öğrenci) 6. sınıf öğrencileri bu bölümde bütün maddelere aynı oranda doğru cevap vermiş; “saldırgan”, “alışveriş”, “denizanası”, “milletvekili”, “civıltı” maddelerine toplamda 11 öğrenci doğru ayırmıştır. 7. sınıf öğrencileri “erozyon”, “evrensel”, “medeniyet” , “kaplıca” ve “ sadrazam” maddelerini aynı oranda doğru ayırmışlardır(13 öğrenci). 8. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru ayırdığı maddeler “koleksiyon”, “yurttaş”, “gözlemcilik”, “dümbelek” maddeleri(7 öğrenci) ; en yüksek oranda doğru ayırdığı madde ise “üstünkörü”(11 öğrenci) maddesi olmuştur. Bu bölümde en başarılı sınıfın 5.sınıflar(4,6) ; en düşük başarıya sahip sınıfın ise 2,6 puan ortalaması ile 8. sınıflar olduğu görülmektedir.

“Sözcükteki bir sesi değiştirerek yeni bir sözcük oluşturma” bölümünde 5. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru cevap verdiği madde “şırıl şırıl”(10 öğrenci) ; en yüksek oranda doğru cevap verdiği madde ise “gözlük”(13 öğrenci) olarak tespit edilmiştir. 6.sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru cevap verdiği madde “bakla”(11 öğrenci) en yüksek oranda doğru cevap verdiği madde “meşe” ve

“kimya”(13 öğrenci) olmuştur. Bu bölümde 7. sınıf öğrencilerinin gösterdiği başarı düzeyine bakıldığında en düşük başarı “bağırarak”(9 öğrenci) ; en yüksek başarı “para” (15 öğrenci) maddesinde gösterilmiştir. 8. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda doğru cevap verdiği maddeler “salon” ve “çamur”(11 öğrenci) ; en yüksek oranda doğru cevap verdiği madde ise “devirmek”(13 öğrenci) olarak tespit edilmiştir. Bu bölümde en düşük başarıya sahip sınıfın 3,4 puan ortalaması ile 5. sınıflar olduğu; 6,7 ve 8. sınıfların ise 4,0 puan ortalamasına sahip olduğu tespit edilmiştir.

“Sözcükteki sesleri tek tek söyleyebilme” bölümünde 5. sınıf öğrencilerinin 5 maddeyi (başkalaşım, tekerleme, astronot, gündelik, hatıra) aynı oranda doğru cevapladığı (11 öğrenci) görülmektedir. 6. sınıf öğrencilerinin de 5 maddeyi (saldırgan, alışveriş, denizanası, milletvekili, cıvıltı) aynı oranda doğru cevapladığı görülmektedir(11 öğrenci). 7. sınıf öğrencileri de aynı şekilde 5 maddeyi (erozyon, evrensel, medeniyet, kaplıca, sadrazam) aynı oranda doğru cevapladığı görülmektedir(14 öğrenci). 8. sınıf öğrencilerinin bu bölümdeki başarı durumlarına bakıldığında diğer sınıflara göre oldukça düşük bir başarı grafiği çizdiği, öğrencilerin sadece “koleksiyon” ve “gözlemcilik”(1 öğrenci) maddelerini doğru yanıtlayabildiği görülmektedir. Bölümde en başarılı olan sınıf 4,6 puan ortalaması ile 7. sınıflar olurken 0,1 puan ortalaması ile 8. sınıflar bu bölümün ortalama başarısının oldukça altında kalmış ve en düşük başarıyı gösteren sınıf olmuştur.

“Sözcükten bir ses çıkarıldığında ortaya çıkan yeni sözcüğü söyleyebilme” bölümüne bakıldığında 5. sınıf öğrencilerinin en yüksek oranda doğru cevap verdiği madde “ay” (13 öğrenci) iken en düşük oranda doğru cevap verdiği madde “tuzak” (9 öğrenci) olmuştur. 6. sınıf öğrencilerinin verilerine bakıldığında, öğrencilerin 5 maddeyi de (taş, kova, kömür, yamaç, karalık) aynı oranda (13 öğrenci) doğru cevapladığı görülmektedir. 7. sınıfların en düşük oranda doğru cevapladığı madde “bilgin”(6) maddesi iken en yüksek oranda doğru cevapladığı madde “kalın”, “yemek” ve “sağlamak”(14) maddeleri olmuştur. 8. sınıfların bu bölümde diğer sınıflardan daha yüksek bir başarı gösterdiği görülmektedir. “bölmek”, “kömür” ve “boyacı” maddelerine 15 öğrenci doğru yanıt vermiş en düşük düzeyde doğru cevap ise “gözlem” (12) maddesine verilmiştir. Bölümde en yüksek başarı 4,6 puan ortalaması ile 8.sınıf öğrencilerinde; en düşük başarı ise 3,0 ile 5. sınıf öğrencilerinde gözlemlenmiştir.

“Verilen çok sayıda sesi bir araya getirerek yeni bir sözcük oluşturma” bölümünde

5.sınıfların en düşük oranda doğru cevap verdiği maddeler “uçak” ve “resim” (8 öğrenci) maddeleri; en yüksek oranda doğru cevap verdikleri madde ise “kültür”(12 öğrenci) olmuştur. Bölümde 6. sınıfların başarı düzeylerine bakıldığında en düşük oranda doğru cevap verdikleri maddelerin “köfte” ve “sözlük” (14 öğrenci) ; en yüksek düzeyde doğru cevap verdikleri maddelerin ise “yurt”, “zincir” ve “kelebek”(15 öğrenci) maddeleri olduğu görülmektedir. 7. sınıflara karışık halde verilmesi gereken kelimeler doğru formlarında verilmiş ve bu sebepten 7. sınıflarda bu bölümle ilgili ölçüm yapılamamıştır. 8. sınıfların bu bölümde 4 maddeye(vakit, perde, alfabe, kasaba) tüm öğrencilerin doğru cevap verdikleri; en düşük düzeyde doğru cevap verilen maddenin “seyahat”(13) maddesi olduğu görülmüştür. Elde

edilen bulgulardan en başarılı sınıfın 4,8 puan ortalaması ile 8. sınıflar; en düşük başarı gösteren sınıfın ise 5.sınıflar (2,9) olduğu gözlemlenmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin fonolojik farkındalık becerilerine bakıldığında ise en yüksek oranın 7. sınıflara ait olduğu; ardından 6.sınıfların geldiği;6. sınıfları 5.sınıfların takip ettiği, en düşük başarı düzeyine sahip sınıfın ise 8. sınıflar olduğu görülür.

Tablo 19. Ortaokul Öğrencilerinin Morfolojik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerileri Ortalama Puanları

Sınıflar	Çekim ekleri	Yapım Ekleri	Yazma Becerileri Ortalama Puanları
5.	13,1	1,2	72,2
6.	18,0	3,0	77,0
7.	16,9	3,1	74,6
8.	19,9	3,1	76,1

Ortaokul öğrencilerinin morfolojik farkındalık becerileri ölçülürken iki alt boyut belirlenmiş, maddeler buna göre hazırlanmıştır. Bu alt boyutlar “çekim ekleri” “yapım ekleri” olarak belirlenmiştir. 5. sınıflar için madde oluşturulurken çekim ekleri ile ilişkili 25; yapım ekleri ile ilişkili 3 madde olmak üzere 28 madde hazırlanmış; 6. Sınıflara çekim ekleri ile ilgili 25,yapım ekleri ile ilgili 4 madde olmak üzere toplam 29 madde hazırlanmıştır. 7 ve 8. sınıflar içinse çekim ekleri ile ilişkili 29; yapım ekleri ile ilişkili 4 madde olmak üzere toplam 33 madde hazırlanmış her madde 1 puanla puanlanmıştır. Tablodaki veriler incelendiğinde çekim ekleri bölümünde en başarılı sınıfın 25 sorudan ortalama 18,0 puan alan 6. sınıfların olduğu söylenebilir. 6. sınıflar en düşük düzeyde doğru cevabı ilgi eki bilgisini ölçmeye yönelik “Çocuk,..... (kuş-) kanadından kopardığı tüyü ateşe doğru tutmuş.”(5 öğrenci) maddesine ; en yüksek doğru cevapları ise “çoğul eki, hal ekleri, iyelik ekleri”ni ölçmeye yönelik oluşturulmuş maddelere verdiği görülmektedir(13 öğrenci). 29 maddeden ortalama 19,9 puan alan 8. sınıf öğrencilerinin en düşük düzeyde doğru cevap verdiği madde “iyelik eki” bilgisini ölçmeye yönelik olan “Ahmet ve ben o kadar hızlı koşmuştuk ki durduğumuzda ..... (kalp) yerinden çıkacak gibiydi.” maddesidir (6 öğrenci). Öğrencilerin en yüksek düzeyde doğru cevap verdiği maddenin ise “geniş zaman eki” bilgisini ölçmeye yönelik maddenin olduğu görülür, “Mustafa her akşamüstü çalılarının arasına sakladığı kazmasını alır, kazmasıyla bahçedeki bütün zararlı otları..... (ayıkla-).” şeklinde oluşturulan maddeye toplam 14 öğrencinin doğru cevap verdiği görülmektedir. 16,9 puan ortalaması ile 7. sınıfların en düşük düzeyde doğru cevap verdiği maddenin, “iyelik eki” bilgisini ölçmeye yönelik “Evlerin..... (pencereler-) dışarıyı bize anlatan; gösteren gözlere benzetebiliriz.”(6 öğrenci) maddesi olduğu ; en yüksek düzeyde doğru cevap verilen maddenin ise “geniş zaman eki” bilgisini ölçmeye yönelik “Ne zaman içim daralsa ananesinin lafları su serper

yüreğine ; yol..... (göster-).”(14 öğrenci) olduğu görülmektedir. Çekim ekleri ile ilgili 13,1 puan ortalaması ile oluşturulan maddeleri yanıtlamakta en az başarıya sahip olan 5. sınıfların en düşük düzeyde cevapladıkları madde sadece 7 öğrencinin cevaplayabildiği ayrılma hal eki bilgisini ölçmeye yönelik “Bu akşam ..... (iş) dönerken istediğin oyuncu alacağım.” maddesi olmuştur.5.sınıfların en yüksek başarıya sahip olduğu maddeler ise I ve II. tekil şahıs iyelik eki bilgisini ölçmek için oluşturulmuş “Benim öyle..... (beceriler) yoktur.” ve “Yeni aldığın..... (araba) çok güzel.” maddeleridir(13 öğrenci).

Yapım ekleri ile ilgili veriler incelendiğinde ise başarılı sıralamasının 7. sınıflar(3,1) ve 8.sınıflar(3,1) ,6.sınıflar(3,0) ve en az başarı gösteren öğrencilerinse 5.sınıflar (1,2) olduğunu görmek mümkündür.7. sınıfların bu bölümde en yüksek düzeyde doğru cevap verdiği madde isimden isim yapan ek bilgisini ölçmeye yönelik hazırlanmış “Babaannem çayını ..... (şeker-) içerdi.”(14 öğrenci) maddesi ; en düşük düzeyde doğru cevaplanan ise fiilden fiil yapan ek bilgisini ölçmek için hazırlanan “Yaptığı sevimli hareketlerle herkesi..... (gül-).”(9 öğrenci) maddesi olmuştur. 8. sınıfların en yüksek düzeyde doğru cevap verdikleri madde isimden isim yapan ek bilgisini ölçmeye yönelik oluşturulan “Karin yağmasına en çok çocuklar sevinmişti çünkü sokağa çıkıp kocaman bir..... (kar-) yapacaklardı.”(14 öğrenci) maddesi olmuş; en az doğru cevap verilen madde ise fiilden fiil yapan ek bilgisini ölçmek için hazırlanan “Yatmadan önce ışıkları muhakkak..... (sön-).”(9 öğrenci) maddesi olarak tespit edilmiştir. 6. sınıfların en yüksek düzeyde doğru cevap verdikleri maddeye bakıldığında öğrencilerin isimden isim yapan ek (Orada yaşadığı yıllarda..... (ingiliz-) konuşmayı öğrendi.); isimden fiil yapan ek (Ufukta görünen Türk gemilerini görünce askerin içi..... (rahat-.)); fiilden isim yapan ek (Bu..... (yürü-) ninemi hayli yormuştu.) bilgilerini ölçmek için hazırlanan maddelere 12 öğrenci doğru cevap vermiştir. En düşük düzeyde doğru cevap verilen madde ise 10 öğrencinin doğru cevaplayabildiği fiilden fiil yapan ek bilgisini ölçmek için hazırlanan “Geçen sene mahallemize üç aile..... (taşı-).” maddesi olmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin morfolojik farkındalık becerilerindeki başarı düzeyine bakıldığında en yüksek düzeyin 6. sınıflara; en düşük düzeyin ise 5. sınıflara ait olduğu söylenebilir.

Tablo 20. Ortaokul Öğrencilerinin Semantik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerileri Ortalama Puanları

Sınıflar	Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma	Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma	Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme	Sözcüklerde terim anlam	Sözcüklerde eşseslilik	Yazma Becerileri Ortalama Puanları
5.	8,8	7,2	9,6	9,0	-	72,2
6.	8,3	9,9	9,6	9,0	-	77,0
7.	7,4	9,9	8,2	9,0	4,3	74,6
8.	9,7	9,8	9,2	9,0	4,2	76,1

Ortaokul öğrencilerinin semantik farkındalık becerilerini ölçmek için 5 ve 6. sınıflar için 4 alt boyut oluşturulmuş; 7 ve 8. sınıflarda ise bu boyutlara “sözcüklerde eşseslilik” konusu eklenmiş her doğru cevap 1 puanla puanlanmıştır. Bölümlere göre soru dağılımı şu şekildedir;

- 1.Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma (10)
- 2.Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma (10)
- 3.Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme (10)
- 4.Sözcüklerde terim anlam(9)
- 5.Sözcüklerde eşseslilik(5)

Tablodaki veriler incelendiğinde “Sözcüklerin eş veya yakın anlamlısını bulma” bölümünde en yüksek başarının(9,7) 8. sınıflara ait olduğu görülmektedir, 8. sınıfların bu bölümde “neden”, “esir”, “nasihat”, “zorunlu”, “kalp”, “sınıf”, “yürek” maddelerinin 15 öğrencinin tümü tarafından doğru eşleştirildiği görülmüş; en düşük düzeyde doğru cevap ise “sonbahar”(13 öğrenci) maddesine verilmiştir. Başarı sıralamasında 8. sınıfların ardından gelen 5. sınıflar (8,8) en yüksek düzeyde “şenlik”, “armağan”, “düş”, “padişah”, “kara”, “nehir”, “hayat” maddelerini doğru eşleştirmiş; en düşük düzeyde ise “hürriyet”(11 öğrenci) maddesini doğru yanıtlamışlardır. Puan ortalamasının 8,3 olarak ölçüldüğü 6. sınıflarda en yüksek düzeyde “hediye”(15 öğrenci) ; en düşük düzeyde ise “cümle”, “imkân”, “inkılâp” (12 öğrenci) maddelerine doğru cevap verildiği görülmüştür. Bu bölümde en düşük başarıyı gösteren 7.sınıfların (7,4) ise bölümde en yüksek düzeyde verdiği doğru

cevap “ulu”, “görev”, “medeniyet” , “kuvvetli” (15 öğrenci) ; en düşük düzeyde verdiği doğru cevap “hürmet” (5 öğrenci) olarak tespit edilmiştir.

“Sözcüklerin zıt anlamlısını bulma” bölümüne bakıldığında 6 ve 7. sınıfların aynı ve oldukça yüksek bir oranla en yüksek başarıyı(9,9) gösterdiklerini söylemek mümkündür.6. sınıf öğrencileri “geri”, “al” , “kalın”, “sabah”, “yokuş” , “sağlam” ,”bayat” , “dost” ve “acı” maddelerinin hepsini doğru eşleştirmiş, yalnızca “tutsak” maddesini 14 öğrencinin doğru eşleştirebilmiş; 7. sınıf öğrencilerinin ise “sevgi” , “ihtiyar” , “aşağı” , “açık” , “başlangıç” , “gülmek” , “sert” , “gece” , “ucuz” maddelerini 15 öğrenci doğru eşleştirmiş, sadece “güzel” maddesini 14 öğrencinin doğru eşleştirebildiği tespit edilmiştir. 6 ve 7.sınıfların ardından 9,8 puan ortalaması ile 8. sınıflar gelmiştir. 8. sınıfların en yüksek doğru eşleştirmeyi “eski”, “dost”, “temiz” ,”yaramaz” , “aynı”, “cimri”, “tembel” maddelerinde yaptıkları(15 öğrenci); en düşük düzeyde ise “doğu” , “ölü” , “ucuz” (14 öğrenci) maddelerini eşleştirdikleri görülmektedir. Bölümün en düşük başarı düzeyi 7,2 ile 5. sınıflarda saptanmıştır. 5.sınıf öğrencilerinin en yüksek düzeyde doğru eşleştirmeyi “açık”, “soğuk” , “küçük” (15 öğrenci) maddelerinde; en düşük düzeyde doğru eşleştirmeyi “çabuk” (8 öğrenci) maddesinde yaptıkları tespit edilmiştir.

“Sözcüklerin gerçek ve mecaz anlamını ayırt edebilme” kısmında 5 ve 6. sınıflar aynı oranda ve oldukça yüksek bir başarı göstererek (9,6) bu bölümdeki en yüksek puan ortalamasına sahip olmuştur. 5. sınıflarda verilen cümlelerdeki altı çizili “sağlam” , “yanıyorum.” , “yıktı.” , “acı” , “tatlı” , “sıcak” , “kuru” , “soğuk” kelimelerini içeren maddeleri 15 öğrenci doğru cevaplamış; en düşük düzeyde cevapladıkları “koyu” kelimesinin hangi anlamda kullanıldığının sorulduğu madde olmuştur (11 öğrenci). 6. sınıflarda verilen cümlelerde altı çizili “koptu” , “kör” , “soğuk” , “ısındı.” , “söndü.” kelimelerini içeren maddeleri 15 öğrenci doğru cevaplamış; en düşük düzeyde cevapladıkları maddenin “ısındı.” kelimesinin hangi anlamda kullanıldığının sorulduğu madde olduğu görülmüştür(12 öğrenci). (ısınmak fiili iki farklı maddede mecaz ve gerçek anlamları içerecek şekilde sorulmuştur.) Bu bölümden ortalama 9,2 puan alan 8. sınıflarda verilen cümlelerde altı çizili “ateş” ve “kırdı” (14 öğrenci) kelimelerini içeren maddeler en yüksek düzeyde doğru cevaplanan maddeler olurken en düşük düzeyde cevaplanan madde ise “el” kelimesinin altı çizili olarak verildiği madde olmuştur (11 öğrenci). 8,2 puan ortalaması ile 7. sınıfların bölümün en düşük performansını gösterdiği tespit edilen verilerde 7.sınıflar en yüksek düzeyde “barış rüzgârları” ,”uyutmak”, “acı” ve “yüz” kelimelerinin altının çizili olduğu maddeleri doğru yanıtlamışlar; en düşük ise doğru cevabın gerçek anlam olduğu “soğuk” kelimesinin kullanıldığı madde olmuştur (8 öğrenci). (soğuk kelimesi iki farklı maddede mecaz ve gerçek anlamları içerecek şekilde sorulmuştur.)

“Sözcüklerde terim anlam” ortaokul öğrencilerinin oldukça yüksek başarı gösterdiği bölüm olmuştur, bu bölümde tüm ortaokul öğrencileri maddelerin hepsine doğru yanıt vermiş ve bölümün puan ortalaması 9,0 olarak ölçülmüştür.

Sadece 7 ve 8. sınıflarda ölçülen “sözcüklerde eşseslilik” alanına bakıldığında ise 7 ve 8. sınıflar arasında çok büyük bir başarı farkı gözlemlenmemekle birlikte 7. Sınıfların (4,3) 8. Sınıflardan(4,2) ortalama 0,1 puan daha yüksek bir başarı gösterdikleri ifade edilebilir. Bu bölümde 7. sınıf öğrencilerinin en yüksek düzeyde doğru cevap verdiği maddeler “gül ve “yaz” maddeleri(15 öğrenci) olmuş; en düşük düzeyde ise “yaş” maddesine cevap verilmiştir(11 öğrenci). Bölümde 8. sınıfların cevap verme durumlarına bakıldığında ise öğrencilerin en yüksek düzeyde “yaz” maddesine doğru cevap verdikleri(15 öğrenci) ; en düşük düzeyde ise “yol” maddesine doğru cevap verdikleri tespit edilmiştir(11 öğrenci).

Ortaokul öğrencilerinin semantik farkındalık becerilerinin başarı düzeyine bakıldığında ise en yüksek düzeyin 6. sınıflara ait olduğu ardından 7. sınıfların, 5. sınıfların geldiği tespit edilmiş en düşük başarı düzeyinin ise 5. sınıf öğrencilerine ait olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 21. Ortaokul Öğrencilerinin Sentaktik Farkındalık Becerileri Ortalama Puanları ve Yazma Becerileri Ortalama Puanları

Sınıflar	Kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma	Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma	Yazma Becerileri Ortalama Puanları
5.	3,1	3,2	72,2
6.	4,3	4,3	77,0
7.	3,5	3,5	74,6
8.	4,4	4,4	76,1

Ortaokul öğrencilerinin sentaktik farkındalık becerilerini ölçmek için 2 alt boyut belirlenmiştir, bunlar; “kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma”, “kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma” boyutlarıdır. Belirlenen her iki alt boyut ile ilgili ortaokul öğrencilerine cevaplamaları istenilen beşer madde oluşturulmuştur. Elde edilen verilerden oluşturulan tabloya bakıldığında “kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturma” bölümünde en yüksek düzeyde başarı gösteren öğrencilerin 4,4 puan ortalamasıyla 8.sınıf öğrencileri olduğu; ardından 6.sınıf öğrencilerinin (4,3), 7. sınıf öğrencilerinin (3,5) ve 5.sınıf öğrencilerinin (3,2) geldiği söylenebilir. Bu bölümde ortaokul öğrencilerinin en düşük ve en yüksek oranda verdiği cevaplar şu şekildedir; 5. sınıf öğrencilerinin en düşük oranda anlamlı cümle kurabildiği madde “rıhtım” (10 öğrenci) kelimesi, en yüksek oranda anlamlı cümle kurabildiği maddeler ise “rahat

uyumak”, “hayret” ve “hedef” olmuştur (13 öğrenci). Bölümde 6. sınıf öğrencilerinin başarı durumlarına bakıldığında en düşük oranda doğru anlamlı cümle kurabildiği maddenin “tutsak” (11 öğrenci) maddesi; en yüksek oranda anlamlı cümle kurulan maddelerin ise “kömürlük” ve “sevimli” (15 öğrenci) maddeleri olduğu görülmektedir.7. sınıf öğrencileri en yüksek oranda “kafes” , “üzüntü”, “heyecanlı” “toplantı” maddeleri ile ilgili anlamlı cümle kurabilmiş (15 öğrenci) ; sadece “başı gözü yarılmak” maddesinde 14 öğrencinin anlamlı cümle kurabildiği gözlenmiştir.8. sınıflarda bu bölümdeki “traktör”, “birdenbire”, “yetenek” “gayret sarf etmek” maddeleri tüm öğrenciler tarafından anlamlı olarak cümlelerde kullanılabilmiş (15 öğrenci); “uygarlık” maddesi 14 öğrenci tarafından anlamlı olarak cümle içinde kullanılabilmiştir.

“Kelimleri karışık olarak verilen atasözlerinin kelime dizimini doğru şekilde yapma” alt boyutunda ise ortaokul öğrencilerinin sınıflara göre verdiği en yüksek ve en düşük doğru cevaplar şu şekildedir; 5. sınıf öğrencilerinin en düşük düzeyde dizimini doğru yaptığı madde “Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.” maddesi(9 öğrenci) ; en yüksek oranda doğru dizimlediği madde ise “Gülme komşuna gelir başına.” maddesi (14 öğrenci) olmuştur. Bölümde 6. sınıfların durumuna bakıldığında en düşük oranda “Mum dibine ışık vermez.” maddesinin diziminin doğru yapıldığı (10 öğrenci) ; en yüksek oranda ise “.Damlaya damlaya göl olur.” ve “Bugünün işini yarına bırakma.” Maddelerinin (15 öğrenci) doğru dizildiği görülmektedir. 7.sınıfların en düşük oranda “Lafla peynir gemisi yürümez.” (7 öğrenci) ; en yüksek oranda ise “Denize düşen yılana sarılır.” Maddesini (15 öğrenci) doğru dizdiği görülmektedir. 8. sınıflarda en düşük oranda doğru cevap “Köprüyü geçene kadar ayıya dayı derler.” (12 öğrenci) maddesine; en yüksek oranda doğru cevap ise “Tatlı dil yılana deliğinden çıkarır.” , “Yalancının mumu yatsıya kadar yanar.” ve “Bugünün işini yarına bırakma.” maddelerine (14 öğrenci) verilmiştir. Bu bölümde en yüksek başarıyı gösteren öğrenciler toplamda 5 maddeden 4,4 doğru cevap ortalaması ile 8. sınıflar; en düşük başarı gösteren öğrenciler ise 3,2 ile 5. sınıflar olmuştur.

Ortaokul öğrencilerinin sentaktik farkındalık becerilerinin başarı düzeylerine bakıldığında ise en yüksek düzeyin 8. sınıflara ait olduğu, ardından 6. sınıfların, 7. sınıfların geldiği tespit edilmiş en düşük ilişki düzeyinin ise 5. sınıf öğrencilerine ait olduğu gözlemlenmiştir.

Aşağıdaki tabloda elde edilen bulgu ve analizlerden ortaokul öğrencilerinin fonolojik, morfolojik, semantik ve sentaktik farkındalık becerileri bu 4 farkındalık becerisinin bir araya gelmesiyle oluşan üst dil farkındalık becerilerinin yazma becerileri puanları verilmiştir.

Tablo 22. Ortaokul Öğrencilerinin Tüm Farkındalık Becerilerinin Ortalama Puanları ve Yazma Becerisi Ortalama Puanları

Sınıf	Fonolojik Farkındalık Becerisi Ortalama Puanı	Morfolojik Farkındalık Becerisi Ortalama Puanı	Semantik Farkındalık Becerisi Ortalama Puanı	Sentaktik Farkındalık Becerisi Ortalama Puanı	Üst dil Farkındalık Becerilerinin Ortalama Puanı	Yazma Becerisi Ortalama Puanı (100 üzerinden)
5.	27,1	14,3	34,6	6,3	82,3	72,2
6.	29,1	21,0	36,8	8,6	95,5	77,0
7.	24,3	20,0	38,8	7,0	91,4	74,6
8.	24,5	23,0	41,9	8,8	98,2	76,1

Tablodaki veriler incelendiğinde 5, 6 ve 7. ve 8. sınıfların en yüksek oranda semantik farkındalık becerileri maddelerinden puan aldığı; ardından sentaktik; morfolojik ve sonuncu sırada fonolojik farkındalık beceri puanlarının geldiği görülmektedir. 8. sınıfların farkındalık becerilerinin ortalama puanlarına bakıldığında ise en yüksek puan ortalamasının semantik farkındalık becerilerine ait olduğu ardından sentaktik, morfolojik ve en düşük puan ortalamasına sahip beceri alanının fonolojik farkındalık becerileri alanı olduğu görülmektedir. Tüm ortaokul öğrencilerinin en düşük farkındalık becerilerinin “morfoloji ve fonoloji ” ve genel olarak en yüksek başarılarının “semantik farkındalık becerileri” alanına ait olması, bu durumun öğretim ilkelerinden hayatilik, basitten karmaşığa, somuttan soyuta ve aktivite ilkeleri (Hesapçioğlu, 2011; Şahan, 2014) ile ilişkili olmasına bağlanabilir. Kazandırılan dil yapısının gerçek hayatta sıklıkla kullanılabilir olması, o dil yapısının doğru kullanılmasına sebep olur öğrencilerin eklerden çok kelime anlamlarında başarılı olmaları bu yapıları kullanma sıklıkları ile ilgilidir. Öğrencilerin öğrenmelerinde “basitten karmaşığa” ilkesi de oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Öğrenciler önce dildeki anlamsal yapıları öğrenip daha sonra şekilsel küçük yapıları öğrenmeyi başarabilmektedirler. Morfolojik farkındalık testi hazırlanırken pilot uygulama sonucu 5. sınıfların “fiilden fiil yapan ek” ve “dilek şart kipleri” konuları öğrencilerin gelişimsel seviyesine uygun bulunmayarak çıkarılmış 5. sınıflar buna rağmen morfolojik farkındalık becerileri alanında diğer kademelere göre düşük bir başarı elde etmiştir. Öğrencilerin “morfolojik farkındalık becerileri” boyutunda başarılarının düşük “semantik farkındalık” boyutunda yüksek olması farkındalık becerilerinden soyut alana en yakın olmasına bağlanabilir, çocuklar dil gelişimi bu ilkeye göre; önce sesleri anlamlı bir şekilde bir araya getirmeyi öğrenir (fonolojik farkındalık) daha sonra kelimelere anlam yüklemeyi öğrenir (semantik farkındalık), sonra kelimeleri anlamlı biçimde bir araya getirir (sentaktik farkındalık) ve en son eklerle kompleks yapılar oluşturmayı öğrenir (morfolojik farkındalık).

IV. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Elde edilen veri ve analizlerden ortaokul öğrencilerinin üstdil farkındalık becerileri ve yazma becerileri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu söylemek mümkündür. Üstdil farkındalık becerilerinin alt grupları olarak ele alınan fonolojik, morfolojik, semantik ve sentaktik farkındalık becerileri ayrı ayrı ele alındığında da yine aynı durum söz konusudur. Bu farkındalık becerileri ortaokul öğrencilerinin yazma becerileri üstünde olumlu bir etkiye sahiptir, farkındalık becerileri yüksek olan öğrencilerin yazma becerilerinin de yüksek olduğu; bu becerilerin düşük olduğu öğrencilerde yazma becerisinin de düşük olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmada üstdil farkındalık becerilerinin yazma becerilerini olumlu anlamda etkilediği ortaya çıkmıştır. Bu sebeple öğrencilerin üstdil farkındalık becerilerinin geliştirilmesi yazma becerilerinde de daha başarılı olabilecekleri anlamına gelmektedir. Hirshman(2000)'ın yaptığı çalışmada dil bozukluğu olan çocuklara bir süre boyunca farklı uygulamalarla üstdil eğitimi verilmiş; çocukların karmaşık düzendeki cümle yapılarını kullanabilmeye başladığı aynı zamanda yazılı ve sözlü ifade kullanımlarında da yükselmenin olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin bilişsel gelişim düzeylerine uygun alıştırmalar yapmaları sağlanarak üstdil farkındalık becerilerinin gelişmesine katkı sağlanabilir. Ayrıca İlköğretim Türkçe Dersi (5.Sınıflar), (6, 7, 8. Sınıflar) Öğretim Programı (MEB, 2006)'nda yer alan yazma beceri alanına ait bazı kazanımların üstdil farkındalık alanlarıyla da ilişkili olduğu görülmektedir. Bu kazanımların elde edilmesiyle üstdil farkındalık becerilerine ait kazanımlar elde edilebileceği söylenebilir. Üstdil farkındalık becerileri ile ilişkili tespit edilen yazma beceri alanına ait kazanımlar şu şekildedir;

5.Sınıflara ait kazanımlar “Kendini Yazılı Olarak İfade Etme” bölümünde tespit edilmiştir. Bunlar;

- “1.Kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanır.*
- 6.Yazılarında söz varlığından yararlanır.*
- 9.Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun kullanır.*
- 10.Yazılarında farklı cümle yapılarına yer verir.”* kazanımlarıdır.

Öğrencilerin “*kelimeleri yerinde ve anlamına uygun kullanabilmesi*” için cümlelerinin içinde kullandığı kelimeleri düzenli bir söz dizimiyle oluşturması gerekir. Bunun için öğrencinin dizimden kaynaklanan anlam farkını anlayabilmesi gerekmektedir. Bu durumun ise öğrencinin “sentaktik farkındalık beceri düzeyi” ile ilişkili olduğunu söylemek mümkündür.

“*Yazılarda söz varlığından yararlanılması*” öğrencinin dilindeki kelimelerin dil bilgisel olarak kelime yapılarının farkında olması (yapım eki almış kelimeler, çekim eki almış kelimeler), kelimenin hangi anlamda kullanıldığı bilgisinin olması (eş anlam, zıt anlam, terim anlam, eşsesli kelimeler) morfolojik ve semantik farkındalık becerileri ile ilişkilidir. Yazma becerileri kapsamında yazılarında söz varlığını aktif bir biçimde kullanabilen bir öğrencinin aynı zamanda morfolojik ve semantik farkındalık beceri düzeyinin de söz varlığını kullanmayla ilişkili olduğu söylenebilir.

“*Yazılarında kelime türlerini işlevine uygun kullanır*” kazanımı öğrencinin kelimeyi isim,sıfat, zarf, vb. türlerin yanısıra çekim ve yapım eki almış kelimelerin yerine göre uygun bir biçimde kullanılabilmesi ile ilişkilidir bu durum ise öğrencinin dilindeki morfolojik yapıların farkında olmasıyla mümkündür.

“*Yazılarında farklı cümle yapılarına yer verir.*” kazanımının gerçekleşebilmesi için öğrencilerin basit, bileşik, sıralı, bağlı vb. cümle yapılarını nasıl kullanması gerektiğinin bilinmesi gerekmektedir. Öğrencinin bu cümle yapılarını biliyor olması morfolojik(ör : şart cümlesinin –se, -sa eki ile oluşturulabildiğinin farkında olması) ve sentaktik (sıralı ya da bağlı cümlelerin söz diziminin nasıl olması gerektiğinin farkında olması) alanları ilgilendirdiğinden dolayı öğrencilerin bu alanlarla ilgili farkındalık becerisinin boyutuna dair bilgi verebilmektedir.

6-8.Sınıflara ait tek kazanım “*Yazma Kurallarını Uygulama*” bölümünde tespit edilmiştir. Bu “Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurar.” kazanımıdır. Öğrencilerin Türkçenin kurallarına uygun cümleler kurabilmesi için şekilsel ve anlamsal olarak doğru kelimeler seçebilmesi, seçtiği bu kelimeleri mantıklı ve Türkçe cümle yapısına uygun bir dizimle cümle haline getirebilmesi gerekir ve bu durum öğrencinin morfolojik, semantik ve sentaktik farkındalık becerileriyle ilişkilidir.

5, 6-8. sınıflara ait Türkçe Dersi Öğretim Programı (MEB, 2006)’nda yer alan yazma beceri alanına ait kazanımlarla fonolojik farkındalık becerileri alanı arasında herhangi bir ilişki tespit edilememiştir. Bu durumun sebebinin fonolojik farkındalık becerisinin “ses düzeyinde” bir farkındalık becerisi olması ve kazanımının daha küçük yaşlarda beklenmesi olduğu düşünülmektedir fakat yapılan çalışmada ortaokul öğrencilerinin fonolojik farkındalık düzeylerinin geliştirilmeye ihtiyaç duyulduğu alanların olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin yazma becerileri alanındaki kazanımları elde edebilmesinde morfolojik, semantik, sentaktik farkındalık becerileri önemli bir rol oynamaktadır. Bu sebeple öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için üstdil farkındalık becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmaların yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

1.Yapılan çalışmada, ulusal ve uluslararası çalışmalarda üstdil farkındalık becerileri ile yazı türleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara çok düşük düzeyde rastlanmıştır. Farklı yazı türleri ile (Teknik yazma, yaratıcı yazma) üstdil farkındalık becerileri arasındaki ilişkiyi ölçecek bir çalışma yapılabilir.

3.Fonolojik farkındalık ve yazma becerisi; morfolojik farkındalık ve yazma becerisi; semantik farkındalık ve yazma becerisi; sentaktik farkındalık ve yazma becerisi ilişkisi çalışmalarda ayrı ayrı ele alınarak kapsamlı çalışmalar yapılabilir.

3.Yapılan çalışmada fonolojik farkındalık becerileri dışında hiçbir farkındalık becerisi için oluşturulmuş bir ölçeğe rastlanmamıştır. Tüm farkındalık becerileri için güvenilirliği ve kapsam geçerliği yüksek ölçekler hazırlanabilir.

4.Alanyazın taramasında üstdil farkındalık becerileri ile okuma becerileri arasındaki ilişki üzerine birçok çalışma yapıldığı görülmüş; dilin diğer beceri alanları(konuşma, dinleme, yazma) ile ilgili böyle duruma rastlanmamıştır. Üstdil farkındalık becerileri ile dilin konuşma, dinleme, yazma beceri alanları arasındaki ilişkiyi ölçen çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

Acarlar,F., Turan,F. (2002). Türk Çocuklarında Üstdil Becerilerinin Gelişimi ve Okuma ile ilişkisi.*Türk Psikoloji Dergisi*. 17 (50), 63-73.

Aksan, D. (1997). *Anlambilim, Anlambilim Konuları ve Türkçenin Anlambilimi*. Ankara : Engin Yayınevi.

Allor, J. H. (2002). The Relationships of Phonemic Awareness and Rapid Naming to Reading Development. *Learning Disability Quarterly*. 25, 47-57.

Altun,M.(2004). Türk Atasözleri Üzerine Sentaktik bir İnceleme. *Akademik Araştırmalar Dergisi (Journal of Academic Studies)*. 6(21),79-91.

Anthony, J.L., Francis D.J. (2005). Development of Phonological Awareness. *Current Directions in Psychological Science*. 14(5).

Beyreli,L.,Çetindağ Z.,Celepoğlu A.,(2005).*Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara : Pegem Akademi Yayıncılık.

Bialystok, E., Ryan, B. E. (1985). Toward a Definition of Metalinguistic Skill. *Merrill-Palmer Quarterly*. 31(3), 229-251.

Bowey, J. A., & Patel, R. K. (1988). Metalinguistic Ability and Early Reading Achievement, *Applied Psycholinguistics*. 9,367-383.

Cain, K. (2007). Syntactic Awareness and Reading Ability: Is There Any Evidence For a Special Relationship?. *Applied Psycholinguistics*. 28, 679-694.

Calp, M. (2010). *Özel Eğitim Alanı Olarak Türkçe Öğretimi(4.baskı)*. Ankara : Nobel Yayın Dağıtım.

Carter, C., Bishop, J., Kravits, L. (2002). *Key to Effective Learning (3rd Ed.)*.New Jersey : Printice Hall.

Carlisle, J. F. (2000). Awareness Of The Structure And Meaning Of Morphologically Complexwords: Impact on Reading. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*. 12, 169–190.

Carlisle, J. F., Fleming, J. (2003). Lexical Processing of Morphologically Complex Words in The Elementary Years. *Scientific Studies of Reading*. 7, 239–254.

Çetin, B. (2002). *Kompozisyon Tipi Sınavlarda Kompozisyonun Biçimsel Özelliklerinden Kestirilen Puanların Anahtarla ve Genel İzlenimle Puanlanmasından Elde Edilen Puanlarla İlişkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara : Hacettepe Üniversitesi.

Chaney, C. (1994). Language Development, Metalinguistic Awareness, and Emergent Literacy Skills of Three-Year-Old Children in Relation to Social Class. *Applied Psycholinguistics*. 15, 370-394.

Chard, D. J., Dickson S. V. (1999) Phonological Awareness: Instructional and Assessment Guidelines. *Intervention in School and Clinic*. 34 (5), 261-270.

Chaudron, C. (1983). Research on Metalinguistic Judgements: A Review of Theory, Methods and Results. *Language Learning*. 33(3), 343-377.

Chomsky, N. (2001). *Dil ve Zihin* (Çev.: A. Kocaman). Ankara : Ayraç Yayınevi.

Coşkun, E. (2007). Geçmişten Günümüze Türkçe Öğretimi. A. Kırkkılıç ve H. Akyol, (Ed.) *İlköğretimde Türkçe Öğretimi İçinde* (1-13). Ankara: PegemA Yayıncılık.

Covey, Stephen, R. (2006). *Etkili İnsanların Yedi Alışkanlığı* (29. Basım, çev. Osman & Filiz Nayır Deniztekin). İstanbul : Varlık Yayınları.

Çifci, M. (2006). Türkçe Öğretiminin Sorunları. (Editörler: Gülsevin, G. ve Boz, E.). *Türkçenin Çağdaş Sorunlar*. (77-134) . Ankara : Gazi Kitabevi.

Craik, F. I. M., Lockhart, R. S. (1972). Levels of Processing: A Framework for Memory Research. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*. 11, 671-684.

Deacon, S. H., Kirby, J. R. (2004). Morphological Awareness: Just “More Phonological”? The Roles of Morphological and Phonological Awareness in Reading Development. *Applied Psycholinguistics*. 25, 223–238.

Demir, S., Fer, S. (2009). 2005 Öğretim Programını Değerlendirme Envanterinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. VI(II), 207-231.

Demir,T.(2013) ,İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerileri ile Yazma Özyeterlik Algısı Üzerine Bir Çalışma. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*. 2 (1), 84-114.

Demirci, K. (2011). Fonem Teorisinin Önemi Hakkında. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 6(2) , 359-366.

Demirel, Ö. (2003).*Türkçe Öğretimi*. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Demirel, Ö. ve Şahinel, M. (2006). *Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi (7.Baskı)*. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Demirel,Ö.(2007).*Öğretim İlke ve Yöntemleri Öğretme Sanatı(12.Baskı)*. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Deniz, K. (2003). Yazılı Anlatım Becerileri Bakımından Köy ve Kent Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Durumu.*Türklük Bilimi Araştırmaları (Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı)*.13,233-255.

Doğan,F.(2011). *2005 Programında 8.Sınıfa Yönelik Yazma Eğitiminin Değerlendirilmesi Afyonkarahisar Örneği*, Afyonkarahisar : Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi).

Durgunoğlu, A.Y.,Öney, B. (1999). A Cross-Linguistic Comparison of Phonological Awareness and Word Recognition. *Reading and Writing: An Interdisciplinary Journal*. 11, 281-299.

Durgunoğlu, A. Y.,Öney, B. (2000). Literacy Development in Two Languages: Cognitive and Sociocultural Dimensions of Cross-Language Transfer. *In Editor Proceedings of the A Research Symposium on High Standards in Reading for Students From Diverse Language Groups*.78–99.

Edwards, H. T., Kirkpatrick, A. G. (1999). Metalinguistic Awareness in Children: A Developmental Progression. *Journal of Psycholinguistic Research*. 28(4), 313-329.

Ehri, L. C. (1989). The Development of Spelling Knowledge And Its Role in Reading Acquisition and Reading Disability. *Journal of Learning Disabilities*. 22, 356-365.

Erdoğan, Ö. (2009). *İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Fonolojik Farkındalık Becerileri ile Okuma ve Yazma Becerileri Arasındaki İlişki(Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi)*. Ankara : Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Ergün,M.,Özdaş ,A.(1997). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. İstanbul : Kaya Matbaacılık.
- Fer,S. (2005). 1923 Yılından Günümüze Cumhuriyet Dönemi İlköğretim Programları Üzerine Bir İnceleme. *Cumhuriyet Dönemi Eğitim Politikaları Sempozyumu*. İstanbul : Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi ve Başbakanlık Atatürk Kültür , Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, 7-9 Aralık.
- Fisher, A. M., & Craik, F. I. M. (1977). The Interaction Between Encoding and Retrieval Operations in Cued Recall. *Journal of Experimental Psychology, Human Learning and Memory*. 3,701-711.
- Flood, J., Menyuk, P. (1983). The Development of Metalinguistic Awareness and its Relation to Reading Achievement. *Journal of Applied Developmental Psychology*. 4(1), 65-80.
- Foorman, B. R., Petscher, Y., Bishop, M. D. (2012). The Incremental Variance of Morphological Knowledge to Reading Comprehension in Grades 3–10 Beyond Prior Reading Comprehension, Spelling, and Text Efficiency. *Learning and Individual Differences*.22, 792–798.
- Gelen,İ., Beyazıt, N. (2007). Eski ve Yeni İlköğretim Programları ile İlgili Çeşitli Görüşlerin Karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*.51,457-476.
- Gibb, C., & Randall, P.E. (1988). Metalinguistic Abilities and Learning to Read. *Educational Research*. 30 (2), 135- 141.
- Ginsberg, D., Honda, M., O’Neil, W. (2011). Looking Beyond English: Linguistic Inquiry for English Language Learners. *Language and Linguistics Compass*. 5(5), 249-264.
- Gombert,J.,E.(1992). *Metalinguistic Development*. Chicago : University of Chicago Press.
- Göçer,A.(2010).Türkçe Öğretiminde Yazma Eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(12).
- Gray, A.ve McCutchen, D. (2006). Young Readers' Use of Phonological Information: Phonological Awareness, Memory, and Comprehension. *Journal of Learning Disabilities*. 39 (4), 325–333.
- Günay,D. (2007). *Metin Bilgisi*. İstanbul : Multilingual.

Güneş., F.(2004). *Okuma-Yazma Öğretimi ve Beyin Teknolojisi (3.Baskı)*.İstanbul : Ocak Yayınları.

Güneş, F.(2007). *Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma*. Ankara : Nobel Yayınları.

Güneş, F.(2009). Türkçe Öğretiminde Günümüz Gelişmeleri ve Yapılandırıcı Yaklaşım. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 6(11).

Hakes,D.,T.(1980). *The Development of Metalinguistic Abilities in Children*. Verlag : Springer.

Harris, R.(1989). How Does Writing Restructure Thought?. *Language and Communication*. 9,99- 106.

Hesapçioğlu, M.(2011). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara : Babil Yayınları.

Hirschman, M.(2000). Language Repair via Metalinguistic Means. *International Journal of Language and Communication Disorders*. 35 (2), 251-268.

Jakobson,R.,Hale, M.(2002). *Fundamentals of Language*.Berlin : De Gruyter.

Juel, C., Griffith, P.,Gough, P. B.(1986). Acquisition of Literacy: A Longitudinal Study of Children in First and Second Grade. *Journal of Educational Psychology*. 78,243-255.

Kaplan M.(2001). *Kültür ve Dil(14. Baskı)*. İstanbul : Dergâh Yayınları.

Karahan,L.(2007).*Türkçede Söz Dizimi*. Ankara : Akçağ Yayınları.

Karmiloff-Smith, A., Grant, J., Simms, K., Jones, M. C., & Cukkle,P. (1996). Rethinking Metalinguistic Awareness: Representing and Accessing Knowledge About What Counts As A Word. *Cognition*. 58, 197-219.

Kılıç. V. (2009). *Anlambilime Giriş*. İstanbul : Papatya Yayıncılık.

Kıran.,Z.,Kıran.,A.,E.(2012).*Dilbilime Giriş*. Ankara : Seçkin Yayıncılık.

Kiefer,M.J. ,Box C.D. (2013). *Derivational Morphological Awareness, Academic Vocabulary and Reading Comprehension in Linguistically Diverse Sixth Graders*. Learning and Individual Differences. 24, 168–175.

Kingman, J.(1988). *Report of the Committee of Enquiry into the Teaching of English Language*. London : HMSO.

Kirby, J.R., Desrochers, A., Roth, L., ve Lai, S. S.V. (2008). Longitudinal Predictors of Word Reading Development. *Canadian Psychology*. 49, 103-110.

Kirby, J. R., Deacon, S. H., Bowers, P. N., Izenberg, L., Wade-Woolley L., Parrila R. (2012). Children's Morphological Awareness and Reading Ability. *Read Write*. 25, 389-410.

Kolinsky, R., Cary, L., Morais, J. (1987). Awareness of Words as Phonological Entities : The Role of Literacy. *Applied Psycholinguistics*. 8, 223-232.

Korkmaz, Zeynep. (1992). *Grammer Terimleri Sözlüğü*. Ankara : Türk Dili Kurumu Yayınları.

Kuo, L-J., Anderson, R. C. (2006). Morphological Awareness and Learning to Read: A Cross-Language Perspective. *Educational Psychologist*. 41-3, 161-180.

Lerkkanen, M.K., Rasku-Puttonen, H., Aunola, K., Nurmi, J.E. (2004). Development Dynamics of Phonemic Awareness and Reading Performance During the First Year of Primary School. *Journal of Early Childhood Research*. 2 (2), 139-156.

Lightsey, G., E., Frye, B., J. (2004). Teaching Metalinguistic Skills To Enhance Early Reading Instruction. *Reading Horizons*. 45(1).

Lomax, R., G., McGee, L., M. (1987). Young Children's Concepts About Print and Reading: Toward a Model of Word Reading Acquisition. *Reading Research Quarterly*. 22(2), 237-256.

Lundberg, I, Frost, J., Petersen, O. (1988). Effects of An Extensive Program For Stimulating Phonological Awareness in Preschool Children. *Reading Research Quarterly*. 23 (3), 263-284.

MacLean, M., Bryant, P., Bradley, L. (1987). Rhymes, Nursery Rhymes and Reading in Early Childhood. *Merrill-Palmer Quarterly*. 33, 255-282.

MEB (2005). *İlköğretim Türkçe Dersi (1-5. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara : Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı.

MEB (2006). *İlköğretim Türkçe Dersi (6, 7 ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara : Devlet Kitapları Müd. Basım Evi.

Menyuk, P., Chesnick, M. (1997). Metalinguistic Skills, Oral Language Knowledge, and Reading. *Topics in Language Disorders*. 17 (3), 75-87.

Nicholas,H., Lightbown, M.,P. (2008).*Second Language Acquisition and The Young Learner,Philp,J.,Oliver,R.,Mackey,A.(Ed), Defining Child Second Acquisition, Defining Roles For L2 Instruction.* Amsterdam /Philadelphia : John Benjamins Publishing Company.

Oudeans, M. K.(2003). Integration of Letter-Sound Correspondences and Phonological Awareness Skills of Blending and Segmenting: A Pilot Study Examining The Effects of Instructional Sequence on Word Redaing for Kindergarten Children With Low Phonological Awareness. *Learning Disability Quarterly.* 26, 258-279.

Özbek,R.(2008).*Öğretim İlke ve Yöntemleri.Gürbüz Ocak(Ed.).Öğrenme Öğretme Süreci.*160-195. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Raimes, A.(1983). *Techniques in Teaching Writing.* Oxford : Oxford University Press.

Ramirez, G., Chen, X., Geva, E.,Kiefer, H. (2010). Morphological Awareness in Spanish-Speaking English Language Learners: Within and Cross-Language Effects on Word Reading. *Reading and Writing.* 23(3-4) 337-358.

Roberts,A.,D. (2011). *The Role of Metalinguistic Awareness in The Effective Teaching of Foreign Language.* Berlin : Peter Lang.

Saussure De F.(1998). *Genel Dilbilim Dersleri (Çev. Berke Vardar).* İstanbul : Multilingual Yayınevi.

Sayar,F.,Turan,F.(2012). Okuma Gelişiminde Üstdil Farkındalığı, Sesbilgisel Süreçler ve Bellek Süreçlerinin Etkisi: Kısa Süreli Bellek ve Çalışma Belleği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi.* 13(2).

Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme.* Ankara : Anı Yayıncılık.

Solesa,D. (2011). Cognition and Metalinguistic Awareness As Sine Quibus Non For Solving Verbal Problems. *Studia Psychologica.*53(1).

Sonnenschein, S., ve Munsterman, K. (2002). The Influence of Home-Based Reading Interactions on 5-Year-Olds Reading Motivations and Early Literacy Development. *Early Childhood Research Quarterly.* 17, 318-337.

Snow, C. E., Burns, S. M., Griffin, P.(1998). *The Process of Learning to Read. Preventing Reading Difficulties in Young Children.* Washington, D. C. : National Academy Press. 41-84.

Stahl, S. A., ve Murray, B.A. (1994). Defining Phonological Awareness and Its Relationship to Early Reading. *Journal of Educational Psychology*. 86, 221-234.

Şahan,H.,H.,(2014).*Eğitimde Program Geliştirme & Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara : Pegem Akademi Yayınları.

Şen,S.,Yıldız Çiçekler,C.,Yılmaz,R. (2010). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden ve Etmeyen 5- 6 Yaş Çocukların Üstdil Becerilerinin İncelenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 29(2), 37-54.

Taşer, S. (2009). *Konuşma Eğitimi*. İstanbul :Pegasus Yayınları.

Temizkan, M., Sallabaş, E. (2009). Öğretmen Adaylarının Okuma ve Yazmaya Yönelik Tutumlarının Karşılaştırılması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*.155-176.

Tinkel, A. J. (1986). *Language Awareness in The Sixth Form*. Modern Grammer Studies. 3, 33-52.

Toklu,O.(2003). *Dilbilime Giriş*. Ankara : Akçağ Yayıncılık.

Torneus, M. (1984). Phonological Awareness and Reading: A Chicken and Egg Problem?, *Journal of Educational Psychology*,76 (6), 1346-1358.

Tunmer, W. E., Bowey, J. A.,Grieve, R. (1983). The Development of Young Children's Awareness of the Word as A Unit of Spoken Language. *Journal of Psycholinguistic Research*.12 (6), 567-594.

Tunmer, W. E., Nesdale, A. R. (1985). Phonemic Segmentation Skill and Beginning Reading. *Journal of Educational Psychology*. 77,417-427.

Turan,F.,Akoğlu,G.(2011).Okul Öncesi Dönemde Sesbilgisel Farkındalık Eğitimi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 36(161),64-75.

Uçgun,D.(2011).*Yazma Eğitimi*. Murat Özbay (Ed.),*İlköğretim Programlarında Yazma Eğitimi*,1-20. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Ungan, S. (2007). Yazma Becerisinin Önemi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 23, 461-472.

Vardar, B. (1998). *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü(2.Basım)*. İstanbul : Abc Kitabevi.

Vellutino, F. R., Scanlon, D. M. (1987). Phonological Coding; Phonological Awareness, and Reading Ability; Evidence From a Longitudinal and Experimental Study. *Merrill-Palmer Quarterly*. 33 (3), 321-363.

Welsch, J. G., Sullivan A., Justice L. M. (2003). That's My Letter!: What Preschoolers Name Writing Representations Tell Us About Emergent Literacy Knowledge. *Journal of Literacy Research*. 35 (2), 757-776.

Yalçın, S., D. (1998). Yazma Eğitiminde Yeni Bir Araştırma Alanı: Yaratıcı Yazarlık. *Türkçenin Öğretimi ve Eğitimi Sempozyum Bildiriler*, AÜ TÖMER : Gaziantep Şubesi Yayını. 145 -152.

Yangın, B. (2002). *Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi*. Ankara : Dersal Yayıncılık.

Yıldız,D.,Okur,A.,Arı,G.,Yılmaz,Y.(2006). *Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi, Cemal Yıldız (Ed.)*. Ankara : Pegem A Yayıncılık.

Zipke, M. (2007). The Role of Metalinguistic Awareness in the Reading Comprehension of Sixth and Seventh Graders. *Reading Psychology*. 28(4), 375-396.

EK 1:**ÜST DİL FARKINDALIK TESTLERİ (5.SINIFLAR)****a.****1.Aşağıda verilen kelime gruplarını ve cümleleri tek tek ayırınız.**

Ör: Ben /geldiğimde/evden/çıkılmıştı.

- Dudak bükme
- Eli ayağı dolaşmak
- Kurtuluş savaşı
- Küçük çocuk onu yerde yuvarlayıp duruyordu.
- Hava karardığında insanlar evlerine giderler.

2.Aşağıda verilen kelimeler ve cümlelerle ses ahengi oluşturacak cümleler oluşturunuz.

- Barış
- Kar tanesi
- Pırıl pırıl
- Kucağımda çiçekler, yüreğimde sen.
- Dolanın yurdun dört bir yanını.

3.Aşağıda verilen kelimeleri hecelerine ayırınız.

- Şenlik
- Uçurtma
- Yaşlılık
- Başöğretmen
- Çekmece

4.Aşağıdaki kelimelerin ilk sesini ve son sesini yuvarlak içine alınız.

- Semender
- Kurdele
- Kuşburnu
- Kristal
- Asansör

5.Aşağıda verilen sözcüklerin bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturunuz.

- Ülke →
- Sel →
- Doğuş →
- Gözlük →
- şırıl şırıl→

6.Aşağıdaki kelimeleri seslerine ayırınız.

- Başkalaşım
- Tekerleme
- Astronot
- Gündelik
- Hatıra

7.Aşağıdaki kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı yeni kelimeler oluşturunuz.

- Ayı →
- diri →
- Kayıp→
- Tuzak→
- Çorak →

8.Aşağıda karışık halde verilen seslerden anlamlı kelimeler oluşturunuz.

k-ç-u-a

 →
i-r-e-m-s

 →
ü-k-ü-t-l-r

 →
e-i-m-a-n-k

 →
e-l-ğ-e-c-n-e

 →

b.

Aşağıdaki cümlelerin akışına uygun olarak, parantez içine alınan kelimelere uygun ekler getiriniz.

- 1.Çantasındaki (kitap) .....hepsi ıslanmıştı.
- 2.Akşam (ev)..... gittiğinde onu bir sürpriz bekliyordu.
- 3.Selçuk o (gece)..... rahat uyuyarak geçirdi.
- 4.Ogün (yol)..... yaşlı bir dedenin karşıya geçmesine yardım etti.
- 5.Bu akşam (iş) ..... dönerken istediğin oyuncağı alacağım.
- 6.Benim öyle (beceriler) ..... yoktur.
- 7.Yeni aldığın (araba)..... çok güzel.
- 8.Türkçe (öğretmen) ..... bunu hepimize görev olarak verdi.
- 9.Sizin (arkadaşlar).....bizi yanlış anladı.
- 10.Ayla ve Ahmet kavgada bütün (defterler).....yerlere savurdu
- 11.(Dayım) .....öğrettiği tekerlemeler sayesinde ödevim çok güzel olmuştu.
- 12.Bu söylenmesi zor tekerlemeye (günler) ..... çalıştım.
- 13.Sabahın ilk (ışıkları).....sokaklar aydınlanmaya başladı.
- 14.Uzayda bulunmak hepimize çok çekici (gelmek).....
15. Ağaçlar göğü öyle bir kaplıyor ki gökyüzünü görmekte (zorlanmak).....
- 16.Artık derslerime (çalışmak).....
- 17.Sen (yetişmek)..... diye ben acele etmedim.
- 18.Bir yıl sonrasını (düşün).....buğday ek.
- 19.O iyi bir (öğret-).....
- 20.Ben gelişmeleri yakalamakta güçlük (çekmek).....
- 21.Sen bu konuyu (anlamamak).....
- 22.En iyi yatırımı küçük kardeşimiz (yapmak).....
- 23.Dersleri dinlemediğimiz için sınavda başarısız (olmak).....
- 24.Madem siz (gelmemek).....; ben gelirim.
- 25.Wright kardeşler makineden çok iyi (anlamak).....
- 26.Elindeki kağıdı daha iyi okuyabilmek için (göz-).....taktı.
- 27.Kar yağdığında sıkı giyinmediği için (hasta-).....
- 28.Ahmet sınavdan yüksek alanların hep (çalış-) .....(çalış-)arkadaşları olduğunu gördü.

c.

1.Aşağıda verilen kelimeleri eş veya yakın anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Şenlik	*Hatıra
*Armağan	*Vakit
*hürriyet	*Irmak
*zaman	*Sultan
*düş	*Siyah
*padişah	*Yaşam
*Anı	*Özgürlük
*Kara	*Hediye
*nehir	*Rüya
*hayat	*Festival

2. Aşağıda verilen kelimeleri zıt anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Hüzün	*Aşağı
*Mutlu	*Sıcak
*Çabuk	*Büyük
*Sessiz	*Sevinç
*Yüksek	*Üzgün
*Açık	*Hızlı
*Karanlık	*Alçak
*Soğuk	*Aydınlık
*Küçük	*Yavaş
*Yukarı	*Kapalı

3. Aşağıda bazı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde altı çizili kelimelerin gerçek anlamlı mı mecaz anlamlı mı olduğunu bulunuz.

1. Eşyalar <u>sağlam</u> olarak teslim edildi.	A)Mecaz	B)Gerçek
2. Bu yaz tatil yapamayacağıma <u>yanıyorum</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
3. Yaşadığı son olaylar onu yıktı.	A)Mecaz	B)Gerçek
4. <u>Tatlı</u> sözlerle çocuğu sevindirdi.	A)Mecaz	B)Gerçek
5. Tekne denizin <u>koyu</u> mavi sularında turistleri gezdiriyor.	A)Mecaz	B)Gerçek
6. Adam öyle <u>açık</u> sözler söyledi ki hepimizin morali bozuldu.	A)Mecaz	B)Gerçek
7. Hiç böyle <u>tatlı</u> elma yememişti.	A)Mecaz	B)Gerçek
8. <u>Sıcak</u> bir bakış eritir kalplerdeki buzları.	A)Mecaz	B)Gerçek
9. Masayı <u>kuru</u> bir bezle sildiler.	A)Mecaz	B)Gerçek
10. Bana her zaman <u>soğuk</u> davranıyor.	A)Mecaz	B)Gerçek

4. Aşağıdaki kutucuklarda verilen kelimeleri çağrıştırdığını düşündüğünüz başlığın altına yazınız.

Ameliyat	Ofsayt	Tabak	Penaltı	Doktor
Hemşire	Tencere	Gol	Kaşık	

Tıp

- 1.
- 2.
- 3.

Futbol

- 1.
- 2.
- 3.

Mutfak

- 1.
- 2.
- 3.

d.

1.Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturunuz.

- *Rıhtım →
- *Yamaç →
- *Rahat uyumak →
- *Hayret →
- *Hedef →

2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerini bularak altlarına yazınız.

*dost kalır kusursuz arayan dostsuz.

*söyle sana kim arkadaşını bana söyleyeyim olduğunu.

*bağ bakmazsan olur dağ olur bakarsan.

*kara olur belli dost günde .

*gelir komşuna başına gülme.

EK 2 :

ÜST DİL FARKINDALIK TESTLERİ (6.SINIFLAR)

a.

1.Aşağıda verilen kelime gruplarını ve cümleleri tek tek ayırınız.

Ör: Ben /geldiğimde/evden/çıkılmıştı.

- Türk ordusu
- Antep fıstığı
- Sıhhatine iyi bakmak
- Yoğun kar yağışının ardından akasya ağaçlarının beli büküldü.
- Orman, hayat damarımız, can damarımız gibidir.

2.Aşağıda verilen kelimeler ve cümlelerle ses ahengi oluşturacak cümleler oluşturunuz.

- Kahraman
Saldırgan
- Ana sevgisinden sıcak
İnsanlığa açar kucak

- Dört tarafi inci, mercan,
Her sayfada bir heyecan,
Ruhumuza can verir can
- Doğru, bu güne kadar dayanmışsın,
Dimdik durmuş, boyun eğmemişsin
- Ama sizin soy nedense gider
Sulu, rüzgârlı yerlerde biter.

3.Aşağıda verilen kelimeleri hecelerine ayırınız.

- Süzgeç
- Kütüphane
- Hayallerimiz
- Kömürlük
- Bağımsızlık

4.Aşağıdaki kelimelerin ilk sesini ve son sesini yuvarlak içine alınız.

- Saldırgan
- Alışveriş
- Cıvıltı
- Milletvekili
- Denizanası

5.Aşağıda verilen sözcüklerin bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturunuz.

- Meşe →
- Simya →
- Bakla →
- Sanat →
- Koşmak →

6.Aşağıdaki kelimeleri seslerine ayırınız.

- Saldırgan
- Alışveriş
- Cıvıltı
- Milletvekili
- Denizanası

7. Aşağıdaki kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı yeni kelimeler oluşturunuz.

- Taş →
- Kova →
- Yamaç →
- Kömür →
- Karalık →

8. Aşağıda karışık halde verilen seslerden anlamlı kelimeler oluşturunuz.

- u-r-y-t →
- ö-k-f-e-t →
- i-n-z-i-r-c →
- Ö-z-s-ü-k-l →
- e-l-e-k-e-b-k →

b.

Aşağıdaki cümlelerin akışına uygun olarak, parantez içine alınan kelimelere uygun ekler getiriniz.

1. Kütüphaneden aldığı kitabın bütün (sayfa) ..... yırtık çıkmıştı.
2. Selanik sokaklarında gördüğü askerler (Mustafa Kemal)..... etkilemişti.
3. Atatürk at üstünde yorulmadan uzak (yer) ..... gidebilirdi.
4. (Dünya)..... hiçbir dost, insana kitaptan daha yakın değildir.
5. Babam (pazar)..... 2 kilogram domates, 5 kilogram patates ve 3 kilogram soğan aldı.
6. Bugün beni okuldan almaya (anne)..... geldi.
7. Senin (gözler)..... mavi; ablanın ki kahverengi.
8. (Hasan)..... yanaklarından yaşlar süzülüyordu.
9. Yağmurun altında öyle ıslanmıştık ki (elbise)..... kuru hiçbir nokta kalmamıştı.
10. Annem “(öğretmen)..... sizi yormamak için fazla ödev vermemiş.” dedi.
11. Askerin içinde onların (hikaye)..... bilmeyen, (şöhret)..... duymayan yoktu.
12. Çocuk (kuş)..... kanadından kopardığı tüyü ateşe doğru tutmuş.
13. Türk gemilerinin gelmesini bıkmadan (yıllar)..... beklemişti.

- 14.Nasrettin Hoca (karısı),..... birlikte komşuya gider.
 15.Mercan öteki köpekler gibi havlıyor; bahçe duvarından atlayarak kedileri (korkut-)
).....
 16.Bayramın ikinci günü bindirdim ninemi otobüse bayram yerine (götür-)
 17.Üstünden yıllar geçse de, Kayseri bu havasını (yitirmemek).....
 18. Bahar geldiğinde, havanın güzel ve güneşli olduğu günler, balkonu güneşi gören
 insanlar, hayvanlarını güneşlendirmek için balkona (çıkart-)
 19. Babam sözünü bitirir bitirmez boynuna sarılıp.....(öp-)
 20.Sen bana bunu (söyleme-)
 21.Eskici kösesini düdü,çivi kutusunu (kapat-)
 22.Yıldan yıla orman da su da bizden uzaklaşmakta ;biz de cezasını (çekmek-)
).....
 23.Siz en güçlü hayvanın fil olduğunu mu (düşün-)?
 24.Çitalar,saatte 112 km hızla (koş-).
 25.Dün minik köpeğe yemeğini veren (annem).
 26.Orada yaşadığı yıllarda (ingiliz-). konuşmayı öğrendi.
 27.Ufukta görünen Türk gemilerini görünce askerin içi (rahat-).
 28.Bu (yürü-). ninemi hayli yormuştu.
 29.Geçen sene mahallemize üç aile (taş-).

c.

1.Aşağıda verilen kelimeleri eş veya yakın anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Cümle	*Devrim
*Ülke	*Fakir
*İmkan	*Basit
*Yoksul	*Düşünce İnsanı
*Önemli	*Tümce
*Fikir Adamı	*Yanıt
*İnkılap	*Vatan
*Cevap	*Olanak
*Kolay	*Mühim
*Hediye	*Armağan

2. Aşağıda verilen kelimeleri zıt anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Geri	*İnce
*Al-	*İniş
*Tutsak	*Bozuk
*Kalın	*Düşman
*Sabah	*Taze
*Yokuş	*İleri
*Sağlam	*Ver-
*Bayat	*Özgür
*Dost	*Tatlı
*Acı	*Akşam

3.Aşağıda bazı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde altı çizili kelimelerin gerçek anlamlı mı mecaz anlamlı mı olduğunu bulunuz.

1. Cesaretinin <u>kırılmasına</u> sen sebep oldun.	A)Mecaz	B)Gerçek
2. Kitapları taşıırken <u>kolum koptu</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
3. <u>Kör adama</u> kimse yardım etmedi.	A)Mecaz	B)Gerçek
4. Hava <u>soğuk</u> dışarı çıkmayın.	A)Mecaz	B)Gerçek
5. Yeni gelen öğrenci sınıfa çabuk <u>ısındı</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
6. Seninle <u>açık</u> konuşacağım.	A)Mecaz	B)Gerçek
7. Soba yanınca oda hemen <u>ısındı</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
8. Havada savaş <u>kokusu</u> vardı.	A)Mecaz	B)Gerçek
9. Onun <u>pişkinliğine</u> bir anlam veremedik.	A)Mecaz	B)Gerçek
10. Birdenbire lamba <u>söndü</u> , ortalık karardı.	A)Mecaz	B)Gerçek

4.Aşağıdaki kutucuklarda verilen kelimeleri çağrıştırdığını düşündüğünüz başlığın altına yazınız.

Sayı	Yüzme	Hikâye	Koşu	Açı
Voleybol	Roman	Üçgen	Şiir	

Spor

- 1.
- 2.
- 3.

Edebiyat

- 1.
- 2.
- 3.

Matematik

- 1.
- 2.
- 3.

d.

1.Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturunuz.

- *Kömürlük →
- *Sevimli →
- *Tutsak →
- *Başlık →
- *Çalgıcı →

2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerini bularak altlarına yazınız.

*Olur damlaya göl damlaya.

*Işık mum vermez dibine.

*İşini yarına bugünün bırakma.

*Bir kahvenin kırk vardır yıl fincan.

*Terzi dikemez söküğünü kendi.

EK 3 : ÜST DİL FARKINDALIK TESTLERİ (7.SINIFLAR)

a.

1.Aşağıda verilen kelime gruplarını ve cümleleri tek tek ayırınız.

Ör: Ben /geldiğimde/evden/çıkılmıştı.

- Can damarı
- Muhabbet kuşu
- Yorgunluk atmak
- Vaktiyle bu Ada'ya, bu zamanda kuşlar uçardı.
- Geleneksel Türk evlerinde kapılar, evin “hayat” adı verilen bölümüne açılır.

2. Aşağıda verilen kelimeler ve cümlelerle ses ahengi oluşturacak cümleler oluşturunuz.

- Binler tüylü kanat,
Çeşit çeşit surat.
- İstanbul'u dinliyorum gözlerim kapalı.
Serin serin Kapalıçarşı.
- Mavi gözleri ışıl ışıl görüyorum.
Uykularıma giriyor her gece.
- Güller açardı parmak uçlarımda
Bakardım güneş avuçlarımda.
- Çağlayan suları, yeşil bağları,
Çiçekli, meyveli ağaçları,

3.Aşağıda verilen kelimeleri hecelerine ayırınız.

- İyimser
- İletişim
- Edebiyat
- Atbaşı
- Uluslararası

4. Aşağıdaki kelimelerin ilk sesini ve son sesini yuvarlak içine alınız.

- Erozyon
- Evrensel
- Medeniyet
- Kaplıca
- Sadrazam

5. Aşağıda verilen sözcüklerin bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturunuz.

- Hiddet
- Para
- Savaş
- Sağlamak
- Bağırarak

6. Aşağıdaki kelimeleri seslerine ayırınız.

- Erozyon
- Evrensel
- Medeniyet
- Kaplıca
- Sadrazam

7. Aşağıdaki kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı yeni kelimeler oluşturunuz.

- Kalın
- Bilgin
- Yemek
- Çevre
- Sağlamak

8. Aşağıda karışık halde verilen seslerden anlamlı kelimeler oluşturunuz.

-
-
-
-
-

b.Aşağıdaki cümlelerin akışına uygun olarak, parantez içine alınan kelimelere uygun ekler getiriniz.

1. Resim,müzik,edebiyat gibi sanat (dal-)..... duygu aktarımında önemli bir yer tutar.
- 2.Bütün bu (olumsuzluklar-) ..... rağmen bu sene iş hayatında başarılı olmuştu.
- 3.Alman imparatoru Şarl Ken (insanlar-).....zorla emri altına almak,hakim olmak istiyordu.
- 4.....(dolap-) kalan bütün eşyalarımızı toplamalıyız.
- 5.Etrafi (göz-)..... geçirdikten sonra uygun bir yere oturduk.
- 6.Ben senin (ödev-)..... yapamam fakat sana yardımcı olurum.
- 7.Atatürk, Muhsin'in (oyun-)..... beğenir ve temsildeki bütün oyuncularını tebrik eder.
- 8.Son bir kez kütüphaneye gidip (çalışmalar-).....kontrol ettim.
- 9.Sizin (saray-)..... gösterişten etkilenecek değilim.
- 10.Evlerin (pencereler-)..... dışarıyı bize anlatan ; gösteren gözlerle benzetebiliriz.
11. Bu güzel dünya (hepimiz).....
12. (Muhsin Çelebi-)..... kaftanının sırrını hiç kimse hiçbir zaman öğrenemedi.
- 13.Siz, (Paşa-)..... Yemen dönüşü getirdiği Hicaz işlerinden birer tane koymuşsunuz.
- 14.Ayşe Hanım,Mehmet'in (çocuk-)..... davranışlarına anlam veremiyordu.
- 15.Oğuz Han (at-)..... dağlar,ovalar geçti.
- 16.Ne zaman içim daralsa ananemi lafları su serper yüreğime ;yol (göster-).....
- 17.Vaktiyle bu Ada'ya kuşlar uğrardı, cıvıl cıvıl (öt-).....
18. Şimdi kuşlar gelmiyor daha doğrusu ben (göreme-).....
- 19.Günün birinde yol kenarında toprak anamızın koyu yeşil saçlarını (göreme-).....
- 20.Orman bu saatlerde oldukça tehlikelidir, sakın (gitme-).....!
21. “Sokağa çıkıp kardan adam yapmak istiyorsan sıkı (giyin-).....” dedi annem.
22. Bahçeye çıkayım da temiz hava (al-).....
- 23.Ferdinand İstanbul'u (görme-)..... böyle bir yer olduğuna inanmazdı.
- 24.Bir zamanlar burası İstanbul'un en gözde (mekanı-).....
25. Ben ecnebi diyarlarda devletimin şerefini düşürmem ;adını (lekele-).....
- 26.Alışverişini bitirenler sahildeki evlerinin yolunu tutuyorlar, Pazarlık Tepesi'nden inmek bile saatler (sür-).....
- 27.Eskileri hatırlıyorum, çocukluğumda büyüklerin yaylada başka eğlenceleri (var-).....
- 28.Ali Taha büyüdüğünde bunları hayal meyal (hatırla-).....
- 29.Serdar gittiğinden beri sen de okula.....(uğramıyor-)
- 29.Babaannem çayını (şeker-)..... içerdi.
- 30.Ben giderim adım kalır; dostlar beni (hatır-).....
- 31.Minik çocuğun (gül-)..... herkesi eğlendirdi.
- 32.Yaptığı sevimli hareketlerle herkesi (gül-).....

c.

1. Aşağıda verilen kelimeleri eş veya yakın anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Ulu	*Saygı
*Görev	*Önad
*Hürmet	*Vazife
*Yurt	*Örnek
*Misal	*Güçlü
*Medeniyet	*Misafir
*Kuvvetli	*Vatan
*Önder	*Yüce
*Konuk	*Lider
*Sıfat	*Uygarlık

2. Aşağıda verilen kelimeleri zıt anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Sevgi	*Ağlamak
*İhtiyar	*Pahalı
*Aşağı	*Kapalı
*Güzel	*Gündüz
*Açık	*Yumuşak
*Başlangıç	*Genç
*Gülmek	*Yukarı
*Sert	*Bitiş
*Gece	*Nefret
*Ucuz	*Çirkin

3. Aşağıda bazı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde altı çizili kelimelerin gerçek anlamlı mı mecaz anlamlı mı olduğunu bulunuz.

1. Ülkemizde <u>barış rüzgârları</u> esecek .	A)Mecaz	B)Gerçek
2. Yemekleri o kadar <u>acı</u> yapmıştı ki hiç kimse yiyemedi.	A)Mecaz	B)Gerçek
3. Gözlerinizi kapatırsanız, <u>karanlıkta</u> kalırsınız.	A)Mecaz	B)Gerçek
4. Çağa <u>damgasını vuracak</u> bir olaydı bu.	A)Mecaz	B)Gerçek
5. Bebeğini <u>uyutmak</u> istediğini söyledi.	A)Mecaz	B)Gerçek
6. Kentin bu <u>yüzünü</u> kimse bilmiyormuş.	A)Mecaz	B)Gerçek
7. Meyveleri <u>soğuk</u> yersen karnın ağrır.	A)Mecaz	B)Gerçek
8. Seninle bu meseleyi <u>açık</u> konuşalım.	A)Mecaz	B)Gerçek
9. <u>Soğuk</u> yemek olarak bir şey kalmadı.	A)Mecaz	B)Gerçek
10. Böylesine <u>sıcak</u> bir adamla çalışmak bana mutluluk verdi.	A)Mecaz	B)Gerçek

4.Aşağıdaki kutucuklarda verilen kelimeleri çağrıştırdığını düşündüğünüz başlığın altına yazınız.

Deniz	Köşe Yazısı	Büyük Ünlü Uyumu	Göl	Yapım Ekleri
Sıfatlar	Manşet	Nehir	Muhabir	

Dilbilgisi

- 1.
- 2.
- 3.

Gazete

- 1.
- 2.
- 3.

Coğrafya

- 1.
- 2.
- 3.

5.Yazılışları aynı fakat anlamları farklı olan kelimelere “sesteş(eşsesli) kelimeler denir. Aşağıda verilen kelimelerin birbirinden farklı anlamları ile ilgili cümleler kurunuz.

El	→	Ahmet'in eli kapının arasına sıkıştı.
		Sen elin sözüne bakma;beni dinle.

Gül	→	

Yaz	→	

Ben	→	

Yaş	→	

Kır	→	

d.

1.Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturunuz.

- *Başı gözü yarılmak
- *Kafes
- *Üzüntü
- *Heyecanlı
- *Toplantı

2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerini bularak altlarına yazınız.

- *Kara olur belli dost günde.
- *Yürümez gemisi peynir lafla.
- *Yorganını göre ayağını uzat.
- *Düşen yılanı denize sarılır.

EK 4 : ÜST DİL FARKINDALIK TESTLERİ (8.SINIFLAR)

a.

1. Aşağıda verilen kelime gruplarını ve cümleleri tek tek ayırınız.

Ör: Ben /geldiğimde/evden/çıkılmıştı.

- Ekmekçi kadın
- Yanık türkü
- Halk hikâyesi
- Diline düşmek
- Kocaman, kirli sakallı, cin gibi bir papaz fundalıkları bizimdir diye arada bir dolaşır.

2. Aşağıda verilen kelimeler ve cümlelerle ses ahengi oluşturacak cümleler oluşturunuz.

- Küçükten yitirdiğim
Sevdiklerim için yüreğim.
- Düşüncemde, duygumda
Bilgi oldun başımda.
- Narın içinde nar
Benim içimde memleketim var.
- Benim adım dertli dolap
Suyum akar yalap yalap.
- Ah bu türküler, köy türküleri
Dilimizin tuzu biberi.

3. Aşağıda verilen kelimeleri hecelerine ayırınız.

- İlköğretim
- Durmaksızın
- Yapayalnız
- Kılavuz
- Seyyah

4. Aşağıdaki kelimelerin ilk sesini ve son sesini yuvarlak içine alınız.

- Üstünkörü
- Koleksiyon
- Yurttaş
- Gözlemcilik
- Dümbelek

5. Aşağıda verilen sözcüklerin bir sesini değiştirerek yeni bir kelime oluşturunuz.

- Varlık →
- Salon →
- Devirmek →
- Süre →
- Çamur →

6. Aşağıdaki kelimeleri seslerine ayırınız.

- Üstünkörü
- Koleksiyon
- Yurttaş
- Gözlemcilik
- Dümbelek

7. Aşağıdaki kelimelerden bir ses çıkararak anlamlı yeni kelimeler oluşturunuz.

- Gözlem →
- Çağlayan →
- Bölmek →
- Kömür →
- Boyacı →

8. Aşağıda karışık halde verilen seslerden anlamlı kelimeler oluşturunuz.

- t-a-v-i-k →
- E-r-p-e-d →
- A-e-l-f-b-a →
- S-a-y-h-e-t-a →
- A-s-b-a-k-a →

b.

1. Bir dilin (kelime-)....., o dili konuşan insanların düşleri, hatıraları ve özlemleridir.
- 2.Kelimelerin cümlelere dönüşüp (duygular-)....., (düşünceler-)..... , (hatıralar-)..... seslendirmesi başlı başına mucizevi bir şeydir.
- 3.Basımında harcanan emek bile (kitap-)..... saygı duymak ve kıymetini bilmek için yeterlidir.
4. Dünyanın herhangi bir (yer-)..... bir rahatsızlık varsa tıpkı kendi aramızda olmuş gibi onunla alakadar olmalıyız.
5. Evliya Çelebi İzmit seyahati için (babası-)..... izin almış, yola öylece çıkmıştır.
- 6.Benim (çocukluk-)..... kitaba masraf ayıramamanın darlığını yaşayan bir evde geçti.
- 7.Senin (hikaye-).....dinleyen herkes, muhakkak sana inanacaktır.
- 8.Hamdi'nin (kavuk-)..... başından havaya fırlar fakat Hamdi onu yere düşmeden yakalardı.
- 9.Ahmet ve ben o kadar hızlı koşmuştuk ki durduğumuzda (kalp)..... yerinden çıkacak gibiydi.
- 10.Buraya gelişimizin amacı sizin(acı-)..... paylaşmaktır.
11. Bu iki sanatçının (orta oyunu-)..... birçok kere seyretmiştim.
- 12.Bu şehirde (yıllar-)..... görev yapmışım ve şimdi ayrılma vakti gelmişti.
13. Sözlük yazarlarının işi (iğne-)..... kuyu kazmaktan farksızdır.
- 14.İnsan sahip olduğu (millet-)..... varlığını ve mutluluğunu düşündüğü kadar dünya milletlerinin huzurunu ve refahını da düşünmelidir.
- 15.Mustafa her akşamüstü çalıların arasına sakladığı kazmasını alır, kazmasıyla bahçedeki bütün zararlı otları (ayıkla-).....
- 16.Zaman durmaksızın giderken sizi de beraberinde götürüyor, her geçen dakika ile neler kaybettiğinizi hiçbir zaman (bilme-).....
- 7.Abdal Musa davul çaldı; sonra türlü kılıklara girip oyun (oyna-).....
- 18.Yerimden hiç kıpırdamayacağım, bu adamın ne yapmaya çalıştığını böylelikle (anla-).....
- 19.DeFTERlerinizi açın ve söylediklerimi (yaz-).....
- 20.Nereye dikilmek istersen, söyle seni oraya (dik-).....!
- 21.Büyüklere saygı dilde başlamalı, sokaktaki mağazaya tabela asarken anneannelerimizin kullandığı dili (kullan-).....
- 22.Aramızdaki bu birlik ve dayanışma (bozul-)..... hiçbirimiz kazanamayız.
- 23.Çocukken en sevdiğim mevsim (ilkbahar-).....
- 24.Ağrı Dağı'nın o ihtişamını gördüğümde oldukça (şaşır-).....
- 25.Ben gelemesem de sen teyzeni ziyarete muhakkak (git-).....
26. Evliya Çelebi, bundan üç yüz elli yıl önce Bingöl yaylalarından geçerken göllerin çoğunu görmüş; gördüklerini, duyduklarını da kitabında (yaz-).....
- 27.Okulda düzenlenen yarışmada Beyza ve ben ödül (kazan-).....
- 28.Şu anda arkadaşınıza çok kızdığınız için böyle (konuş-).....
- 29.Turistler menüde gördükleri bir çok yemeğin tadına bakmak(iste-).....

30. Karın yağmasına en çok çocuklar sevinmişti çünkü sokağa çıkıp kocaman bir (kar-).....yapacaklardı.
 31. Buralar on yıl önce (orman-).....
 32. Yatmadan önce ışıkları muhakkak (sön-).....
 33. Hava sıcak olduğundan marketten 3 tane.....(dondur-) aldı.

c.

1. Aşağıda verilen kelimeleri eş veya yakın anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Neden	*Mecburi
*Esir	*Kuvvet
*Nasihat	*Güz
*Rüya	*Tutsak
*Zorunlu	*Yürek
*Kalp	*Derslik
*Sınıf	*Öğüt
*Sonbahar	*Sebebe
*Güç	*Düş

2. Aşağıda verilen kelimeleri zıt anlamlılarıyla eşleştiriniz.

*Doğu	*Yeni
*Eski	*Pahalı
*Dost	*Çalışkan
*Ölü	*Cömert
*Temiz	*Farklı
*Yaramaz	*Diri
*Aynı	*Batı
*Cimri	*Düşman
*Tembel	*Kirli
*Ucuz	*Uslu

3. Aşağıda bazı cümleler verilmiştir. Bu cümlelerde altı çizili kelimelerin gerçek anlamlı mı mecaz anlamlı mı olduğunu bulunuz.

1. Böyle davranarak kendinizi <u>ateşe</u> atıyorsunuz.	A)Mecaz	B)Gerçek
2. Dün akşamdan beri <u>açım</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
3. <u>Büyük</u> bir evde oturmak istiyorum.	A)Mecaz	B)Gerçek
4. Senin <u>boş</u> sözlerine ayıracak vaktim yok.	A)Mecaz	B)Gerçek
5. Herkesin içinde beni çok <u>ağır</u> eleştirdi.	A)Mecaz	B)Gerçek
6. <u>Hafif</u> tavırlarıyla herkesin dikkatini çekti.	A)Mecaz	B)Gerçek
7. İsteddiği gençle evlenebilmek için ailesini <u>çiğnedi</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
8. Elindeki bardağı yere atıp <u>kırdı</u> .	A)Mecaz	B)Gerçek
9. Sen <u>elin</u> dediğine bakma, kendini düşün.	A)Mecaz	B)Gerçek
10. Annesi yokken bile evi <u>temiz</u> tuttu.	A)Mecaz	B)Gerçek

4. Aşağıdaki kutucuklarda verilen kelimeleri çağrıştırdığını düşündüğünüz başlığın altına yazınız.

Uzay	Orta Çağ	Dekor	Kurtuluş Savaşı	Senaryo
İstanbul'un Fethi	Astronot	Piyas	Yörünge	

Gökbilim

- 1.
- 2.
- 3.

Tiyatro

- 1.
- 2.
- 3.

Tarih

- 1.
- 2.
- 3.

5. Yazılışları aynı fakat anlamları farklı olan kelimelere “sesteş(eşsesli) kelimeler denir. Aşağıda verilen kelimelerin birbirinden farklı anlamları ile ilgili cümleler kurunuz.

Dolu	→	Bardak ağzına kadar doluydu.
	→	Dolu yağdığı için bu sene ürünlerden verim alamadık.
Yaz	→	
	→	
Kaz	→	
	→	
Saç	→	
	→	

Yol	→	

Düş	→	

d.

1.Aşağıdaki kelime ve kelime gruplarını kullanarak cümleler oluşturunuz.

- *Traktör →
- *Birdenbire →
- *Yetenek →
- *Uygarlık →
- *Gayret sarfetmek →

2.Kelimeleri karışık olarak verilen atasözlerini bularak altlarına yazınız.

*Dil yılanı tatlı çıkarır deliğinden.

*Ayıya derler köprüyü kadar dayı geçene.

*Yatsıya yanar yalancının mumu kadar.

* Kara olur belli dost günde.

*İşini yarına bugünün bırakma.

EK 5 :**Yazma Becerilerini Ölçme Kompozisyonları****5.Sınıflar**

Aşağıda verilen öyküye uygun başlık bulup, öyküyü tamamlayınız.

.....

Elif annesini dinlemeyerek bisikletini alıp sokağa çıktı. Bugün pazardı. Gönölünce bisiklet sürmek istiyordu. Sokağa çıkınca arkadaşlarını gördü. Ancak onların yanına gitmedi. Bisikletine bindi ve caddeye doğru sürdü. ...

6.Sınıflar

Aşağıda verilen öyküye uygun başlık bulup, öyküyü tamamlayınız.

.....

Ömer geceleri yıldızları ve gökyüzünü seyretmeyi çok seviyordu. Uzayı, onun derinliklerini çok merak ediyordu. Uzay ile ilgili birçok dergisi vardı. Hepsini defalarca okumuş, adeta ezberlemiştir. Ama daha çok şey öğrenmek istiyordu. ...

7.Sınıflar

Aşağıda verilen öyküye uygun başlık bulup, öyküyü tamamlayınız.

.....

Ali sessiz, sakin, temiz bir çocuktur. Okula giderken sabahları evden tertemiz çıkıyordu. Ancak ne oluyorsa oluyor okuldan dönüşte üstü başı dağılıyor, o halde eve dönüyordu. Annesinin bütün ısrarlarına rağmen ne olduğunu anlatmıyordu. Ali bir gün yine bu halde döndü eve. Hemen ardından kapı çalındı. Annesi merakla kapıya yöneldi. ...

8.Sınıflar

.....

Ebru öğretmeninin anlattıklarından çok etkilenmişti. Eve gelip odasına çekildikten sonra da bu etki devam etti. Mustafa Kemal'in ve arkadaşlarının bu ülkeyi kurarken yaşadığı sıkıntılar ve onların mücadeleleriydi Ebru'yu etkileyen. Öğretmeni, Mustafa Kemal'e bir mektup yazabileceklerini ve bunu sınıfta okuyabileceklerini söylemişti. Ebru kâğıdı ve kalem eline aldı. Mektup yazacaktı Mustafa Kemal'e. ....

